

BOSNA I HERCEGOVINA
DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU

IZVEŠTAJ O RADU 2024

Bosna i Hercegovina
**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

**IZVJEŠTAJ O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2024. GODINI**

Tuzla, decembar 2024. godine

“Pobjednik je sanjar koji nikada ne odustaje.”
Nelson Mandela

Izvještaj o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju slijedi pristup izvještavanja regulatornih tijela u Evropskoj uniji i zahtjeve Energetske zajednice, s prilagođavanjima koja izražavaju specifičnosti regulatornog okvira u Bosni i Hercegovini.

Mole se korisnici Izvještaja da prilikom upotrebe podataka obavezno navedu izvor.

Sadržaj

1.	UVOD.....	1
2.	SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE.....	3
3.	KLJUČNE AKTIVNOSTI	7
3.1	Pravila i dokumenta DERK-a.....	7
3.2	Dokumenta koja odobrava DERK	16
3.3	Postupci licenciranja	28
3.4	Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata	30
3.5	Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sistema	32
3.6	Postupci određivanja tarifa.....	39
3.7	Tržište električne energije	42
3.8	Energetska statistika.....	56
3.9	Sudski i drugi sporovi	59
3.10	Ostale ključne aktivnosti	59
4.	AKTIVNOSTI U MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA	63
4.1	Energetska zajednica.....	63
4.2	Regionalna asocijacija energetske regulatora – ERRA	69
4.3	Asocijacija mediteranskih energetske regulatora – MEDREG.....	70
4.4	Vijeće evropskih energetske regulatora – CEER.....	72
4.5	Međunarodna konfederacija energetske regulatora – ICER	73
4.6	Balkanska energetska škola – BES	74
5.	REVIZIJSKI IZVJEŠTAJ	75
6.	OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2025. GODINI	77
PRILOZI		
A:	Osnovni podaci o elektroenergetskom sistemu Bosne i Hercegovine	81
B:	Karta elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine.....	83
C:	Bilansne veličine elektroenergetskog sektora Bosne i Hercegovine.....	85
D:	Elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine	87
E:	Acquis Energetske zajednice	89

1. UVOD

Za Bosnu i Hercegovinu (BiH) energetska događaja godine desio se u 12:24 sati po srednjoevropskom vremenu, 21. juna 2024. Raspad elektroenergetskog sistema u regiji doveo je do nestanka električne energije u skoro cijeloj Albaniji, Bosni i Hercegovini, velikom dijelu Crne Gore i dijelu Hrvatske (Dalmacija). Neposredno prije toga, u 12:09:16, ispao je 400 kilovoltni (kV) dalekovod Podgorica 2 – Ribarevine (Crna Gora), a zatim u 12:21:30 i 400 kV dalekovod Zemblak (Albanija) – Kardia (Grčka). Na oba dalekovoda desio se kratki spoj zbog skraćivanja rastojanja između faznih vodiča i vegetacije ispod dalekovoda. Proces obnove sistema započeo je prvom akcijom u 12:33, a završen uspostavom opterećenja za sve operatore prijenosnog sistema oko 16 sati. Zajedničkim dobro koordiniranim djelovanjem Nezavisnog operatora sistema u BiH, Elektro-prijenosa BiH i elektroprivreda, većina potrošača u državi dobila je električnu energiju 60 do 90 minuta nakon raspada sistema.

Taj događaj podsjetio je na važnost sigurnosti snabdijevanja električnom energijom, na kompleksnost sektora i neophodnost koordiniranog djelovanja i integracije, ne samo u tim trenucima, nego u trajnom smislu i u svim energetske sferama.

2024. godina nastavila je donositi nove globalne i lokalne izazove u geopolitičkom, ekonomskom, društvenom, demografskom, sigurnosnom, okolišnom i tehnološkom smislu. I svaka od ovih dimenzija reflektira se i na sektor energije, koji imperativno mora biti funkcionalan, operativan, prilagodljiv i stabilan.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastavila je svoju misiju regulatora u sektoru, razvijajući uvjete za slobodnu trgovinu i pouzdano snabdijevanje električnom energijom. DERK je i u protekloj godini sarađivao s velikim brojem institucija Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i Distrikta, kao i brojnim međunarodnim institucijama čiji rad utječe ili se odnosi na reguliranje tržišta električne energije.

Pred energetske sektorom Bosne i Hercegovine i dalje stoje brojni, višestruko složeni i često međusobno povezani izazovi, koji traže značajne promjene u brzini i načinu dosadašnjeg djelovanja. Na svim administrativnim nivoima, a prema ustavnim nadležnostima, u narednom periodu neophodan je nastavak usklađivanja i provođenja zakonodavstva o energiji s pravnom stečevinom Evropske unije i Energetske zajednice. U tom smislu, bez daljnjeg odlaganja potrebno je donositi hrabre i mudre odluke.

Izuzimajući 21. juna 2024. godine, kada se dogodio regionalni raspad sistema, te kraj decembra, kada je jako snježno nevrijeme uzrokovalo brojne probleme, elektroenergetski sistem BiH je tokom protekle godine radio stabilno i bez većih problema. Svim korisnicima sistema je omogućen funkcionalan rad prema definiranim standardima kvaliteta. Svi planirani i naknadno traženi radovi u prijenosnoj mreži u funkciji održavanja su izvršeni.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je nezavisna institucija Bosne i Hercegovine, koja djeluje u skladu s principima objektivnosti, transparentnosti i ravnopravnosti, i ima jurisdikcije i odgovornosti nad prijenosom električne energije, operacijama prijenosnog sistema i međunarodnom trgovinom električnom energijom, kao i nad proizvodnjom, distribucijom i snabdijevanjem električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu BiH.

DERK je neprofitna institucija i finansira se iz regulatornih naknada koje plaćaju licencirani subjekti.

Realizirano je više ugovora o izgradnji prijenosnih objekata, čime se povećava sigurnost snabdijevanja kupaca. U pogon je pušten niz novih trafostanica, čime je omogućen početak rada četiri solarne fotonaponske elektrane: Zvizdan, općina Ljubuški, instalirane snage 28,5 megavata (MW), Bileća u istoimenoj općini (55 MW), Eco-Wat u općini Stolac, I faza (57 MW) i II faza (35,47 MW), te Deling Invest na području općina Tuzla i Lukavac (29,75 MW). Proizvodnja električne energije počela je i u vjetroelektrani Ivovik, općina Tomislavgrad (84 MW), te u hidroelektrani Ulog, općina Kalinovik (35,12 MW).

U protekloj godini proizvedeno je 14.554 gigavatsati (GWh) električne energije, što je 1.268 GWh, odnosno 8,0% manje nego u 2023. godini. Hidrološki uvjeti su bili izrazito nepovoljni, te je proizvodnja u većim hidroelektranama smanjena za 1.552 GWh, odnosno 24,7%, i iznosila je 4.732 GWh. Proizvodnja u termoelektranama iznosila je 8.483 GWh, što je za 78 GWh ili 0,9% više nego godinu ranije. Proizvodnja u vjetroelektranama iznosila je 393 GWh, što je za 37 GWh ili 10,3% više nego u 2023. godini. Ukupna proizvodnja pet postojećih solarnih elektrana iznosila je 209 GWh. Proizvodnja u manjim obnovljivim izvorima (male hidroelektrane, vjetroelektrane, solarne i elektrane na biogoriva priključene na distributivni sistem) smanjena je 4,4% i iznosila je 710,17 GWh. U elektranama industrijskih proizvođača proizvedeno je 26,46 GWh.

Ukupna potrošnja električne energije iznosila je 12.131 GWh, što je 4,3% više nego prethodne godine. Potrošnja kupaca priključenih na prijenosni sistem povećana je čak za 19,8% i iznosila je 860 GWh. Za 3,4% povećana je i distributivna potrošnja i iznosila je 10.903 GWh.

Maksimalno satno opterećenje elektroenergetskog sistema u protekloj godini od 2.049 MW zabilježeno je 31. decembra 2024. godine u osamnaestom satu, što je manje od historijskog maksimuma od 2.207 MW iz istog sata i dana 2014. godine. Izuzimajući dešavanja u danu raspada sistema, minimalno satno opterećenje od 651 MWh zabilježeno je u četvrtom satu 20. maja 2024. godine, što je za 54 MW više od ranijeg najmanjeg satnog opterećenja u nekoliko prethodnih decenija od 597 MW, koje je ostvareno u četvrtom satu 12. juna 2023. godine.

Ukupna električna energija na prijenosnoj mreži iznosila je 18.463,3 GWh, što je 1,24% manje nego u 2023. godini. Prijenosni gubici iznosili su 328,5 GWh, odnosno 1,78% od ukupne energije u prijenosnom sistemu. U 2024. godini distributivni gubici su iznosili 934,8 GWh ili 8,57% u odnosu na ukupnu distributivnu potrošnju, što je najniži nivo u historiji elektroenergetskog sektora Bosne i Hercegovine.

U 2024. godini izvezeno je 4.524 GWh električne energije, što je 12,1% manje nego u prethodnoj godini. Uvoz je značajno povećan, 120,3%, i iznosio je 2.021 GWh.

Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju je osnovala Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine donošenjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH i imenovanjem članova Komisije.

2. SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE

Članovi Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine su:

- Suad Zeljković, s mandatom od pet godina (od 11. juna 2016. godine), i
- Nikola Pejić, s drugim mandatom od pet godina (od 11. juna 2016. godine).

Član Komisije iz Republike Srpske je

- Branislava Milekić, s mandatom od pet godina (od 5. augusta 2020. godine).

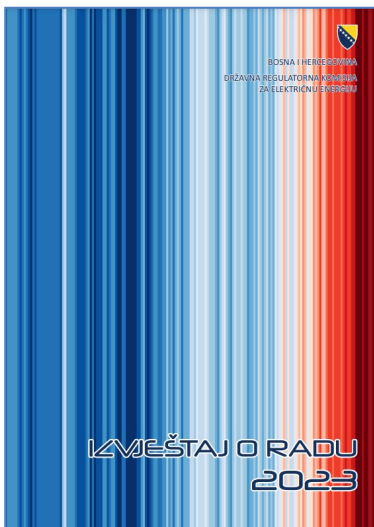
Uočljivo je da je istekao prvi petogodišnji mandat jednom članu Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine, te da je drugom članu Komisije istekao drugi petogodišnji mandat. Imajući u vidu da je *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH* definirano da Komisija radi u punom sastavu i da odluke donosi konsenzusom, Suad Zeljković i Nikola Pejić i dalje obavljaju funkciju člana Komisije do završetka procedure za imenovanje članova Komisije iz Federacije BiH.¹

Od uspostave Državne regulatorne komisije za električnu energiju njeni članovi se na ravnopravnom osnovu rotiraju na funkciji predsjedavajućeg svake godine. Ovu funkciju do 30. juna 2024. godine je obavljao Nikola Pejić. Branislava Milekić aktuelna je predsjedavajuća Komisije do 30. juna 2025. godine.

DERK je Zakonom uspostavljen kao nezavisna i neprofitna institucija Bosne i Hercegovine, uz obavezu djelovanja u skladu s principima objektivnosti, transparentnosti i ravnopravnosti. Navedeni principi ugrađeni su u sva akta DERK-a i provode se u svim postupcima. Takav način rada uvažava međunarodne primjere dobre prakse i sadržaj *Smjernica Sekretarijata Energetske zajednice o nezavisnosti nacionalnih regulatornih tijela*. Ugrađena u pravila i permanentno praktično primjenjivana nezavisnost DERK-a pokazuje se i dokazuje u svim sferama, uključujući političku, pravnu, sociološku i finansijsku dimenziju.

Energetski propisi Evropske unije, koji putem mehanizama uspostavljenih prema *Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju* i *Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice* postaju obavezujući za BiH, posebno naglašavaju korelaciju regulatorne nezavisnosti i provođenja reformi, te uvode povećana ovlaštenja regulatora.

¹ U vrijeme izrade ovog Izvještaja postupak izbora dva člana Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine nalazi se u proceduri u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Prethodno je Vlada Federacije BiH utvrdila svoje prijedloge koje je potvrdio Parlament Federacije BiH. U februaru 2023. godine Vijeće ministara Bosne i Hercegovine predložilo je imenovanje članova Komisije Parlamentarnoj skupštini BiH. Predstavnički dom je na 4. sjednici, održanoj 23. februara 2023. godine, usvojio Odluku o imenovanju članova Državne regulatorne komisije za električnu energiju iz Federacije BiH.

Izvještaj o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2023. godini razmatran je na sjednicama oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Izvještaj je usvojen

- na 17. sjednici Predstavničkog doma održanoj 2. aprila 2024. godine, i
- na 15. sjednici Doma naroda održanoj 12. novembra 2024. godine.

U skladu sa Zakonom, temeljne odredbe o nadležnosti, organizaciji i načinu rada, finansiranju, transparentnosti rada i zaštiti povjerljivih informacija regulira *Statut Državne regulatorne komisije za električnu energiju*, donesen 2003. godine, neposredno po osnivanju DERK-a, uz izmjene iz 2004. i 2009. godine. Izmjenom Statuta 2017. godine decidirano je propisana isključiva organizacijska i protokolarna funkcija predsjedavajućeg Komisije, bez ikakvih dodatnih ovlaštenja u predstavljanju, zastupanju ili donošenju odluka u odnosu na druga dva člana Komisije.

Rad Državne regulatorne komisije organiziran je u četiri sektora:

- Sektor za tarife i tržišta,
- Sektor za licence i tehničke poslove,
- Sektor za pravne poslove, i
- Sektor za finansijsko-administrativne poslove.

U funkciji efikasnijeg obavljanja poslova u DERK-u se po potrebi uspostavljaju tematski radni timovi, u čijem radu učestvuju zaposlenici iz različitih sektora.

Ciljevi ključnih poslovnih procesa iz nadležnosti svake od organizacijskih jedinica čine osnovu za razvoj sistema finansijskog upravljanja i kontrole zasnovanog na upravljanju rizicima. Uz edukaciju i upute Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora BiH (CHJ) nastavljena je provedba mjera sadržanih u strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine iz ove oblasti. Značajan dio planiranih aktivnosti, sadržanih u *Akcionom planu za unapređenje sistema internih finansijskih kontrola za 2024. godinu*, uspješno je realiziran. Nakon pregleda *Registra rizika*, koji je prvi put formiran 2021. godine, i analize efekata primjene usvojenih procedura zadržana je prethodna procjena izloženosti rizika za rad DERK-a. Najznačajniji rizici su svrstani u kategoriju rizika sa srednjim prioritetom.

Intenzivirana digitalna komunikacija naglasila je značaj pouzdanosti opreme i povećanja zaštite informacijsko-komunikacijskih sistema. Uz poštovanje relevantnih standarda i smjernica Vijeća ministara BiH, DERK je tokom 2024. godine ključnu računarsku opremu zamijenio novom. Pri tome se vodilo računa o energetskeim svojstvima uređaja i dobroj praksi koju u izvještajima o reviziji učinka preporučuje Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine. Pored završetka opreme, u cilju prevencije, detekcije i zaštite u kibernetičkom prostoru u prethodnoj godini je unaprijeđena hardverska i softverska zaštita informacijskog sistema.

Sredstva elektronske komunikacije korištena su i za nadgradnju znanja i iskustva, odnosno jačanje stručnih kapaciteta, čime DERK prati zahtjeve regulatorne prakse. Nova znanja stjecana su na različitim strukovnim savjetovanjima, konferencijama i tematskim seminarima. Sistematičnost obuke radi kontinuiranog

usklađivanja znanja, vještina i prakse s potrebama i očekivanjima institucije ostvaruje se i kroz stručne radionice Energetske zajednice, obrazovne programe Regionalne asocijacije energetske regulatora (ERRA), Asocijacije mediteranskih energetske regulatora (MEDREG), Balkanske energetske škole (BES) i Vijeća evropskih energetske regulatora (CEER). Kao i prethodnih godina, doprinos stručnom usavršavanju dali su Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), Nacionalna asocijacija regulatora Sjedinjenih Američkih Država (NARUC) i Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ), kroz različite regionalne inicijative i projekte koji u fokusu imaju sektor energije u Bosni i Hercegovini.

DERK će i dalje biti posvećen osiguranju kontinuiranog profesionalizma osoblja kroz već afirmirane ali i kroz nove metode edukacije. Opravdanost ovakvog opredjeljenja potvrđuje i komunikacijska i prezentacijska kompetencija većeg broja pojedinaca da svoja znanja i iskustva uspješno izlažu na domaćim i međunarodnim strukovnim skupovima. Pored stručnog usavršavanja svojih zaposlenika, DERK je na adekvatan način informirao i prenosio iskustva iz regulatorne prakse zaposlenicima reguliranih kompanija, a učestvovao je i u stručnom usavršavanju drugih regulatornih tijela u svijetu. Također, pružao je kvalitetne stručne informacije o energetske sektoru, ne samo specijalistima iz sektora nego i široj javnosti.

Prepoznajući važnost slobodnog pristupa informacijama, kao suštinskog obilježja transparentnog i odgovornog rada bilo kojeg javnog organa, i ostajući opredijeljen da trajno djeluje u tom pravcu, DERK omogućava široj javnosti puni uvid u rad i procese odlučivanja, ne zadržavajući se samo u okvirima obaveza na ovom polju koje stipulira *Zakon o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine*. Ova svoja nastojanja DERK realizira pravovremenim objavljivanjem svih relevantnih informacija na zvaničnoj internet prezentaciji, ali i u pisanim medijima, kroz prezentacije nacrtu svojih akata, te obavijesti i pozive javnosti da učestvuje u njihovom kreiranju.

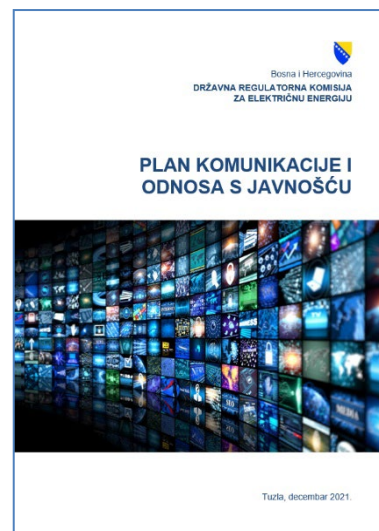
Pored proaktivnog djelovanja kao općeprihvaćenog standarda u radu, DERK djeluje i reaktivno, postupajući u zakonom predviđenim rokovima po podnijetim zahtjevima za pristup informacijama, polazeći od stava da javni interes u svakom konkretnom slučaju mora imati prevagu u odnosu na ograničenja koja predviđa navedeni Zakon i privatne interese bilo koje vrste. *Izvještaj Državne regulatornoj komisiji za električnu energiju o provođenju Zakona o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine u 2024. godini* posebno naglašava činjenicu da tokom protekle godine nije dostavljen niti jedan takav zahtjev za pristup informacijama. Međutim, dostavljen je značajan broj novinarskih upita kojim su traženi različiti podaci iz energetske sektora ili mišljenja i stavovi o aktuelnim temama, na koje je odgovarano istog ili najkasnije sljedećeg dana. DERK će u

narednom periodu ispunjavati i ostale obaveze koje nalaže navedeni Zakon, poštivajući propisane rokove i akte koje usvoji Vijeće ministara BiH, te nastaviti praksu izvještavanja svih relevantnih institucija na propisan način.

Komunikacija s javnošću ima značajnu ulogu u kreiranju percepcije društva, odnosno načina razumijevanja djelovanja svih institucija od strane javnosti. Način komunikacije ima poseban značaj u vremenu reformskih procesa i strukturalnih promjena. Procesi liberalizacije i tranzicije sektora, deregulacije i otvaranja tržišta električne energije nužno zahtijevaju, kako pravovremeno informiranje javnosti o ključnim fazama, tako i kontinuiranu komunikaciju i edukaciju svih ključnih aktera o reformi i načinu funkcioniranja sektora u cjelini. Dobra je praksa regulatornih komisija da provode aktivnosti komunikacije s javnošću kako bi objasnile i pojasnile promjene u sektoru energije. Shodno tome i u Bosni i Hercegovini Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK), Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK) i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske (RERS), kao nepristrasne organizacije koje regulirajući odnose u sektoru i na tržištu energije štite interese kupaca, imaju jednu od ključnih uloga u podizanju svijesti javnosti o promjenama u sektoru i aktivnostima regulatora u procesu liberalizacije. I tokom 2024. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju je postupala u skladu s *Planom komunikacije i odnosa s javnošću*, čineći dodatni iskorak da se na jednostavan i razumljiv način svim zainteresiranim stranama objasne vrlo kompleksne teme energetskog sektora. U tom smislu posebno se ističe priprema dokumenta *Energija za sve*, odnosno svojevrsnog putokaza za ključne pojmove i institucije u energetskom sektoru.

U radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju nastaju velike količine raznovrsne dokumentacije. Broj dokumenata i informacija je u stalnom porastu. Čuvanje, vrednovanje, izlučivanje i zaštitu registratorske građe DERK kao njen stvaralac organizira pod stručnim nadzorom Arhiva Bosne i Hercegovine. Ovakva kooperacija omogućava da se ovi procesi odvijaju po strukovnim principima, znanjima i preporukama i kroz međusobno upoznavanje dviju institucija.

U izvještajnom periodu DERK je koristio mogućnost da u svom radu primijeni savremeni način organizacije uredskog poslovanja, te je, uz poštovanje propisanih standarda i pravila Vijeća ministara BiH, nastavio vođenje elektronskog protokola. Pored efikasnog unosa i pretraživanja, kao i pohranjivanja velikog broja dokumenata u digitalnom obliku, uveden sistem je stvorio pretpostavke za savremeno upravljanje poslovnim procesima, kao i za integraciju s drugim poslovnim sistemima. Pri tome se vodi računa o dobroj praksi koju u izvještajima o reviziji učinka preporučuje Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

3. KLJUČNE AKTIVNOSTI

Tokom 2024. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju održala je 16 redovnih sjednica, 24 interna sastanka i organizirala devet javnih rasprava, od čega je osam imalo opći, a jedna formalni karakter.

U izvještajnom periodu, na transparentan način i uz vođenje adekvatnih javnih rasprava, u kojim su pored subjekata iz elektro-energetskog sektora svoje komentare mogli davati i zainteresirani članovi javnosti, Komisija je provodila aktivnosti na usvajanju i odobravanju niza dokumenata, određivanju tarifa, izdavanju licenci, i realizirala druge aktivnosti od kojih su najznačajnije grupisane u područja navedena u nastavku.

Otvorenost prema javnosti kroz konsultacije i komunikaciju sa svim zainteresiranim članovima stručne ali i šire javnosti je temeljna orijentacija Komisije koja pomaže provjeri ispravnosti predloženih rješenja prije njihovog konačnog usvajanja. Praksu međusobne razmjene pribavljenih komentara javnosti, u istim ili sličnim postupcima, primjenjuju sva tri regulatorna tijela koja djeluju u energetsom sektoru Bosne i Hercegovine.

3.1 Pravila i dokumenta DERK-a

Pravila i smjernice za rad mreža

Harmonizacija, odnosno jednoznačno uređenje cijelog skupa pravila za rad mreža prepoznato je u Trećem energetsom paketu Evropske unije.² Shodno tome, države članice EU-a, kroz puno angažiranje Agencije za saradnju energetske regulatora (ACER), Evropske mreže operatora prijenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E) i Evropske mreže operatora prijenosnog sistema za gas (ENTSO-G), provele su kompleksnu aktivnost donošenja pravila i smjernica za rad mreža (engl. *Network codes and guidelines*). Skup ovih pravila u domenu električne energije uključuje pravila o tržištu, radu sistema, priključivanju i kibernetičkoj sigurnosti:

Pravila o tržištu

- Uredba Komisije (EU) 2015/1222 od 24. jula 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima,
- Uredba Komisije (EU) 2016/1719 od 26. septembra 2016. o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta, i
- Uredba Komisije (EU) 2017/2195 od 23. novembra 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja.

² Uspostavljanje pravila i smjernica za rad mreža definirano je članom 6. Uredbe (EZ) br. 714/2009, odnosno Uredbe (EZ) br. 715/2009.

Na redovnim sjednicama razmatraju se i utvrđuju akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa zakonom propisanim ovlaštenjima, a na internim sastancima se razmatraju pitanja i usvajaju akti organizacijsko-administrativne prirode.

U cilju pribavljanja komentara zainteresiranih lica i javnosti na pravila i propise, ili bilo koji drugi dokument, DERK organizira opću javnu raspravu.

Tehnička javna rasprava održava se u cilju rješavanja tehničkih pitanja u toku postupka i obrade proceduralnih ili suštinskih pitanja. U cilju utvrđivanja odlučujućih činjenica na osnovu kojih bi DERK mogao riješiti spor ili određene zahtjeve, održava se formalna javna rasprava.

Redovne sjednice i sve vrste javnih rasprava su otvorene za javnost.

Pravila o radu sistema

- Uredba Komisije (EU) 2017/1485 od 2. augusta 2017. o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sistema, i
- Uredba Komisije (EU) 2017/2196 od 24. novembra 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sistema.

Pravila o priključivanju

- Uredba Komisije (EU) 2016/631 od 14. aprila 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje proizvođača električne energije na mrežu,
- Uredba Komisije (EU) 2016/1388 od 17. augusta 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za priključak kupca, i
- Uredba Komisije (EU) 2016/1447 od 26. augusta 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje na mrežu sistema za prijenos istosmjernom strujom visokog napona i istosmjerno priključenih modula elektroenergetskog parka.

Pravilo o kibernetičkoj sigurnosti

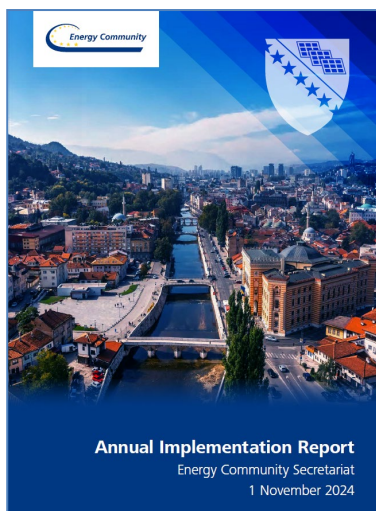
- Delegirana uredba Komisije (EU) 2024/1366 od 11. marta 2024. o dopuni Uredbe (EU) 2019/943 Evropskog parlamenta i Vijeća uspostavom mrežnog kodeksa sa sektorskim pravilima za kibernetičkosigurnosne aspekte prekograničnih tokova električne energije.

Pravila i smjernice za rad mreža su tehnički propisi donijeti u cilju utvrđivanja zajedničkih pravila za siguran rad sistema, te funkcioniranje i integraciju tržišta. Ovi pravni akti dopunjuju postojeći *acquis* Evropske unije o električnoj energiji i direktno se primjenjuju u njenim članicama. Oni predstavljaju ključni element za efikasno funkcioniranje panevropskog tržišta, koje u prvi plan stavlja kupce energije.

U Energetskoj zajednici tokom prethodnih godina vođene su aktivnosti na donošenju odluka Stalne grupe na visokom nivou (PHLG) prema kojim ova pravila postaju dio *acquis-a*. PHLG je 12. januara 2018. godine donio odluke kojim su u *acquis* Energetske zajednice uključena pravila o priključivanju, odnosno Uredba Komisije (EU) 2016/631, Uredba Komisije (EU) 2016/1388 i Uredba Komisije (EU) 2016/1447. Stoga se tada problematika prijenosa i provedbe pravila o priključivanju nametnula kao jedna od ključnih aktivnosti u radu nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini, uključujući DERK i NOS BiH.

U tom smislu, Državna regulatorna komisija je, shodno svojim nadležnostima utvrđenim u članu 4.2. *Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini*, od juna 2018. godine do jula 2021. godine provela brojne aktivnosti, uključujući donošenje potrebnih pravilnika i

“Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) ostaje jedini regulator u Energetskoj zajednici čiji okvir nije u skladu sa zahtjevom Trećeg energetske paketa za jedinstveno regulatorno tijelo za električnu energiju i gas. Dužnosti i ovlasti DERK-a su ograničene na reguliranje prijenosa električne energije i praćenje veleprodajnog tržišta. Bez obzira na to, pravni okvir nezavisnosti DERK-a usklađen je s pravnom stečevinom (acquis) Energetske zajednice. Međutim, zbog nedostatka prijenosa acquis-a na državnom nivou, DERK nema potrebne nadležnosti za provedbu Paketa za integraciju tržišta električne energije (EIP).”

(Iz Godišnjeg izvještaja o provedbi Sekretarijata Energetske zajednice, Beč, 1. novembra 2024.)

odluka, kojim su provedeni svi zahtjevi pravila za rad mreža u vezi priključivanja, prilagođenih pravnom okviru Energetske zajednice. Navedene aktivnosti detaljno su opisane u prethodnim izvještajima o radu DERK-a.

Ministarsko vijeće je 15. decembra 2022. godine svojom odlukom u *acquis* (pravni okvir, pravna stečevina) Energetske zajednice, uz potrebna prilagođenja, uključilo prethodno navedena *Pravila o tržištu* – tri uredbe Komisije i *Pravila o radu sistema* – dvije uredbe Komisije, te donijelo *Procesni akt o regionalnoj integraciji tržišta*.

Ministarsko vijeće Energetske zajednice je tom prilikom kompletiralo *Paket za integraciju tržišta električne energije (EIP)*, uz obavezu da se do 31. decembra 2023. godine izvrši prijenos njegovog sadržaja u domaći pravni okvir i osigura provedba. Ovaj Paket sadrži devet pravila, te pored pet pravila i smjernica za rad mreža, čije je uspostavljanje definirano *Trećim energetske paketa*, uključuje četiri akta koja su dio paketa *Čista energija za sve Evropljane*:

- Direktiva (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije,
- Uredba (EU) 2019/943 o unutrašnjem tržištu električne energije,
- Uredba (EU) 2019/942 o osnivanju Agencije Evropske unije za saradnju energetske regulatora, i
- Uredba (EU) 2019/941 o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije.

Prilagođenje i uključanje u *acquis* Energetske zajednice novog pravila o radu mreža koje se odnosi na kibernetičku sigurnost (*Delegirane uredbe Komisije (EU) 2024/1366 od 11. marta 2024. o dopuni Uredbe (EU) 2019/943 Evropskog parlamenta i Vijeća uspostavom mrežnog kodeksa sa sektorskim pravilima za kibernetičkosigurnosne aspekte prekograničnih tokova električne energije*) očekuje se do kraja 2026. godine.

Pravila o pomoćnim i sistemskim uslugama i uravnoteženju elektroenergetskog sistema BiH

Državna regulatorna komisija za električnu energiju u svom radu kontinuirano prati i podupire proces razvoja tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini. Siguran i pouzdan rad elektroenergetskog sistema, uz postojanje funkcionalnog načina pružanja pomoćnih usluga, je osnovni preduvjet za daljnji razvoj tržišta i kvalitetno snabdijevanje kupaca električne energije. Efikasno balansno tržište mora se zasnivati na transparentnim odnosima između svih učesnika na tržištu električne energije.

Tržišni način pružanja pomoćnih usluga i balansiranja (uravnoteženja) elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine DERK je ustanovio u saradnji s Nezavisnim operatorom sistema u BiH i

drugim elektroprivrednim kompanijama, korištenjem temeljnih rješenja koja su definirana u martu 2014. godine utvrđivanjem *Koncepta pomoćnih usluga za balansiranje elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine*.

Brojne aktivnosti DERK-a i NOS-a BiH, detaljno opisane u prethodnim izvještajima o radu regulatorne komisije, rezultirale su skupom pravila i odluka kojim su tržišni principi od 1. januara 2016. godine uvedeni u ranije potpuno regulirani način pružanja pomoćnih usluga i uravnoteženja elektroenergetskog sistema BiH. Time je povećana svrhovitost otvorenog veleprodajnog i maloprodajnog tržišta električne energije u BiH (vidjeti dio 3.7).

Balansno tržište električne energije u Bosni i Hercegovini je od tada uspješno funkcioniralo i primjer je uspješnog modela u jugoistočnoj Evropi. Ipak, analizirajući njegov prethodni rad, te razvoj energetske propisa Evropske unije koji putem mehanizama Energetske zajednice postaju obavezujući i za BiH, DERK je 2021. godine prepoznao potrebu inoviranja svojih pravila, koordinirajući svoje djelovanje s aktivnostima NOS-a BiH, koji u razvoju svojih akata postupa u skladu s djelovanjem Evropske mreže operatora prijenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E).

U prethodnim izvještajima o radu DERK-a opisane su te aktivnosti, kojima je značajan dio sadržaja *Pravila o tržištu* (tri uredbe Komisije) i *Pravila o radu sistema* (dvije uredbe Komisije) tokom 2021. godine, odnosno prije nastanka pravne obaveze, prenešen u domaći pravni okvir. U tom periodu inovirana je *Metodologija za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge*, odobrena su Tržišna pravila i donošen niz pratećih odluka.

Za sve svoje obaveze navedene u Metodologiji, NOS BiH razvija procedure kako bi osigurao nesmetano i pravovremeno odvijanje aktivnosti koje se odnose na pružanje pomoćnih usluga. U prethodnom periodu NOS BiH je u više navrata dorađivao svoje dokumente, uključujući *Procedure za pomoćne usluge* i *Pravilnik o radu dnevnog tržišta balansne energije*, čime se dodatno animiraju pružaoci pomoćnih usluga u nominiranju svojih ponuda.

U skladu s Metodologijom DERK određuje koeficijente i granične cijene pomoćnih usluga. Tokom primjene tržišnog modela balansiranja elektroenergetskog sistema BiH uočene su određene tendencije te se, u skladu s ponašanjem učesnika i trendovima koji su prisutni na tržištu, javila potreba inoviranja određenih koeficijenata i graničnih cijena za pomoćne usluge. *Odluku o izmjenama Odluke o određivanju koeficijenata i graničnih cijena za pomoćne usluge* DERK je donio 13. decembra 2022. godine.

U Bosni i Hercegovini je, na svim administrativnim nivoima, a prema ustavnim nadležnostima, u narednom periodu neophodan nastavak usklađivanja zakonodavstva o energiji s pravnom

stečevinom Evropske unije, integrirani razvoj energetskih i klimatskih politika, te provođenje reforme sektora energije. Zahtjevi Evropske unije u području energetskog sektora u najvećoj mjeri su sadržani u odredbama *Ugovora o uspostavi Energetske zajednice*.

Uvažavajući opredjeljenje da kontinuirano radi na poboljšanju propisa i procedura iz svojih nadležnosti, DERK će i u narednom periodu nastaviti aktivnosti u razvoju organizacije funkcioniranja balansnog tržišta i daljnjem povećanju efikasnosti, ekonomičnosti i stabilnosti rada elektroenergetskog sistema BiH. Pri tome DERK će tijesno sarađivati s NOS-om BiH, kako bi harmonizirano bile izvršene potrebne izmjene akata iz nadležnosti jedne i druge institucije koji definiraju balansni mehanizam.

Nastavkom uspješnog razvoja balansnog tržišta povećana je ponuda usluga, te su potrebe za pomoćnim uslugama u 2025. godini u značajnoj mjeri osigurane na godišnjim tenderima koje je u decembru 2024. godine organizirao NOS BiH.

Nabavka rezerve za održavanje frekvencije – FCR (ranije korišteni termin: primarna regulacija) je izvršena za sve sate u cijeloj godini u potrebnoj količini 14 MW/h, uz prosječnu cijenu 7,57 KM/MW/h, što je 7,4% više od prosječne nabavne cijene za 2024. godinu.

Rezerva za automatsku obnovu frekvencije – aFRR (ranije korišteni termin: sekundarna regulacija) u vršnom periodu je nabavljena za sve sate u godini u potrebnim količinama, izuzev količine od 4 MW/h za septembar. U nevršnom periodu, nabavljene su sve potrebne količine, a za januar i period juni – septembar manji dio potrebnih količina nije nabavljen zbog manjka ponuda. Nedostajućih 16% od ukupno potrebnog godišnjeg obima ove rezerve u nevršnom periodu, kao i nabavka nedostajuće količine ove rezerve u vršnom periodu, bit će predmetom mjesečnih nabavki.

Rezerva za ručnu obnovu frekvencije – mFRR (ranije korišteni termin: tercijarna regulacija) za smjer ‘nagore’ nabavljena je u potrebnom obimu od 196 MW/h za sve mjesece. Rezerva mFRR u smjeru ‘nadolje’ nije nabavljena u potrebnom fizičkom obimu 68 MW/h za septembar i oktobar. Nabavke nedostajućih 22 MW/h za navedene mjesece bit će, također, organizirane na mjesečnom nivou.

Rezervni kapaciteti (snaga) za automatsku obnovu frekvencije (aFRR) su nabavljeni po cijenama koje su nešto veće nego prilikom prethodne godišnje tržišne nabavke ove usluge. Pri tome je za nevršni period (od 0 do 6 sati) ostvarena cijena bila 42,95 KM/MW/h (povećanje 0,14%) i vrlo je bliska graničnoj cijeni od 43 KM/MW/h, dok je za vršni period (od 6 do 24 sata) prosječna cijena iznosila 48,13 KM/MW/h (povećanje 24,01%).

Rezervni kapaciteti (snaga) za ručnu obnovu frekvencije (mFRR) su nabavljeni u okviru godišnje tržišne nabavke ove usluge.

Prosječna cijena je povećana 9,42% za smjer ‘nagore’ (sa 4,99 KM/MW/h na 5,46 KM/MW/h) i smanjena 25,71% za smjer ‘nadolje’ (sa 1,40 KM/MW/h na iznos od 1,04 KM/MW/h).

Nabavka električne energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sistemu tokom 2025. godine planirana je u iznosu 330 GWh. Međutim, zbog nestabilnih cijena na veleprodajnom tržištu tokom četvrtog kvartala 2024. godine, NOS BiH je umjesto godišnje tržišne nabavke ove usluge organizirao nabavku za prva četiri mjeseca 2025. godine, ali u tom postupku javne nabavke nije bilo dostavljenih ponuda. U takvim okolnostima provodi se regulirani način nabavke ove energije, prema kojem NOS BiH primjenjuje *Proceduru za regulirani postupak nabavke energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sistemu*. Pri tome je cijena energije za gubitke određena na nivou prosječne ponderirane cijene prihvaćenih ponuda u 2024. godini, koja iznosi 198,77 KM/MWh (101,62 €/MWh).

Cjelovitost i transparentnost veleprodajnog tržišta

Električna energija, proizvedena u elektranama, prije nego što bude isporučena krajnjem kupcu, često se kupuje i prodaje više puta na veleprodajnom tržištu. Te transakcije električne energije se uobičajeno odvijaju u velikim količinama i uključuju proizvođače energije, trgovce, snabdjevače, velike kupce energije, pa čak i investicijske banke. Na sličan način se trguje i prirodnim gasom. U Evropi je nekoliko stotina kompanija uključeno u trgovinu na veliko električnom energijom i gasom, koje na tržištu svakodnevno obavljaju preko deset hiljada transakcija.

Veleprodajne cijene su vrlo osjetljive na raspoložive mogućnosti proizvodnje i prijenosa, jer se energija mora proizvesti kad je to potrebno. Na cijene može utjecati širenje lažnih podataka o raspoloživosti tih mogućnosti ili smanjenje proizvodnje.

Budući da se velikim količinama energije trguje i preko granica, tradicionalno je teško otkriti eventualne manipulacije cijenama ove vrste, jer nacionalni regulatori nisu imali pristup prekograničnim podacima. Kao odgovor na ove činjenice, u Evropskoj uniji donesena je *Uredba (EU) br. 1227/2011 Evropskog parlamenta i Vijeća od 25. oktobra 2011. o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije* (REMIT). Ova uredba uvodi jedinstveni evropski okvir na veleprodajnim tržištima za:

- Definiranje zloupotrebe tržišta u pogledu manipulacije tržištem, pokušaja manipulacije tržištem i trgovanja na temelju povlaštenih informacija,
- Uvođenje eksplicitne zabrane zloupotrebe tržišta,
- Osnivanje novog okvira za nadzor veleprodajnih tržišta u cilju otkrivanja i sprečavanja manipulacije tržištem i trgovanja na temelju povlaštenih informacija, i

- Definiranje zabrana i provođenja kažnjavanja na nacionalnom nivou u slučaju otkrivanja zloupotrebe tržišta.

REMIT uredba se odnosi na sve tržišne učesnike čije aktivnosti utječu na veleprodajna tržišta energije, odnosno na sva fizička ili pravna lica (uključujući i operatore prijenosnih sistema) koja obavljaju ili provode trgovačke transakcije na jednom ili više veleprodajnih tržišta energije. Ovoj uredbi podliježu svi učesnici na tržištu koji imaju sjedište u bilo kojoj zemlji Evropske unije, kao i učesnici koji imaju sjedište u zemljama izvan EU-a, ako trguju ili daju naloge za trgovinu na jednom ili više tržišta unutar EU-a.

Odlukom Ministarskog vijeća od 29. novembra 2018. godine, u *acquis* Energetske zajednice je uključena *Uredba (EU) o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije*, uz potrebna prilagođenja i definiranje obaveze da ista bude provedena do 29. maja 2020. godine.

Povodom obaveza koje za nacionalna regulatorna tijela definira REMIT uredba, ističe se da nadležnosti DERK-a, shodno članu 4.2. tačka k) *Zakona o prijenosu, regulatoru i operateru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini*, uključuju stvaranje i održavanje konkurentnih tržišta, te prevenciju i kažnjavanje pohlepnog, odnosno protukonkurentnog ponašanja. Polazeći od obaveza nacionalnih regulatornih tijela statuiranih ovom Uredbom, a na temelju navedenih zakonskih ovlaštenja, DERK je pravovremeno proveo brojne aktivnosti na njenom prijenosu i provođenju u oblasti električne energije. U tom smislu usvojene su *Odluka o prijenosu Uredbe o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije*, *Pravilnik o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta električne energije*, te *Odluka o Registru učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije* s pripadajućim obrascima koji su dostupni u okviru internet prezentacije DERK-a.

Posebna pažnja u domenu primjene REMIT Uredbe posvećena je edukaciji predstavnika svih relevantnih institucija i učesnika na tržištu.

DERK je prvi regulator u Energetskoj zajednici koji je uspostavom *Registra učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije* uspješno realizirao aktivnosti na prijenosu i provedbi prilagođene REMIT Uredbe u sektoru električne energije. Tokom 2024. godine ovaj Registar je redovno ažuriran i na kraju godine sadrži sve potrebne podatke o 29 učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini.

Dodatni iskorak u razvoju transparentnosti tržišta donosi primjena *Uredbe Komisije (EU) br. 543/2013 od 14. juna 2013. o dostavi i objavi podataka na tržištima električne energije i o izmjeni Priloga I Uredbe (EZ) br. 714/2009 Evropskog parlamenta i Vijeća (Uredba o transparentnosti)*. DERK je s posebnom pažnjom pratio aktivnosti NOS-a BiH u tom domenu.

*Uredba (EU) 2024/1106 Evropskog parlamenta i Vijeća od 11. aprila 2024. o izmjeni uredbi (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 u pogledu poboljšanja zaštite Unije od manipulacije tržištem na veleprodajnom tržištu energije stupila je na snagu u Evropskoj uniji 7. maja 2024. godine. Revidirani REMIT uvodi nove mjere za bolju zaštitu građana i preduzeća od zloupotrebe tržišta energije. Prilagođenje i uključenje revidiranog REMIT-a u *acquis* Energetske zajednice očekuje se do kraja 2026. godine.*

NOS BiH prikuplja i obrađuje temeljne elektroenergetske i tržišne podatke bosanskohercegovačkog regulacijskog područja radi njihove dostave Evropskoj mreži operatora prijenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E), koja vrši prikupljanje i objavljivanje podataka i informacija o proizvodnji, transportu i potrošnji električne energije za panevropsko tržište. Svi podaci objavljuju se na *Centralnoj informacijskoj platformi za transparentnu objavu podataka* (engl. *ENTSO-E Transparency Platform*) u skladu s obavezama koje proizlaze iz Uredbe Komisije (EU) br. 543/2013.

U Bosni i Hercegovini dostignut je visoki nivo usklađenosti sa zahtjevima ove Uredbe. Ipak, u narednom periodu predstoji daljnja digitalizacija poslovnih procesa i razvoj odgovarajućih softverskih rješenja. Također, potrebno je uspostaviti određene procedure koje se odnose na sedmičnu i mjesečnu prognozu opterećenja, te ponovnu otpremu (*redispečing*) radi ublažavanja fizičkog zagušenja, a zatim objavljivati podatke koji se generiraju.

Kibersigurnost

Sigurnost snabdijevanja je jedan od osnovnih domena djelovanja regulatorâ u elektroenergetskom sektoru i imperativ je prilikom kreiranja, usvajanja i primjene regulatornih pravila i propisa. Kibersigurnost (engl. *cybersecurity*) je u uzročno-posljedičnoj vezi sa sigurnošću snabdijevanja, te svaka kibernetička prijetnja i rizik predstavljaju bitan utjecajni faktor na sigurnost snabdijevanja. Prepoznavanje potrebe pravovremenog provođenja odgovarajućih mjera za prevenciju, detekciju i odgovor na sigurnosne izazove iz kibernetičkog prostora ima ključnu važnost za pouzdan rad sistema i zaštitu podataka u elektroenergetskom sektoru. Odsustvo strateškog okvira i sistemskog normiranja ovog pitanja regulatore ne oslobađa obaveze da donošenjem svojih pravila i preduzimanjem odgovarajućih mjera rade na zaštiti elektroenergetske infrastrukture, a time i sigurnosti snabdijevanja.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je u prethodnom periodu dala značajan doprinos u pripremi više dokumenata iz ove oblasti, uključujući *Pregled kapaciteta kibersigurnosti u BiH* i *Smjernice za strateški okvir kibersigurnosti u Bosni i Hercegovini*.

Od 2019. godine DERK je aktivno učestvovao u regionalnim projektima Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) i Nacionalne asocijacije regulatora Sjedinjenih Američkih Država (NARUC) *Efikasno reguliranje kibersigurnosti*, kao i *Digitalizacija i kibersigurnost*, aktivnostima Radne grupe za kibersigurnost USAID EPA projekta, radu Radne grupe Energetske zajednice za kibersigurnost i podržavao rad Tima za odgovor na računarske incidente za institucije BiH (CERT). Učešćem u navedenim aktivnostima i u više radionica koje su obrađivale razne aspekte kibersigurnosti, stekle su se pretpostavke da DERK pripremi

Smjernice za strateški okvir regulatornog djelovanja za kibernosigurnost u elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je, uz tehničku asistenciju USAID-a i NARUC-a, posebnu pažnju posvetila tretmanu investicija u kibernosigurnost, te dala značajan doprinos u pripremi *Nacrta mape puta za sigurnost mrežnih i informacijskih sistema u energetsom sektoru BiH*. Ovaj dokument, pripremljen u okviru USAID EPA projekta, identificira okvirne korake za unapređenje kibernosigurnosti u sektoru i daje upute za prijenos i provedbu relevantnih direktiva Evropske unije (Direktiva NIS 1: *Direktiva (EU) 2016/1148 Evropskog parlamenta i Vijeća od 6. jula 2016. o mjerama za visoki zajednički nivo sigurnosti mrežnih i informacijskih sistema širom Unije*, te Direktiva NIS 2: *Direktiva (EU) 2022/2555 Evropskog parlamenta i Vijeća od 14. decembra 2022. o mjerama za visoki zajednički nivo kibernosigurnosti širom Unije, izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 i Direktive (EU) 2018/1972 i stavljanju van snage Direktive (EU) 2016/1148*).

*Energetski most
SAD – Evropa poboljšava
energetsku sigurnost
povezujući partnere sa dva
kontinenta.*

U proteklom periodu, u okviru Energetskog mosta SAD – Evropa, NARUC je u saradnji sa USAID-ovim Projektom asistencije energetsom sektoru u BiH, organizirao edukaciju za tri regulatorne komisije i relevantne dionike u sektoru radi pripreme za eventualne slučajeve kibernetičkih napada. Pripremljen je *Protokol za koordinaciju djelovanja tokom kibernetičkih incidenata*, koji sadrži praktična i detaljna uputstva o tome kako odgovoriti na ovakav incident, kao i smjernice za komunikaciju s drugim komisijama i dionicima u sektoru energije.

DERK je pratio je aktivnosti institucija Evropske unije i Evropske mreže operatora prijenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E), koje su rezultirale donošenjem *Delegirane uredbe Komisije (EU) 2024/1366 od 11. marta 2024. o dopuni Uredbe (EU) 2019/943 Evropskog parlamenta i Vijeća uspostavom mrežnog kodeksa sa sektorskim pravilima za kibernetičkosigurnosne aspekte prekograničnih tokova električne energije*, koja je u EU-u stupila na snagu u maju 2024. godine. Ovaj dokument, čije prilagođenje i uključanje u pravnu stečevinu Energetske zajednice se očekuje do 2026. godine, sadrži pravila za procjenu kibernetičkog rizika, zajedničke minimalne zahtjeve, certificiranje kibernetičke sigurnosti proizvoda i usluga, praćenje, izvještavanje i upravljanje kriznim situacijama, uz jasnu definiciju uloga i odgovornosti različitih dionika za svaku aktivnost.

Uz uvažavanje složene strukture elektroenergetskog sektora i specifičnog regulatornog okvira u Bosni i Hercegovini, neophodnim se nameće daljnje koordinirano djelovanje državne s entitetskim regulatornim komisijama u uspostavljanju efikasnog regulatornog pristupa u oblasti kibernosigurnosti. Cilj je zaštititi informacijsko-komunikacijske sisteme subjekata u sektoru i održavati kibernosigurnost u regulatornim tijelima.

3.2 Dokumenta koja odobrava DERK

Tržišna pravila

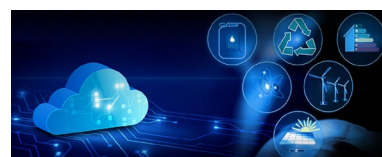
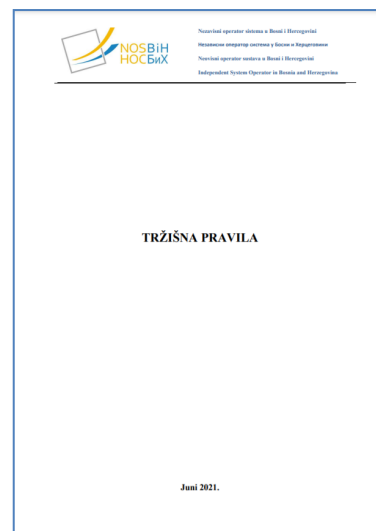
Tržišnim pravilima uređuju se odnosi između NOS-a BiH i licenciranih učesnika na tržištu električne energije. Cilj pravila je kreiranje uvjeta za siguran rad elektroenergetskog sistema BiH, uključujući efikasnu nabavku pomoćnih usluga i pružanje sistemске usluge, uravnoteženje sistema BiH uz što manje troškove, te efikasno funkcioniranje i daljnji razvoj veleprodajnog i maloprodajnog tržišta električne energije u BiH.

Tržišna pravila su izuzetno zahtjevan tehnički dokument koji uključuje osnovni koncept dizajniranja tržišta, normativno-pravni regulatorni okvir uređenja tržišta, tehničke preduvjete za funkcioniranje tržišta i navodi niz procedura kojim se uređuju tehnički i komercijalni odnosi među učesnicima na tržištu.

Prva Tržišna pravila pripremljena su i odobrena 2006. godine. Od januara 2016. godine, kada je ustanovljen tržišni način pružanja pomoćnih usluga i balansiranja elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine, do 31. decembra 2021. godine u primjeni su bila Tržišna pravila odobrena u maju 2015. godine. Tržišna pravila koja je DERK odobrio 13. oktobra 2021. godine, nakon što je na istoj sjednici DERK donio *Odluku o izmjenama i dopuni Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge*, se efektivno primjenjuju od 1. januara 2022. godine. U pripremi Tržišnih pravila NOS BiH je, kao član ENTSO-E-a, postupao u skladu s djelovanjem ove organizacije u pogledu operativnog rada u sinhronom području kontinentalne Evrope (vidjeti dio 3.1).

NOS BiH ima obavezu pripreme pratećih akata uz Tržišna pravila i neophodnih softverskih alata. U tom smislu se posebno izdvaja *Odluka o privremenom modelu kojim se omogućuje nediskriminatoran i slobodan pristup jedinstvenom tržištu električne energije u BiH elektranama priključenim na distributivnu mrežu*, koju je donio NOS BiH. Sastavni element ove Odluke je *Instrukcija za provedbu privremenog modela pristupa 'virtualne elektrane' tržištu električne energije u BiH*, koja je u prethodnom periodu u nekoliko navrata inovirana.

Kako je uspostavljanje koncepta 'virtualne elektrane' iznimno kompleksan proces i iziskuje učešće većeg broja komponenti elektroenergetskog sistema, predstavnici DERK-a su učestvovali u nizu sastanaka koji su prethodili uspostavi ovog privremenog modela. Naime, model pristupa elektrana priključenih na distributivnu mrežu (u BiH: nazivni naponi do 35 kV) tržištu električne energije je formiran u okviru aktivnosti u kojim su zajednički učestvovali svi relevantni subjekti koji su involvirani u rad tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini, i to u njegovim različitim segmentima: veleprodajnom, maloprodajnom i balansnom tržištu. Dakle, učesnici u formiranju navedenog

modela su tri regulatorne komisije u Bosni i Hercegovini (DERK, FERK i RERS), NOS BiH, mali proizvođači, snabdjevači električnom energijom, te operatori distributivnog sistema, odnosno elektroprivrede. Svi ovi subjekti su aktivno učestvovali u kreiranju modela putem svojih predstavnika na sastancima namjenski formirane radne grupe.

Model pristupa ‘virtualne elektrane’ tržištu električne energije je uspostavljen zbog njegovog značaja za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, poboljšanje usluga na veleprodajnom i lokalnom distributivnom tržištu, optimizacije proizvodnje iz obnovljivih izvora s potrebama elektroenergetskog sistema, ali i zakonom ustanovljenog prava proizvođača na slobodan pristup tržištu električne energije. Također, ovdje se radi o postepenom prihvatanju koncepta otkupa električne energije iz obnovljivih izvora koji je tržišno orijentiran, umjesto dosadašnjeg koncepta zasnovanog na shemama podsticaja i garantiranom otkupu koji gubi na značaju zbog smanjenja cijena proizvodne tehnologije, a time i većoj konkurentnosti obnovljivih izvora u odnosu na izvore koji koriste fosilna goriva.

Od 16. maja 2022. godine, kada se u elektroenergetskom sistemu Bosne i Hercegovine pojavila prva ‘virtualna elektrana’ sa svega nekoliko megavata agregiranih proizvodnih kapaciteta, njihov broj je značajno povećan. U decembru 2024. godine ukupna instalirana snaga svih proizvodnih pogona koji imaju pristup tržištu električne energije u BiH kroz šest ‘virtualnih elektrana’ iznosila je 344,52 MW (od čega je u fotonaponskim elektranama 238,40 MW, malim hidroelektranama 103,66 MW i elektranama na biomasu i biogas 2,46 MW).

Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini je početkom novembra 2024. godine Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju dostavio inovirana Tržišna pravila. DERK, prilikom odobravanja dokumenata koja donosi regulirani subjekt, analizira i postupak njihovog donošenja kako bi se u normativnoj proceduri ispoštovao jedan od temeljnih principa i standarda važećeg zakonodavstva – transparentnost u radu, te omogućilo konstruktivno učešće svih relevantnih subjekata u kreiranju propisa i doprinos kvalitetnijem tekstu. Imajući u vidu prethodno navedeno, uz pretpostavku da je NOS BiH na zakonom propisani način realizirao postupak donošenja Tržišnih pravila, te dokumentirao provedene radnje, DERK je zatražio informacije o provedenom postupku, kao i Zapisnik, odnosno zapisnike sa sastanaka Tehničke komisije. Tražene informacije nisu dostavljene do kraja 2024. godine, tako da se i dalje primjenjuju Tržišna pravila koja su odobrena 13. oktobra 2021. godine.

Mrežni kodeks

Mrežni kodeks je jedan od ključnih dokumenata za funkcioniranje elektroenergetskog sistema i tržišta električne energije u Bosni i

Hercegovini. Njime se uređuje način planiranja i razvoja prijenosnog sistema, uvjeti za priključenje (procedure, ugovori, kriteriji), način operativnog planiranja (predviđanje potrošnje, upravljanje mrežnim ograničenjima) i operativnog rada (dispečing, procedure, komunikacije), mjere u nepredviđenim situacijama (kontrola potrošnje, obnova rada sistema nakon potpunog ili djelimičnog raspada), način na koji se obavlja obračunsko mjerenje u elektroenergetskom sistemu i ostale neophodne tehničke mjere za kvalitetan i pouzdan rad prijenosnog sistema.

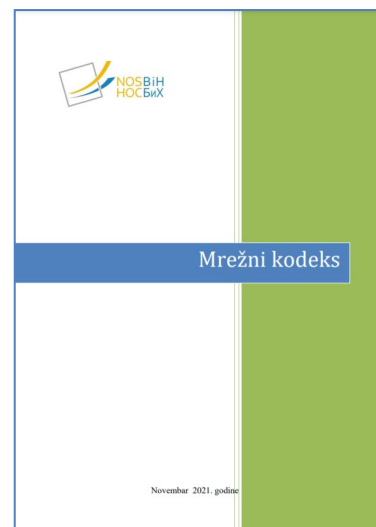
Cilj Mrežnog kodeksa je da definiira elemente za sigurno i pouzdano funkcioniranje elektroenergetskog sistema BiH, te da omogućiti razvoj, održavanje i upravljanje prijenosnom mrežom u skladu s primjenjivim pravilima i dobrom evropskom praksom.

Mrežni kodeks, koji je tokom 2021. godine pripremio NOS BiH, uz pribavljanje komentara učesnika na tržištu putem odgovarajuće Tehničke komisije, dostavljen je DERK-u na odobrenje 23. novembra 2021. godine. DERK je 15. decembra 2021. godine donio *Odluku o odobravanju i primjeni Mrežnog kodeksa*.

Ovaj Mrežni kodeks primjenjuje se od 1. januara 2022. godine. Dokument predstavlja kvalitativni iskorak u strukturalnom i normativnom smislu, normira pripremu planskih dokumenata i procedure priključenja. Prilikom odobravanja Mrežnog kodeksa, DERK je obaviješten da su provedeni svi zahtjevi pravila EU-a za rad mreža u vezi priključivanja, prilagođeni pravnom okviru Energetske zajednice, odnosno odlukama Stalne grupe na visokom nivou prilagođenih uredbi Komisije (EU) 2016/631, 2016/1388 i 2016/1447 (vidjeti dio 3.1).

Tokom 2023. godine prepoznata je potreba za inoviranjem Mrežnog kodeksa, posebno u svjetlu interesa i potrebe investicija u obnovljive izvore, te u korelaciji s *Odlukom o odobravanju ukidanja maksimalno moguće snage prihvata iz neupravljivih izvora električne energije*, koju je DERK donio u 2022. godini (vidjeti prethodni Izvještaj o radu, dio 3.2).

Novi Mrežni kodeks NOS BiH je dostavio na odobrenje 24. jula 2023. godine. DERK je 7. augusta 2023. godine saopćio reguliranom subjektu da podržava aktivnosti na iznalaženju rješenja za problem bilansiranja proizvodnih objekata na prijenosnoj mreži koji se želi urediti dostavljenim dokumentom, a aktuelan je već duže vrijeme u elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine. Međutim, uočavajući određene nedostatke i nedorečenosti, odnosno nepreciznosti u dokumentu, a koje su detaljno obrazložene, NOS BiH je pozvan da ih u pripremi inoviranog teksta otkloni, uz obavljanje dodatnih konsultacija, prije svega sa nadležnim ministarstvima, te sa Elektroprijenosom Bosne i Hercegovine. Do kraja 2024. godine, i pored više podsjećanja tokom 2023. i 2024. godine, Nezavisni operator

sistema u Bosni i Hercegovini nije dostavio inovirani Mrežni kodeks na odobrenje.

Indikativni plan razvoja proizvodnje

Indikativni plan razvoja proizvodnje se izrađuje svake godine za desetogodišnji period. Svrha plana je da informira sadašnje i buduće korisnike elektroenergetskog sistema o potrebama i postojećim projektima izgradnje novih proizvodnih kapaciteta. Istovremeno, ovaj plan se koristi i kao jedan od osnova za izradu *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže* u Bosni i Hercegovini, koji se, obuhvatajući i problematiku novih prekograničnih vodova, također, izrađuje svake godine pokrivajući desetogodišnji period.

Osnovni cilj Indikativnog plana razvoja proizvodnje je analiza bilansa snage i energije na prijenosnoj mreži za narednih deset godina. Izrada ovog dokumenta je i u funkciji ispunjavanja obaveza prema Evropskoj mreži operatora prijenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E).

Nezavisni operator sistema u BiH, kao i svi drugi operatori sistema udruženi u ENTSO-E, ima obavezu da da svoj doprinos u izradi *Evropskog plana razvoja prijenosne mreže za narednih deset godina* (TYNDP) koji se, u skladu s Uredbom (EU) 2019/943 o unutrašnjem tržištu električne energije, priprema svake druge godine.³ U tom smislu, NOS BiH ima obavezu dostavljanja planova razvoja elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine baziranih na potrošnji i proizvodnji koja uključuje i nove izvore, kao i planiranim pojačanjima interne prijenosne mreže i interkonekcija. Navedene aktivnosti pretpostavljaju i podrazumijevaju punu koordinaciju na regionalnom nivou, uz analizu mogućih zagušenja na internoj mreži i prekograničnim vodovima.

NOS BiH je 1. jula 2024. godine DERK-u na odobrenje dostavio *Indikativni plana razvoja proizvodnje za period 2025. – 2034. godina*, prije čega je 25. juna 2024. godine organizirao javnu raspravu o Nacrtu dokumenta. Državna regulatorna komisija za električnu energiju je 17. jula 2024. godine donijela *Odluku o odobrenju Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period 2025. – 2034. godina*. I tom prilikom istakla se potreba intenziviranja aktivnosti na izradi inoviranog Mrežnog kodeksa.

DERK očekuje da će naredni Indikativni plan, čija izrada je otpočela u novembru 2024. godine, biti inoviran sa svim aktuelnim i relevantnim podacima i informacijama koje budu dostupne tokom njegove izrade.

³ Nakon javnih konsultacija, u prvom kvartalu 2025. cijeli paket TYNDP 2024 bit će dostavljen Agenciji za saradnju energetske regulatora (ACER) na mišljenje. Izvještaj o nedostacima u infrastrukturi bit će dostavljen ACER-u, Evropskoj komisiji i državama članicama EU na mišljenje. Nakon prijema svih mišljenja ENTSO-E će finalizirati i objaviti TYNDP.

Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže

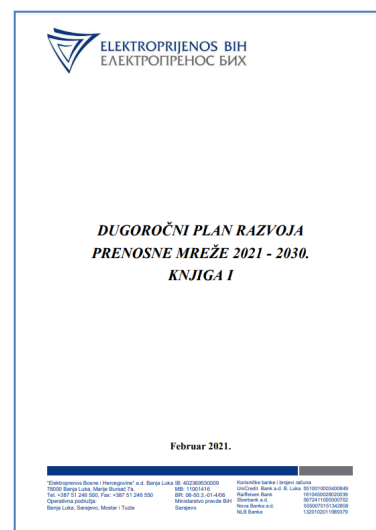
Prema važećim zakonskim odredbama, Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže izrađuje se svake godine i pokriva naredni desetogodišnji period. Dugoročni plan treba biti dostavljen DERK-u na odobrenje do kraja oktobra. Značaj pripreme Dugoročnog plana ogleda se u činjenici da Elektroprijenos Bosne i Hercegovine na osnovu ovog plana izrađuje svoj godišnji investicijski plan i dostavlja ga DERK-u na odobrenje do kraja novembra za narednu godinu. Izradom Dugoročnog plana omogućava se i kvalitetnije ispunjavanje obaveza prema Evropskoj mreži operatora prijenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E) u pogledu doprinosa izradi Evropskog plana razvoja prijenosne mreže za narednih deset godina.

Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže treba definirati potrebna pojačanja postojećih i izgradnju novih objekata prijenosne mreže kako bi se pravovremeno pokrenule aktivnosti na projektiranju, izgradnji i puštanju u pogon infrastrukture neophodne za kontinuirano snabdijevanje i pouzdan i stabilan rad prijenosnog sistema. Prijenosna mreža planirana na ovaj način osigurava jednake uvjete za već priključene korisnike i one koji će se priključiti na prijenosnu mrežu. To podrazumijeva ujednačene uvjete vezane za stanje prijenosne mreže po pitanju starosti i obnavljanja opreme, izgradnje novih objekata i pogonske spremnosti objekata u funkciji prijenosa električne energije.

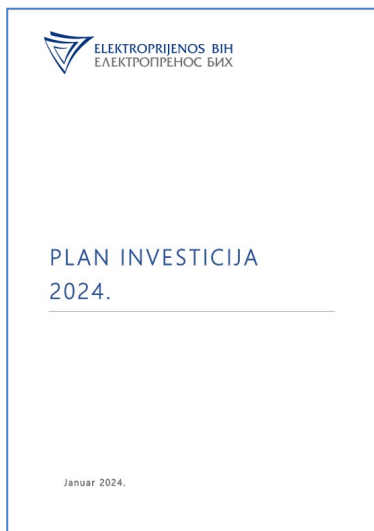
Krajem decembra 2020. godine, Elektroprijenos Bosne i Hercegovine dostavio je *Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže za period 2021. – 2030. godina* Nezavisnom operatoru sistema u Bosni i Hercegovini na pregled, reviziju i odobrenje koje prethodi konačnom odobrenju DERK-a.

Prepoznajući značaj ovog dokumenta, *Uvjetima za korištenje Licence za obavljanje djelatnosti nezavisnog operatora sistema* DERK je propisao obavezu organiziranja javne rasprave o revidiranom Dugoročnom planu, čime se zainteresiranoj javnosti omogućava uvid i iznošenje komentara i primjedbi na pripremljeni materijal. Prva rasprava ove vrste, održana 29. marta 2021. godine, privukla je značajnu pažnju učesnika u sektoru i pokazala svoju punu opravdanost. NOS BiH je 27. aprila 2021. godine DERK-u na odobrenje dostavio konačan Dugoročni plan.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je 18. maja 2021. godine donijela *Odluku o odobravanju Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za period 2021. – 2030. godina*. Tom prilikom Elektroprijenos Bosne i Hercegovine je obavezan da, u cilju rješavanja problema previsokih napona u elektroenergetskom sistemu BiH, odredi sve neophodne parametre potrebne za realizaciju investicija u prigušnice iz odobrenog Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže.

Tokom 2021., 2022. i 2023. godine Elektroprijenos Bosne i Hercegovine nije dostavljao novi Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže NOS-u BiH na pregled, reviziju i odobrenje koje prethodi konačnom odobrenju DERK-a. Tek 9. maja 2024. godine NOS-u BiH je dostavljen *Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže za period 2024. – 2033. godina*. Nakon pregleda i revizije, 9. jula 2024. godine NOS BiH je uputio svoje komentare Elektroprijenosu BiH. Nakon nekoliko obraćanja NOS-u BiH za dostavu podataka potrebnih za korekcije, Elektroprijenos BiH je 6. decembra NOS-u BiH dostavio korigovani, odnosno inovirani *Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže za period 2024. – 2033. godina*. Dokument pod ovim naslovom do kraja 2024. godine nije dostavljen DERK-u na odobrenje, iako je još 31. oktobra 2024. godine istekao rok za dostavu na odobrenje Dugoročnog plana za naredni desetogodišnji period (2025. – 2034. godina). Prije odobrenja Dugoročnog plana, Elektroprijenos BiH i NOS BiH trebaju zajedno organizirati javnu raspravu o revidiranom dokumentu.

Elektroprijenos BiH je svoj *Plan investicija za 2024. godinu* dostavio DERK-u na odobrenje 20. februara 2024. godine. DERK je 27. marta 2024. godine donio *Odluku o odobravanju Plana investicija Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine za 2024. godinu*, uz konstatacije da je Plan dostavljen uz zakašnjenje od tri mjeseca, te da je u konkretnom slučaju izostala prethodna izrada i dostava na odobrenje *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za period 2024. – 2033. godina*, kao osnove i okvira za planiranje i realizaciju pojedinačnih investicijskih projekata. Prilikom donošenja Odluke o odobravanju Plana investicija ponovno je naglašena neprihvatljiva dinamika izrade i dostavljanja ovog, ali i ostalih planskih dokumenata. Navedeno se naročito ističe u svjetlu nominacije i selekcije projekata od interesa Energetske zajednice (PECI), odnosno izvršenog nominiranja pet infrastrukturnih projekata, koji bi morali biti obuhvaćeni dugoročnim planovima razvoja prijenosne mreže čija izrada izostaje četvrtu uzastopnu godinu. Kao i prethodnih godina, konstatirano je da je nivo realiziranih investicija izrazito nizak.

Dinamika razvoja elektroenergetskog sektora nameće potrebu permanentne analize i godišnje aktuelizacije kriterija za opredjeljivanje strukture investiranja kroz dugoročni plan, kako bi se pojedinačne investicije predviđene investicijskim planovima usmjerile i konkretizirale na identificirane prioritete.

Pravila za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta

Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Evropi (SEE CAO) čije sjedište je u Podgorici, formalno je uspostavljen 27. marta 2014. godine, uz početak operativnog djelovanja od 27. novembra 2014. godine, kada su organizirane godišnje aukcije na granicama Bosne i Hercegovine s Crnom Gorom i Hrvatskom.

Tokom 2024. godine SEE CAO je svoj rad organizirao u skladu s pravilima za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta koja su svojim pojedinačnim odlukama odobrili nadležni regulatori u regiji, uključujući DERK. Ova pravila uključuju:

- Usklađena pravila za dodjelu dugoročnih prava prijenosa shodno članu 51. Uredbe Komisije (EU) 2016/1719 o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta, sa izmjenama i dopunama iz 2022. godine,
- Posebni aneks Usklađenih pravila za dodjelu dugoročnih prava prijenosa na granicama zone trgovanja koje opslužuje Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Evropi (SEE CAO), sa izmjenama i dopunama iz 2022. godine,
- Pravila za eksplicitnu dnevnu dodjelu prijenosnih kapaciteta na granicama zone trgovanja koje opslužuje SEE CAO, sa izmjenama i dopunama iz 2022. godine,
- Sporazum o učešću, između Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Evropi d.o.o. Podgorica (Platforma za dodjelu) i registriranog učesnika,
- Finansijski uvjeti za učešće u postupcima koje organizira Platforma za dodjelu u skladu sa Sporazumom o učešću,
- Pravila nominacije SEE CAO, i
- Pravila o informacijskom sistemu SEE CAO.

DERK je u više prilika, na domaćim i međunarodnim skupovima, izražavao svoju podršku uspješnom radu SEE CAO, uz očekivanje da će u geografski obuhvat biti uključeni operatori iz svih zemalja jugoistočne Evrope.

S obzirom na to da Srbija ne učestvuje u radu ovog Ureda, i dalje postoji potreba reguliranja pravila za raspodjelu prijenosnih kapaciteta na zajedničkoj granici BiH i Srbije, i to na godišnjem, mjesečnom i dnevnom nivou. U tom smislu primjenjuju se

- *Pravila za godišnje i mjesečne aukcije za raspodjelu prijenosnih kapaciteta na granici između zona trgovanja EMS AD Beograd (EMS) i Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini (NOS BiH), koja je DERK, na zahtjev NOS-a BiH, odobrio 20. novembra 2024. godine, i*
- *Pravila za dnevne aukcije za raspodjelu prijenosnih kapaciteta na granici između zona trgovanja EMS AD Beograd (EMS) i Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini (NOS BiH), koja je DERK, na zahtjev NOS-a BiH, odobrio 17. novembra 2021. godine.*

Kako rad Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Evropi ne pokriva unutarodnevnu dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta, to su na zahtjeve NOS-a BiH odlukama koje je DERK donio 4. novembra 2020. godine i 17. novembra 2021. godine odobrena:

- *Pravila za unutarodnevnu dodjelu prijenosnih kapaciteta na granici regulacijskih područja Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) i Crnogorskog elektro-prenosnog sistema AD (CGES),*
- *Pravila za unutarodnevnu raspodjelu prijenosnih kapaciteta na granici između zona trgovanja Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) i EMS AD Beograd (EMS), i*
- *Pravila za unutarodnevnu dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta između regulacijskih područja / Hrvatski operator prijenosnog sustava (HOPS) i Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini (NOS BiH).*

Raspodjelu prijenosnih kapaciteta i u 2025. godini na granici sa Srbijom putem godišnjih, mjesečnih i dnevnih aukcija provodit će Elektromreža Srbije (EMS), a unutarodnevne aukcije NOS BiH. Unutarodnevne aukcije na granici s Hrvatskom provodit će HOPS, a na granici s Crnom Gorom NOS BiH.

Operativni sporazum SHB regulacijskog bloka frekvencije i snage razmjene

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je 9. novembra 2021. godine donijela *Odluku o odobrenju zaključenja Operativnog sporazuma SHB regulacijskog bloka frekvencije i snage razmjene*, između operatora prijenosnih sistema Slovenije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine, u tekstu o kojem su se strane složile.

Regulacijski blok frekvencije i snage razmjene (LFC blok – engl. *Load Frequency Control Block*) je dio sinhronog područja, koje se sastoji od jednog ili više LFC područja, s mjernim mjestima na fizičkim interkonekcijama s drugim LFC blokovima, kojim upravlja jedan ili više operatora sistema, unutar kojeg se vrši regulacija frekvencije i snage razmjene. Sporazum definira rad tri operatora sistema (ELES – Sistemski operator prijenosne mreže Slovenije, HOPS – Hrvatski operator prijenosnog sistema i NOS BiH – Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini), u dijelu koji se odnosi na rad relevantnog LFC bloka.

Operativni sporazum SHB regulacijskog bloka frekvencije i snage razmjene (LFC blok SHB), koji je usklađen s Uredbom Komisije (EU) 2017/1485 o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sistema, potpisan je u januaru 2022. godine. Tokom 2024. godine NOS BiH je postupao u skladu s odredbama Sporazuma, uz objavljivanje potrebnih informacija.

Prekogranična razmjena energije za ručnu obnovu frekvencije

Tokom 2017. godine NOS BiH je sa susjednim operatorima sistema pokrenuo aktivnosti na uspostavi modela koji omogućava

prekograničnu razmjenu tercijarne regulacijske električne energije (novi termin: *energija za ručnu obnovu frekvencije*). Nakon što je u tom smislu registriran virtualni prekogranični dalekovod, NOS BiH je podnio DERK-u na odobrenje *Ugovor o međusobnoj isporuci prekogranične tercijarne regulacijske električne energije radi osiguravanja sistemskih usluga iz inostranstva za elektroenergetske sisteme Bosne i Hercegovine i Srbije*. Državna regulatorna komisija za električnu energiju odobrila je ovaj Ugovor 11. oktobra 2017. godine. Početkom 2018. godine pripremljen je *Ugovor o međusobnoj isporuci prekogranične tercijarne regulacijske električne energije radi osiguravanja sistemskih usluga iz inostranstva za elektroenergetske sisteme Bosne i Hercegovine i Crne Gore*, koji je DERK odobrio 13. marta 2018. godine.

Predmet ovih ugovora je pružanje pomoći u vidu međusobne isporuke prekogranične energije za ručnu obnovu frekvencije u cilju povećanja sigurnosti i pouzdanosti rada susjednih elektroenergetskih sistema. Na ovaj način se formalizira prekogranična razmjena jednog od proizvoda na balansnom tržištu za koji je prema ranijoj terminologiji korišten naziv 'tercijarna energija'.

Za obračun transakcija koristi se virtualni dalekovod registriran na SCADA sistemima dva operatora sistema preko kojeg se simulira razmjena, što je u skladu s odredbama *Operativnog priručnika ENTSO-E-a za kontinentalnu Evropu*. Za potrebe razmjene energije u fizičkom smislu koristi se preostali raspoloživi prekogranični kapacitet, nakon završetka unutardnevne alokacije kapaciteta.

DERK je tokom 2024. godine pratio prekograničnu razmjenu energije za ručnu obnovu frekvencije. U skladu s potpisanim dokumentima NOS BiH je isporučio ukupno 360 MWh pozitivne balansne energije (energije regulacije 'nagore') u vrijednosti 297.184 KM, od čega je Hrvatskom operatoru prijenosnog sustava (HOPS) isporučeno 135 MWh u vrijednosti 118.450 KM, a Elektromreži Srbije (EMS) 225 MWh u vrijednosti 178.734 KM. U istom periodu isporučeno je 824 MWh negativne balansne energije po negativnoj cijeni, što se evidentira kao prihod NOS-a BiH u vrijednosti 273.564 KM. Partneri u ovim isporukama su bili HOPS 750 MWh (256.488 KM), Sistemski operator prijenosne mreže Slovenije (ELES) 34 MWh (13.600 KM) i Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES) 40 MWh (3.475 KM).

NOS BiH je nabavio pozitivnu regulacijsku energiju u količini od 1.855 MWh i vrijednosti 1.192.088 KM, od čega od Elektromreže Srbije (EMS) 1.241 MWh (878.486 KM) i od Crnogorskog elektroprenosnog sistema 614 MWh (313.602 KM). Time je u saldu prekogranične razmjene regulacijske energije zabilježen uvoz u vrijednosti od 621.341 KM.

Prekogranična razmjena električne energije za ručnu obnovu frekvencije s HOPS-om i ELES-om se odvijala u skladu s

Operativnim sporazumom SHB regulacijskog bloka frekvencije i snage razmjene.

Pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti

Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini je 5. septembra 2023. godine na odobrenje dostavio *Pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti*. DERK je sa posebnom pažnjom analizirao dostavljena Pravila, uvažavajući da potrebu njihove izrade, između ostalog, normira *Uredba Komisije (EU) 2017/2196 od 24. novembra 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sistema*, koja je Odlukom Ministarskog vijeća Energetske zajednice 2022/03/MC-EnC od 15. decembra 2022. godine prilagođena i uključena u pravni okvir Energetske zajednice.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je u svom obraćanju 17. oktobra 2023. godine, podržala aktivnosti NOS-a BiH, te ukazala na tehničke i proceduralne nedostatke i potrebna poboljšanja, te dala preporuke za izradu kako pravila koja se odnose na obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti, tako akata i pravila koja se odnose na obračun odstupanja i obračun energije uravnoteženja, plan testiranja, kao i ostalih akata iz člana 4. stav 2. prilagođene Uredbe.

Inovirana *Pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti*, koja je početkom 2024. godine pripremio NOS BiH, uz pribavljanje komentara učesnika na tržištu putem odgovarajuće Tehničke komisije, dostavljena su DERK-u na odobrenje 4. aprila 2024. godine. DERK je 9. aprila 2024. godine odobrio ova Pravila, čime je izvršen prijenos dijela prilagođene Uredbe Komisije (EU) 2017/2196. Tom prilikom NOS-u BiH je ukazano da usvajanje predmetnih pravila predstavlja jednu od zadaća operatora prijenosnog sistema, te da odredbe navedene Uredbe normiraju donošenje i drugih dokumenata i akata s ciljem održavanja pogonske sigurnosti i izbjegavanja poremećaja u elektroenergetskom sistemu.

Pravilnik o uvjetima za priključenje elektrana na elektrodistributivnu mrežu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine

JP Komunalno Brčko je 20. septembra 2023. godine na odobrenje dostavilo radnu verziju *Pravilnika o uvjetima za priključenje elektrana na elektrodistributivnu mrežu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine*. Dostavljeni tekst DERK je pažljivo analizirao, uvažavajući činjenicu da je *Uredba Komisije (EU) 2016/631 od 14. aprila 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje proizvođača električne energije na mrežu*, odlukom Stalne grupe na visokom nivou 2018/03/PHLG-EnC 12. januara 2018. godine prilagođena i uključena u pravni okvir Energetske zajednice. Ova pravila su aktima koje su donijeli

DERK i NOS BiH prenijeta i provedena u dijelu koji se tiče priključenja na prijenosni sistem (vidjeti dio 3.1).

DERK je konstatirao da dostavljeni tekst Pravilnika na sveobuhvatan i aktuelan način normira priključenje elektrana na elektrodistributivnu mrežu. Ističući dobru regulatornu praksu pri odobravanju dokumenata, naglašavajući da donošenje novih pravila treba vršiti na transparentan način, DERK je 14. novembra 2023. godine pozvao regulirani subjekt da održi javnu raspravu o Pravilniku na kojoj je potrebno predstaviti njegov sadržaj i omogućiti zainteresiranoj javnosti da izloži svoje komentare u cilju poboljšanja konačnog teksta.

Javna rasprava o ovom Pravilniku održana je u Brčkom 11. januara 2024. godine, nakon čega je njegov tekst, uz potrebne informacije Komunalnog Brčko, dostavljen DERK-u. *Odluku o odobravanju Pravilnika o uvjetima za priključenje elektrana na elektrodistributivnu mrežu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine* Državna regulatorna komisija za električnu energiju donijela je 14. februara 2024. godine.

Opći uvjeti za isporuku i snabdijevanje električnom energijom u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine

Državna regulatorna komisija za električnu energiju odobrila je *Opće uvjeti za isporuku i snabdijevanje električnom energijom u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine* 2011. godine. Izmjene i dopune ovog dokumeta DERK je odobravao 2013., 2014., 2015. i 2019. godine, kada je pozvao JP Komunalno Brčko da izradi prečišćeni tekst Općih uvjeta, te da i dalje unapređuje ovaj dokument u skladu s dobrom praksom koja tretira predmetnu oblast. Prečišćeni tekst Općih uvjeta objavljen je 9. jula 2019. godine.

Komunalno Brčko je 21. novembra 2024. godine na odobrenje DERK-a dostavilo svoju Odluku o izmjeni Općih uvjeta. DERK je *Odluku o izmjeni Općih uvjeta za isporuku i snabdijevanje električnom energijom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine*, donio 17. decembra 2024. godine.

Ostala akta reguliranih subjekata dostavljena na odobrenje

Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini je 27. novembra 2024. godine dostavio DERK-u na odobrenje *Nacrt zajedničke deklaracije operatora prijenosnog sistema iz dijela Energetske zajednice u Jugoistočnoj Evropi o regionalnoj koordinaciji*. DERK kontinuirano uvažava regionalnu saradnju, te je 29. novembra 2024. godine informirao NOS BiH da podržava potpisivanje Zajedničke deklaracije i najavio svoju podršku u provođenju ove inicijative, u skladu sa Zakonom definiranim ovlaštenjima. Tom prilikom izraženo je očekivanje da će potpisivanje Zajedničke deklaracije biti pozitivan iskorak u uspostavi sveobuhvatnog okvira, kako za međusobnu saradnju

operatora prijenosnog sistema Zapadnog Balkana, tako i za njihovu saradnju s operatorima iz susjednih država članica EU-a, čime se jača sigurnost snabdijevanja električnom energijom i ubrzava integracija tržišta u skladu s pravnom stečevinom Evropske unije i Energetske zajednice. Time se može unaprijediti konfiguracija i upravljanje regije za proračun kapaciteta, kao i učešće u postojećim regijama pogona sistema, koje opslužuju nadležni regionalni koordinacijski centri. Zajednička deklaracija potpisana je u Briselu, 3. decembra 2024. godine.

NOS BiH je 7. augusta 2024. godine DERK-u na odobrenje dostavio *Multilateralni sporazum o optimizaciji razmjene odstupanja* (odnosno netiranja debalansa) između četiri regulacijska područja – Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije. DERK je tim povodom NOS-u BiH sredinom septembra 2024. godine ukazao na neophodnost vođenja ovih aktivnosti na transparentan način, uz konsultacije s ostalim subjektima koji učestvuju u upravljanju prijenosnom mrežom i obavljanju operacija u elektroprijenosnom sistemu (Elektroprijenos BiH), te učesnicima na tržištu električne energije, od kojih se posebno ističu pružaoci pomoćnih usluga (proizvođači) koji imaju konkretan interes u aktivnostima pružanja regulacijske (balansne) energije. Također, DERK je istakao svoju podršku NOS-u BiH koji je od 2018. godine je provodio aktivnosti pristupanja Evropskoj platformi za proces razmjene odstupanja (IGCC), kao i ostalim evropskim platformama koje proizilaze iz Uredbe Komisije (EU) 2017/2195 o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja:

- Evropska platforma za razmjenu energije uravnoteženja iz zamjenskih rezervi, koja je uspostavljena kroz ENTSO-E implementacijski projekt TERRE,
- Evropska platforma za razmjenu energije uravnoteženja iz rezervi za ponovnu uspostavu frekvencije s automatskom aktivacijom, ENTSO-E implementacijski projekt PICASSO, i
- Evropska platforma za razmjenu energije uravnoteženja iz rezervi za ponovnu uspostavu frekvencije s ručnom aktivacijom, ENTSO-E implementacijski projekt MARI.

Na poziv DERK-a da dopuni svoje obraćanje dodatnim dokumentima, materijalima i informacijama NOS BiH je 9. oktobra i 7. novembra 2024. godine dostavio samo dio traženog. Do kraja 2024. godine DERK nije dobio sve zatražene i neophodne materijale i informacije o aktivnostima reguliranog subjekta po ovoj problematici, uključujući analizu efekata pristupanja Platformi za tržišnu saradnju u optimizaciji razmjene odstupanja (engl. *Imbalance Netting Optimisation Market Cooperation* – INOMC), prepisku s ENTSO-E-om i ACER-om koja ukazuje na razloge izostanka realizacije pristupanja Evropskoj platformi za proces razmjene odstupanja (IGCC), te dokaze o ACER-ovom revidiranju mogućnosti priključenja zajedničkim evropskim balansnim platformama operatora prijenosnog sistema iz država koje nisu članice EU-a.

3.3 Postupci licenciranja

Tokom 2024. godine DERK je izdao više licenci, a u vrijeme izrade ovog Izvještaja, intenzivno radi na rješavanju zahtjeva za izdavanje licence za djelatnost međunarodne trgovine koje su podnijeli Disam BH d.o.o., Sarajevo i Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo.

Zbog isteka roka važenja prethodno izdatih licenci za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom provedeni su postupci i obnovljene licence s periodom važenja od pet godina sljedećim subjektima:

- Hifa-Oil d.o.o., Tešanj (mart 2024. godine),
- Green Energy Trading – Trgovina zelenom energijom d.o.o., Široki Brijeg (august 2024. godine), i
- Axpo BH d.o.o., Mostar (oktobar 2024. godine).

Privremene licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom s periodom važenja od dvije godine dodijeljene su sljedećim subjektima:

- Wasserkraft d.o.o., Banja Luka (maj 2024. godine),
- Lager d.o.o., Posušje (juli 2024. godine),
- Global Ispat koksna industrija d.o.o., Lukavac (novembar 2024. godine),
- Energy Financing Team SE Bileća d.o.o., Bileća (decembar 2024. godine), i
- MET Energy BH d.o.o., Banja Luka (decembar 2024. godine).

Sve licence za djelatnost međunarodne trgovine koriste se u skladu sa *Standardnim uvjetima za korištenje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom*. Donošenjem ovih uvjeta, kao standardnog i unaprijed poznatog skupa regula o pravima i obavezama vlasnika licence (čije se prihvatanje potvrđuje podnošenjem pisane izjave već uz sam zahtjev za dobijanje licence), DERK je dodatno pojednostavio i ubrzao postupak izdavanja ove vrste licence koji je u praksi najbrojniji. Time je značajno reducirana i količina dokumenata koja je ranije iz formalno-proceduralnih razloga cirkulirala kako unutar DERK-a tako i u komunikaciji s podnosiocem zahtjeva i zainteresiranim trećim licima. Standardnim uvjetima propisano je da je vlasnik licence, tokom njenog korištenja, dužan permanentno ispunjavati opće i specifične kriterije utvrđene Pravilnikom o licencama, na osnovu kojih mu je licenca i izdata, te o tome DERK-u podnositi odgovarajuće dokaze.

Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske (RERS) 8. jula 2024. godine obavijestila je DERK da je pravnom licu Medoš One d.o.o., Banja Luka prethodnog dana istekla dozvola za obavljanje djelatnosti snabdijevanja i trgovine električnom

energijom. Istekom dozvole entitetskog regulatora, ovaj vlasnik privremene licence prestao je ispunjavati potrebne kriterije, uz propuštanje obaveze da informira DERK o svim promjenama koje se tiču dozvola relevantnih entitetskih komisija. Stoga je DERK, djelujući po službenoj dužnosti, u julu 2024. godine donio Odluku o suspenziji privremene licence za djelatnost međunarodne trgovine za Medoš One d.o.o., Banja Luka do njenog isteka ili do dostavljanja dokaza o ispunjavanju uvjeta i kriterija propisanih regulatornim pravilima i propisima.

Nakon prijave izvršene promjene adrese sjedišta Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo, kao i Energy Financing Team d.o.o., Bileća, DERK je u februaru, odnosno julu 2024. godine, donio odluke o nastavku korištenja licence na novoregistriranoj adresi za ove subjekte licencirane za obavljanje međunarodne trgovine.

U junu, odnosno decembru 2024. godine, zbog promjene naziva subjekta, donijete su odluke o nastavku korištenja licence za djelatnost međunarodne trgovine, za Elektrane Stanari d.o.o., Stanari (raniji naziv EFT – Rudnik i Termoelektrana Stanari d.o.o., Stanari), te za ENNA Next BH d.o.o., Sarajevo (raniji naziv ENNA Opskrba BH d.o.o., Sarajevo). DERK je 31. decembra 2024. godine obaviješten da pravno lice Global Ispat koksna industrija d.o.o., Lukavac nastavlja poslovanje pod nazivom Koksara d.o.o., Lukavac, te će nakon analize dostavljenih podataka razmotriti donošenje odluke o nastavku korištenja ranije izdate licence za djelatnost međunarodne trgovine pod novim nazivom subjekta.

U Registru važećih licenci, 31. decembra 2024. godine za djelatnost međunarodne trgovine bila su registrirana sljedeća 24 subjekta: Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo; HEP Energija d.o.o., Mostar; Danske Commodities BH d.o.o., Sarajevo; Intere-nergo d.o.o., Sarajevo; GEN-I d.o.o., Sarajevo; Alpiq Energija BH d.o.o., Sarajevo; Elektrane Stanari d.o.o., Stanari; HSE BH Energetsko preduzeće d.o.o., Sarajevo; JP Elektroprivreda Hrvat-ske zajednice Herceg Bosne d.d., Mostar; JP Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d., Sarajevo; MH Elektroprivreda Repub-like Srpske – Matično preduzeće, a.d., Trebinje; Disam BH d.o.o., Sarajevo; Energy Financing Team d.o.o., Bileća; Renewable Energy Solutions BH d.o.o., Banja Luka; Winter Wind d.o.o., Tomislavgrad; ENNA Next BH d.o.o., Sarajevo; Hifa-Oil d.o.o., Tešanj; Wasserkraft d.o.o., Banja Luka; Lager d.o.o., Posušje; Green Energy Trading – Trgovina zelenom energijom d.o.o., Široki Brijeg; Axpo BH d.o.o., Mostar; Global Ispat koksna industrija d.o.o., Lukavac; Energy Financing Team SE Bileća d.o.o., Bileća, i MET Energy BH d.o.o., Banja Luka.

Licencu za aktivnosti nezavisnog operatora sistema posjeduje Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, a za obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije Elektroprije-nos Bosne i Hercegovine a.d., Banja Luka. JP Komunalno Brčko d.o.o., Brčko, pored licence za obavljanje djelatnosti trgovine i

snabdijevanja električnom energijom na teritoriji BiH, u posjedu je i licence za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH.

Elektroprijenos Bosne i Hercegovine je svake godine, pa i ove, u odnosu na stanje iz prethodne godine ažurirao i prijavljivao promjene u pregledima objekata koje koristi u obavljanju djelatnosti prijenosa električne energije, kao i u pregledima dalekovoda koji nisu u njegovom vlasništvu i nisu u funkciji prijenosa električne energije u BiH, o čemu je DERK krajem marta 2024. godine donio odgovarajuće zaključke.

Početkom aprila 2024. godine donesen je *Zaključak o ažuriranju priloga Uvjeta za korištenje Licence za djelatnost distribucije električne energije*, odnosno pregleda objekata koji se koriste za tu djelatnost u Brčko Distriktu BiH.

3.4 Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata

Državna regulatorna komisija za električnu energiju kontinuirano prati usklađenost rada licenciranih subjekata s propisanim uvjetima korištenja licenci. Praćenje aktivnosti vrši se analizom redovnih i vanrednih izvještaja koje podnose svi licencirani subjekti, kao i putem posjeta vlasnicima licenci. Vlasnici licenci podnose godišnje, polugodišnje, mjesečne i dnevne izvještaje o pojedinim aktivnostima, kako onim finansijske, tako i tehničke i organizacijske prirode. Također, dostupni su i izvještaji vlasnika licenci o vanrednim pogonskim događajima u sistemu.

Posjete stručnog osoblja DERK-a reguliranim subjektima omogućavaju direktan uvid u njihove dokumente i aktivnosti što ima veliki značaj, naročito prilikom analize finansijske pozicije subjekata sa stanovišta primjene odobrenih tarifa, kao i uočavanje eventualnih devijacija u radu koje se ne mogu prepoznati u izvještajima.

Tokom oktobra 2024. godine obavljene su posjete sljedećim reguliranim subjektima:

- Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini,
- Elektroprijenos Bosne i Hercegovine, i
- JP Komunalno Brčko.

Provođenje obaveza Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini koje su detaljno navedene u *Uvjetima za korištenje Licence za aktivnosti nezavisnog operatora sistema* predmet su posebne pažnje DERK-a. Kontinuirani regulatorni nadzor pokazuje da se odredbe ovih Uvjeta u velikoj mjeri poštuju. Prirodno, posebno je analizirano postupanje u slučajevima poremećaja u elektroenergetskom sistemu BiH, uključujući ispade proizvodnih objekata, beznaponska stanja sabirnica i pojavu previsokih napona u elektroenergetskom sistemu BiH.

NOS BiH je pozvan da, na Uvjetima propisan način, pravovremeno dostavlja izvještaje o ulasku u pogon novih i trajni izlazak iz pogona postojećih objekata. Ovo je posebno aktuelizirano zbog ubrzane dinamike izgradnje i puštanja u pogon objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, ali i očekivanog izlaska iz pogona proizvodnih objekata koji kao primarni izvor energije koriste ugalj.

NOS-u BiH je ukazano da, prema pravilima koja se se odnose na *Registar učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije u BiH* (REMIT registar), tržišni učesnik ne smije prijaviti vozni red i ne može ući u dnevni raspored ukoliko nije registriran u ovom Registru koji vodi DERK.

I u okviru regulatornog nadzora prepoznata je potreba za inoviranjem Mrežnog kodeksa, posebno u svjetlu interesa i potrebe investicija u obnovljive izvore i iznalaženju rješenja za problem bilansiranja proizvodnih objekata na prijenosnoj mreži.

DERK u okviru regulatornog nadzora posebnu pažnju posvećuje razmatranju finansijskih pokazatelja rada NOS-a BiH, o čemu se očituje prilikom odlučivanja u postupcima određivanja tarife za rad nezavisnog operatora sistema i tarifa za sistemsku i pomoćne usluge (vidjeti dio 3.6).

U okviru regulatornog nadzora prevashodno se ističu obaveze Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine u izradi dugoročnih planova razvoja prijenosne mreže za period od deset godina, kao i izradi i usvajanju godišnjih investicijskih planova. Zakonom normirana obaveza Elektroprijenosa BiH je da omogući kontinuirano snabdijevanje električnom energijom po definiranim standardima kvaliteta. Posebno je istaknuta neophodnost planiranja razvoja prijenosne mreže i izgradnje novih prijenosnih vodova u oblastima gdje se očekuje intenzivna izgradnja objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.

DERK već duži niz godina ukazuje da su naponske prilike u elektroenergetskom sistemu BiH često iznad propisanih vrijednosti. Ovo je jedan od najozbiljnijih problema s kojim se susreće prijenosna mreža u Bosni i Hercegovini. U tom smislu neophodan je aktivniji angažman Elektroprijenosa BiH u nabavci i ugradnji kompenzacijskih postrojenja, odnosno prigušnica. DERK od Elektroprijenosa BiH traži pravovremene i potpune informacije o svim aktivnostima u okviru ove izuzetno značajne aktivnosti.

Elektroprijenos BiH je pozvan da donošenjem odgovarajućeg pravilnika uspostavi novi pristup klasificiranja neplaniranih zastoja u njegovoj nadležnosti. Naime, osim zbirnih pokazatelja, koji se prate i na nivou Kompanije redovno dostavljaju DERK-u, potrebno je njihovo diferenciranje do nivoa operativnih područja, odnosno terenskih jedinica. Time bi se na adekvatan način identificirali objekti slabije pouzdanosti, što bi moglo usmjeriti investicije na potrebne lokacije.

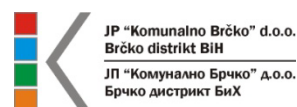
Konstatirana je dobra operativna saradnja NOS-a BiH i Elektroprijenosa BiH u rješavanju problema koji su nastali 21. juna 2024. godine zbog raspada elektroenergetskog sistema u regiji. Ipak, DERK i dalje insistira na jačanju saradnje NOS-a BiH i Elektroprijenosa BiH i unapređenju koordinacije djelovanja, a naročito u međunarodnim aktivnostima kojim elektroenergetski sistem BiH može ostvariti benefite.

U okviru regulatornog nadzora DERK posebnu pažnju posvećuje razmatranju finansijskih pokazatelja rada Elektroprijenosa BiH, o čemu se očituje prilikom odlučivanja u postupcima određivanja tarifa za usluge prijenosa električne energije (vidjeti dio 3.6).

U okviru regulatornog nadzora JP Komunalno Brčko, DERK je prepoznao nedavni razvoj zakonskog okvira o električnoj energiji u Brčko Distriktu BiH. DERK podržava reguliranu kompaniju koja u okviru svojih zakonskih i drugih mogućnosti daje evidentan doprinos primjeni i provođenju usvojenih akata.

DERK je kontinuirano ukazivao na izostanak reguliranja međusobnih vlasničko-pravnih odnosa između institucija Brčko Distrikta BiH i JP Komunalno Brčko u pogledu imovine koja je u funkciji distribucije i snabdijevanja električnom energijom. Naglašavana je neophodnost potpunog računovodstvenog međusobnog razdvajanja djelatnosti distribucije i snabdijevanja, te njihovo razdvajanje od drugih djelatnosti koje nisu vezane za elektroenergetski sektor (proizvodnja i distribucija vode, održavanje i uređenje javnih površina, te prikupljanje, odvoz i deponiranje komunalnog otpada).

DERK u okviru regulatornog nadzora posebnu pažnju posvećuje razmatranju finansijskih pokazatelja rada JP Komunalno Brčko, o čemu se očituje prilikom odlučivanja u postupcima određivanja tarifnih stavova za usluge distribucije električne energije i tarifnih stavova za snabdijevanje električnom energijom u okviru univerzalne usluge u Brčko Distriktu BiH (vidjeti dio 3.6).

3.5 Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sistema

Izuzimajući 21. juna 2024. godine, kada se dogodio regionalni raspad sistema, te kraj decembra, kada je jako snježno nevrijeme uzrokovalo brojne probleme, elektroenergetski sistem BiH je tokom protekle godine radio stabilno i bez većih problema. Svim korisnicima sistema je omogućen funkcionalan rad prema definiranim standardima kvaliteta. Svi planirani i naknadno traženi radovi u prijenosnoj mreži u funkciji održavanja su izvršeni.

Raspad elektroenergetskog sistema u regiji, koji se desio 21. juna 2024. godine, u 12:24 po srednjoevropskom vremenu, doveo je do nestanka električne energije u skoro cijeloj Albaniji, Bosni i Hercegovini, velikom dijelu Crne Gore i dijelu Hrvatske (Dalmacija).

Juni 2024. godine karakterizirale su rekordno visoke temperature na globalnom nivou i u Evropi, sa značajnim toplotnim talasima u jugoistočnoj Evropi. Na mnogim mjestima zabilježene su temperature preko 40°C, što je doprinijelo povećanju potražnje za energijom i drugim operativnim izazovima. U vrijeme koje je prethodilo raspadu nekoliko 220 kV i 400 kV dalekovoda je planski bilo isključeno. Neposredno prije incidenta, pogođeno područje je ‘uvozilo’ oko 2.000 MW iz susjednih zemalja i ‘izvezilo’ 417 MW u Italiju kroz podmorski kabl Monita, između Crne Gore i Italije.

U 12:09:16, zbog kratkog spoja, ispao je dalekovod DV 400 kV Podgorica 2 – Ribarevine (Crna Gora), čime se opterećenje drugih vodova povećalo, ali su se naponi brzo stabilizirali i nije bilo problema u vezi frekvencije. U 12:21:30 ispao je dalekovod DV 400 kV Zemblak (Albanija) – Kardia (Grčka), što dovodi do daljnjeg preopterećenja, ali i pada napona u sistemu. U 12:24, djelovanjem podnaponske i prekostrujne zaštite ispada niz dalekovoda, što dovodi do razdvajanja sistema, kaskadnog ispada 400 kV mreže, kolapsa napona i prenošenja havarijskog isključenja na niže naponske nivoe (220 kV i 110 kV), i time do prekida snabdijevanja. U 12:24:21 napon je pao na nulu, što je rezultiralo gubitkom proizvodnje od 2.214 MW. U trajanju kraćem od jedne minute došlo je do gubitka opterećenja od približno 3.500 MW.

Proces obnove sistema započeo je prvom akcijom u 12:33, a završen uspostavom opterećenja za sve operatore prijenosnog sistema oko 16 sati. Zajedničkim dobro koordiniranim djelovanjem NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda, većina potrošača u državi dobila je električnu energiju 60 do 90 minuta nakon raspada sistema. Prema procjeni Elektroprijenosa BiH ukupna neisporučena energija je iznosila 2.028 MWh.

Istragu o incidentu provodi Stručno vijeće u skladu s dokumentom ENTSO-E-a *Skala klasifikacije incidenata* i (prilagođenom) *Uredbom Komisije (EU) 2017/1485 o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sistema*. Prema privremenom (činjeničnom) izvještaju Stručnog vijeća, koje je objavljeno 4. novembra 2024. godine, oba 400 kV dalekovoda (DV Podgorica 2 – Ribarevine i DV Zemblak – Kardia) su ispala zbog kratkog spoja uzrokovanog skraćanjem rastojanja između faznih vodiča i vegetacije ispod dalekovoda. Očekuje se da će konačni izvještaj biti objavljen početkom 2025. godine.

Jako snježno nevrijeme je u periodu od 23. do 25. decembra 2024. godine dovelo do fizičkih oštećenja, a time i višestrukih ispada dalekovoda u prijenosnoj mreži elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine, usljed čega su bez električne energije ostajali kupci koji se snabdijevaju preko velikog broja 110/x kV transformatorskih stanica u sjevernom dijelu države. Isto nevrijeme uzrokovalo je brojne probleme i u distributivnoj mreži. Najduži prekidi snabdijevanja zabilježeni su u mjestima koja električnu energiju dobivaju preko transformatorskih stanica Ukrima

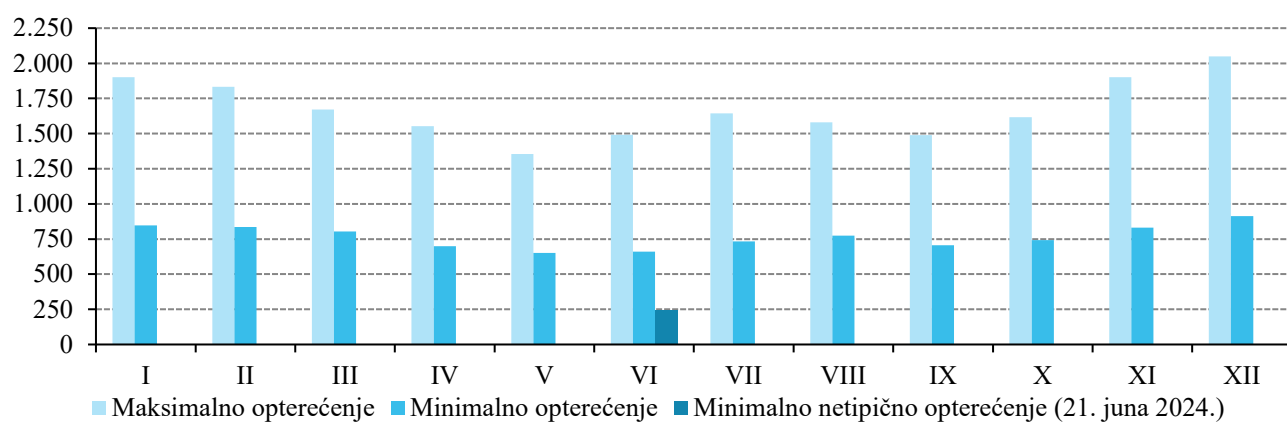

(16 sati), Zavidovići i Maglaj (18 sati), Srebrenik (42 sata) i Tešanj (50 sati). Ukupna neisporučena energija tim povodom, prema procjeni Elektroprijenosa BiH, iznosila je 2.925 MWh.

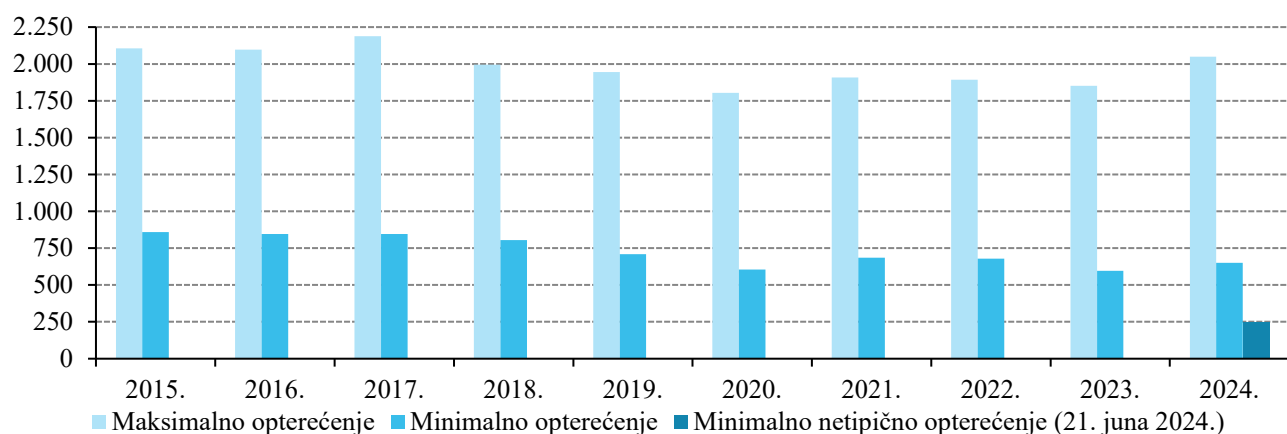
U protekloj godini maksimalno satno opterećenje elektroenergetskog sistema od 2.049 MW zabilježeno je 31. decembra 2024. godine u osamnaestom satu, što je za 198 MW više od ovog podatka za 2023. godinu, te za 168 MW manje od historijskog maksimuma od 2.207 MW iz istog sata i dana 2014. godine. Najveća dnevna potrošnja od 40.197 MWh električne energije ostvarena je 27. decembra 2024. godine. Minimalno satno opterećenje od 246 MW zabilježeno je u četrnaestom satu 21. juna 2024. godine. Ukoliko se izuzmu dešavanja u ovom danu, odnosno u vrijeme raspada elektroenergetskog sistema u regiji, minimalno satno opterećenje od 651 MWh zabilježeno je u četvrtom satu 20. maja 2024. godine, što je za 54 MW više od ranijeg najmanjeg satnog opterećenja u nekoliko prethodnih decenija od 597 MW, koje je ostvareno u četvrtom satu 12. juna 2023. godine. Najmanja dnevna potrošnja od 22.280 MWh zabilježena je 19. maja 2024. godine.

Maksimalno i minimalno satno opterećenje tokom 2024. godine prikazano je na slici 1, a za prethodnih deset godina na slici 2.

Slika 1. Maksimalno i minimalno satno opterećenje u 2024. godini, po mjesecima (MW)

Slika 2. Maksimalno i minimalno satno opterećenje u periodu 2015. – 2024. godina (MW)

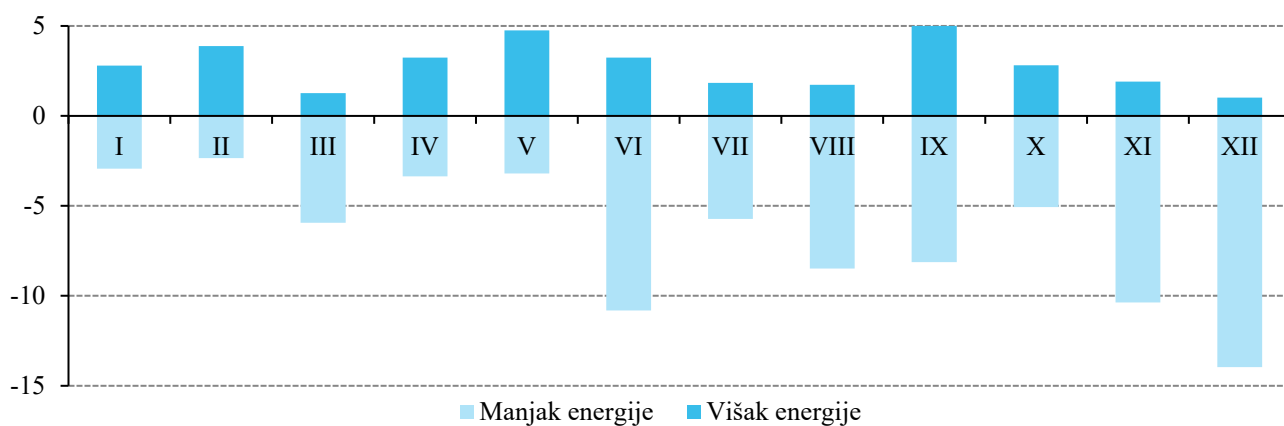

Neželjena odstupanja od deklariranih programa razmjene sa susjednim elektroenergetskim sistemima u 2024. godini iznosila su ukupno 80,74 GWh za sate u kojim je registriran manjak u regulacijskom području BiH, a za sate kada je registriran višak električne energije ukupno 33,64 GWh. Mjesečna odstupanja elektroenergetskog sistema BiH u 2024. godini prikazana su na slici 3. U junu 2024. godine zabilježen je maksimalni satni manjak električne energije (odstupanje ‘nadolje’) u iznosu 901 MWh/h, kao i maksimalni višak (odstupanje ‘nagore’) u iznosu 183 MWh/h.

Ukupna električna energija na prijenosnoj mreži iznosila je 18.463 GWh, što je 1,24% manje nego u 2023. godini. Prijenosni gubici iznosili su 328 GWh, odnosno 1,78% od ukupne energije u prijenosnom sistemu. U 2024. godini distributivni gubici su iznosili 934,8 GWh ili 8,57% u odnosu na ukupnu distributivnu potrošnju, što je najniži nivo u historiji elektroenergetskog sektora BiH. Procenat prijenosnih i distributivnih gubitaka u periodu 2015. – 2024. godina prikazan je na slici 4.

U 2024. godini pumpna hidroelektrana PHE Čapljina je iz prijenosnog sistema preuzela 14 GWh, a ukupna proizvodnja ove elektrane iznosila je 194 GWh električne energije.

Slika 3. Mjesečna odstupanja elektroenergetskog sistema BiH u 2024. godini (GWh)

Slika 4. Prijenosni i distributivni gubici

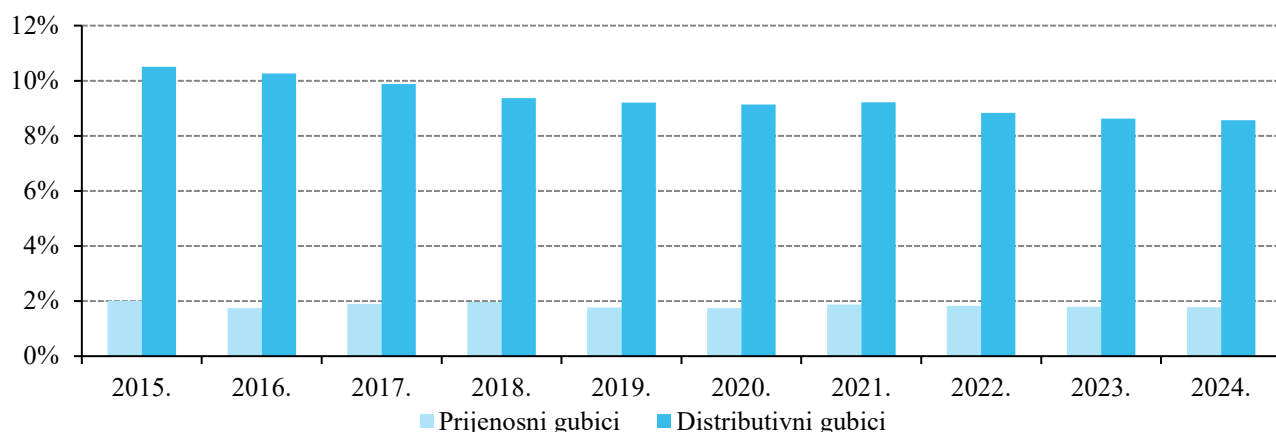

Tabela 1. Neisporučena električna energija usljed zastoja na prijenosnoj mreži

	2020.		2021.		2022.		2023.		2024.	
	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min
ENS _{nepI}	393,01	11.825	678,07	14.788	664,03	9.086	1.063,92	12.407	5.792,13	42.941
ENS _{pl}	543,35	9.998	690,82	9.503	1.029,15	13.835	649,75	15.095	1.007,27	15.903
<i>Ukupno</i>	936,36	21.823	1.368,89	24.291	1.693,18	22.921	1.713,67	27.502	6.799,40	58.844

Tabela 2. Prosječno trajanje prekida na prijenosnoj mreži po mjesecima (min)

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT ₂₀₂₀	0,5982	5,3980	1,4336	1,0986	3,6368	7,3068	4,3183	2,5052	12,0331	4,7252	3,1260	2,2014
AIT ₂₀₂₁	0,4481	0,7509	3,9080	2,1174	3,9190	5,1968	4,4001	5,9464	4,9027	5,9328	4,5592	3,7586
AIT ₂₀₂₂	0,2022	0,2739	3,7850	0,6587	17,4503	3,6111	3,6504	3,5146	0,0283	7,2689	2,1352	2,9838
AIT ₂₀₂₃	0,0000	18,7327	3,0766	2,3987	0,9050	1,2518	5,4480	0,7141	2,0729	7,7161	0,1479	0,3243
AIT ₂₀₂₄	1,1069	4,0361	5,8034	6,3806	9,3486	118,5551	3,3927	2,6348	6,1038	3,6341	2,6440	117,3645

Podaci o neisporučenoj električnoj energiji ENS (engl. *Energy Not Supplied*) usljed neplaniranih zastoja u prijenosnom sistemu (ENS_{nepI}), kao i usljed planiranih zastoja (ENS_{pl}) u prethodnih pet godina, dati su u tabeli 1. Tabela 2 sadrži podatke o kontinuitetu napajanja, odnosno prosječnom trajanju prekida na visokonaponskoj prijenosnoj mreži AIT (engl. *Average Interrupted Time*).

Podaci za 2024. godinu, sadržani u slikama od 1 do 3, kao i u tabelama od 1 do 4, jasno odražavaju prethodno opisane vanredne događaje iz juna i decembra ove godine.

Tokom 2024. godine realizirano je više ugovora o izgradnji, rekonstrukciji i sanaciji prijenosnih objekata, čime se povećava sigurnost snabdijevanja kupaca električne energije. Na prijenosnu mrežu je priključeno šest proizvodnih objekata – četiri solarne fotonaponske elektrane, jedna vjetroelektrana i jedna hidroelektrana.

Nova trafostanica TS 110/20 kV Zvizdan u pogon je puštena, 25. aprila 2024. godine, koja je izgrađena radi priključenja solarne fotonaponske elektrane Zvizdan, instalirane snage 28,5 MW. Trafostanica je na prijenosnu mrežu priključena po sistemu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod Ljubuški – Čitluk 2, čime su formirana dva nova dalekovoda DV 110 kV Ljubuški – Zvizdan i DV 110 kV Zvizdan – Čitluk 2.

10. maja 2024. godine u pogon je puštena nova trafostanica TS 110/35 kV SE Bileća, izgrađena radi priključenja solarne elektrane Bileća, instalirane snage 55 MW. I ova trafostanica priključena je po sistemu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod, u konkretnom slučaju na 110 kV dalekovod Trebinje 1 – Bileća, čime su formirana dva nova dalekovoda DV 110 kV Trebinje 1 – SE Bileća i DV 110 kV SE Bileća – Bileća.

Na sličan način, po sistemu ulaz – izlaz na 220 kV dalekovod Mostar 3 – Trebinje, 31. maja 2024. godine priključena je trafostanica TS 220/20 kV Hodovo, čime su formirana dva nova dalekovoda DV 220 kV Mostar 3 – Hodovo i DV 220 kV Hodovo – Trebinje. Time je omogućeno priključenje na elektroprijenosni sistem fotonaponske elektrane Eco-Wat (I faza), instalirane snage 57 MW. Od 5. decembra 2024. godine u probnom radu je fotonaponska elektrana Eco-Wat (II faza), instalirane snage 35,47 MW.

Nova trafostanica TS 110/20 kV Deling Invest u pogon je puštena 8. augusta 2024. godine, izgrađena radi priključenja solarne fotonaponske elektrane Deling Invest, instalirane snage 29,75 MW. Trafostanica je na prijenosnu mrežu priključena po sistemu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod TE Tuzla – Lukavac 2, čime su formirana dva nova dalekovoda DV 110 kV TE Tuzla – Deling Invest i DV 110 kV Deling Invest – Lukavac.

25. septembra 2024. godine u pogon je puštena nova trafostanica TS 110/35 kV Ivovik, koja je na prijenosnu mrežu priključena po sistemu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod Tomislavgrad – Livno, čime su formirana dva nova dalekovoda, DV 110 kV Tomislavgrad – Ivovik i DV 110 kV Ivovik – Livno. Navedena trafostanica izgrađena je radi priključenja vjetroelektrane Ivovik, čija je ukupna instalirana snaga 84 MW (20×4,2 MW).

I trafostanica TS 110/10 kV Ulog je na prijenosnu mrežu priključena po sistemu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod DV 110 kV Gacko – Nevesinje, čime su formirana dva nova dalekovoda, DV 110 kV Gacko – Ulog i DV 110 kV Ulog – Nevesinje. Ova trafostanica izgrađena je radi priključenja hidroelektrane Ulog, čija je ukupna instalirana snaga 35,12 MW (2×17,56 MW).

Na mjestu stare trafostanice TS 35/10 kV Žepče izgrađena je nova TS 110/10 kV Žepče, koja je u pogon puštena 22. oktobra 2024. godine. Popravka transformatora 400/110 kV, 300 MVA, u trafostanici TS Višegrad je u završnoj fazi. Očekuje se da će transformator biti pušten u pogon početkom 2025. godine.

Usluge sekundarne regulacije u 2024. godini su pružali JP Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d., Sarajevo i MH Elektroprivreda Republike Srpske – Matično preduzeće, a.d., Trebinje. Tokom godine tercijarna regulacija angažirana je 165 puta (kao tercijarna regulacija ‘nagore’ 119 puta, od čega 27 puta u decembru, te kao tercijarna regulacija ‘nadolje’ 46 puta, od čega 13 puta u septembru 2024. godine). Ipak, nominirana količina tercijarne regulacije često nije bila u potrebnom opsegu.

U 2024. godini, dogodilo 558 ispada na 400 kV, 220 kV i 110 kV prijenosnoj mreži, od čega 133 ispada 400 kV dalekovoda, 202 ispada 220 kV dalekovoda i 223 ispada 110 kV dalekovoda. Desilo se i 15 ispada transformatora 400/220 kV, 400 MVA, jedan ispad transformatora 400/110 kV, 300 MVA, te osam ispada transformatora 220/110 kV, 150 MVA.

U protekloj godini registrirano je 67 ispada termoblokova i tri ispada hidrogeneratora. Nedostajuća energija u sistemu nadoknađivana je angažiranjem tercijarne rezerve.

Tokom 2024. godine u elektroenergetskom sistemu BiH beznaponsko stanje sabirnica je registrirano 77 puta, od čega 38 puta na 400 kV sabirnicama u ukupnom trajanju od 123 sata i 23 minute, pet puta na 220 kV sabirnicama u trajanju od 10 sati i 15 minuta i 34 puta na 110 kV sabirnicama u trajanju od 85 sati i dvije minute. Njihov najveći broj dogodio se u periodu od maja do augusta, kada je i registriran dominantan broj atmosferskih pražnjenja, što je u većini slučajeva bio razlog beznaponskog stanja.

Kao i prethodnih godina, i u 2024. godini naponske prilike u elektroenergetskom sistemu su često bile iznad vrijednosti propisanih Mrežnim kodeksom, posebno u 400 kV i 220 kV mreži. Najviši napon u 400 kV mreži registriran je u trafostanici TS Sarajevo 10 u maju, kada je izmjerjen napon od 452,43 kV. U istom mjesecu je u trafostanici TS Mostar 4 izmjerjen najviši napon u 220 kV mreži (264,18 kV), a u trafostanici TS Tuzla 4 izmjerjen je najviši napon na 110 kV mreži od 126,75 kV.

Glavni uzrok nastanka i trajanja previsokih napona su slabo opterećeni 400 kV dalekovodi u periodima male potrošnje, koji generiraju veliku količinu reaktivne energije. Pojava previsokih napona je problem regionalnog karaktera, te se stoga i rješenja ovog problema traže i na nivou regije. U cilju doprinosa dugoročnom i kvalitetnom rješenju ovog problema DERK i dalje insistira na provođenju investicijskih aktivnosti za ugradnju prigušnica u elektroenergetski sistem BiH, pored provođenja svih drugih mjera za održavanje napona u dozvoljenim granicama.

Kvalitet rada elektroenergetskog sistema prati se analizom podataka Elektroprijenosa BiH o tehničkim aspektima rada prijenosnog sistema, koji se pored pokazatelja kontinuiteta napajanja potrošača ENS i AIT iskazuju i pokazateljima SAIFI i SAIDI.

Pokazatelji SAIFI i SAIDI se dobijaju praćenjem broja i trajanja zastoja u objektima Elektroprijenosa BiH, koji su za posljedicu imali prekid snabdijevanja kupaca direktno priključenih na prijenosnu mrežu i/ili beznaponsko stanje srednjenaponskih odvoda u trajanju dužem od tri minute.

U tabelama 3 i 4 predstavljeni su pokazatelji SAIFI i SAIDI za prethodnih pet godina. Tabela 3 uzima u obzir samo zastoje uzrokovane dešavanjima na mreži u nadležnosti Elektroprijenosa BiH, a tabela 4 i zastoje na srednjenaponskim odvodima u transformatorskim stanicama Elektroprijenosa BiH uzrokovane poremećajima u distributivnoj mreži, koji su znatno nepovoljniji, s obzirom na razgranatost i veličinu distributivne mreže, kao i njenu češću podložnost različitim vrstama kvarova.

Osnovni podaci o elektroenergetskom sistemu BiH dati su u Prilogu A, a karta sistema u Prilogu B.

SAIFI (engl. System Average Interruption Frequency Index) označava prosječan broj prekida napajanja po kupcu tokom godine.

SAIDI (engl. System Average Interruption Duration Index) označava prosječno trajanje prekida napajanja u minutama po kupcu tokom godine.

Tabela 3. SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu

		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
SAIFI	Planirani zastoji	0,42	0,47	0,51	0,57	0,59
	Neplanirani zastoji	0,53	0,74	0,75	0,86	1,97
	<i>Ukupno</i>	0,95	1,21	1,26	1,43	2,56
SAIDI	Planirani zastoji (min/kupcu)	39,71	51,78	61,69	66,69	71,60
	Neplanirani zastoji (min/kupcu)	31,67	26,39	30,62	61,69	231,82
	<i>Ukupno (min/kupcu)</i>	71,38	78,17	92,32	128,37	303,42

Tabela 4. SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu uključujući i ispade srednjenaponskih odvoda uzrokovane zastojima u distributivnoj mreži

		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
SAIFI	Planirani zastoji	2,57	2,96	2,67	3,56	4,23
	Neplanirani zastoji	4,63	4,47	3,94	4,92	5,40
	<i>Ukupno</i>	7,19	7,43	6,61	8,48	9,63
SAIDI	Planirani zastoji (min/kupcu)	189,52	205,69	316,50	287,72	329,83
	Neplanirani zastoji (min/kupcu)	382,64	359,62	279,45	420,95	712,38
	<i>Ukupno (min/kupcu)</i>	572,16	565,31	595,95	708,67	1.042,21

3.6 Postupci određivanja tarifa

Tarife za usluge prijenosa električne energije

Tokom 2024. godine Elektroprijenos Bosne i Hercegovine nije podnio zahtjev za izmjenu tarifa za prijenos električne energije. U okviru kontinuiranog regulatornog nadzora i praćenja rada Elektroprijenosa BiH, Državna regulatorna komisija za električnu energiju je konstatala da prihodi koje ostvaruje regulirana kompanija mogu pokriti aktuelne troškove.

Nije zanemarena činjenica da je nivo veleprodajnih cijena u regiji doveo do povećanja prihoda koje Elektroprijenos BiH ostvaruje kroz aukcije za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta. Tako je po osnovu godišnjih aukcija za 2023. godinu (koje su održane u decembru 2022. godine) oprihodovano 17.166.909 KM. U 2023. godini prihodi od mjesečnih aukcija bili su 15.953.458 KM, a od dnevnih i unutar dnevnih 1.597.863 KM. Prihod na osnovu godišnjih aukcija za 2024. godinu, koje su održane u decembru 2023. godine je 14.635.393 KM. Prihodi od mjesečnih aukcija u 2024. godini bili su 17.447.834 KM, a od dnevnih i unutar dnevnih 4.185.312 KM. Rezultat godišnjih aukcija za 2025. godinu, koje su održane u decembru 2024. godine je čak 27.350.378 KM. U prethodnim godinama sav prihod od aukcija je iznosio šest do sedam miliona KM godišnje (vidjeti dio 3.7).

Stoga i dalje važi Odluka DERK-a koja je u primjeni od 1. maja 2017. godine. Dakle, dio prijenosne mrežarine koji se odnosi na energiju i dalje iznosi 0,578 feninga/kWh, a dio prijenosne mrežarine koji se odnosi na snagu iznosi 1,472 KM/kW (prosječna prijenosna mrežarina iznosi 0,889 feninga/kWh).

Pravila DERK-a omogućavaju Elektroprijenosu Bosne i Hercegovine da, na osnovu aktuelnih finansijskih i energetske veličine, prema svojoj procjeni, dostavi novi zahtjev za odobrenje tarife za usluge prijenosa električne energije.

Tarifa za rad nezavisnog operatora sistema; tarife za sistemsku i pomoćne usluge

U skladu sa zakonom propisanom obavezom da svake godine podnosi na uvid zahtjeve za prihode i rashode za narednu godinu, kao i troškove koje namjerava zaračunati svojim tarifama, Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini je svojim aktom od 30. oktobra 2024. godine podnio zahtjev u okviru kojeg je predočio i obrazložio planirane prihode, rashode i troškove za 2025. godinu. NOS BiH je ovaj zahtjev revidirao svojim obraćanjem od 15. novembra 2024. godine.

Potrebni prihod za 2025. godinu zatražen je u iznosu od 14.509.329 KM, tražena tarifa za rad nezavisnog operatora sistema koju plaćaju proizvođači za električnu energiju injektiranu u prijenosni sistem iznosi 0,0094 feninga/kWh (povećanje 10,59%), a tarifa koju plaćaju kupci za električnu energiju preuzetu iz prijenosnog sistema iznosi 0,126 feninga/kWh (povećanje 15,38%). Predložena tarifa za sistemsku uslugu iznosi 0,958 feninga/kWh, što je 100,04% više od tarife za sistemsku uslugu koja je određena u prethodnom tarifnom postupku koji je okončan 20. decembra 2023. godine.

Formalna javna rasprava u ovom tarifnom postupku, u kojem su pored regulirane kompanije aktivno učestvovala četiri umješača, održana je 3. decembra 2024. godine u Tuzli. Učesnicima u postupku 9. decembra 2024. godine dostavljen je *Izveštaj voditelja postupka* na komentar.

Na osnovu Izveštaja voditelja postupka, komentara regulirane kompanije i umješača, te nakon izvedenih analiza zahtijevanih troškova i rashoda i svih drugih dostupnih materijala, Državna regulatorna komisija za električnu energiju je 26. decembra 2024. godine donijela *Odluku o tarifi za rad nezavisnog operatora sistema* i *Odluku o tarifama za sistemsku i pomoćne usluge*, koje se primjenjuju od 1. januara 2025. godine.

Nezavisnom operatoru sistema u Bosni i Hercegovini određen je potrebni godišnji prihod za 2025. godinu u iznosu od 13.079.272 KM. Odlukom je definirano da tarifa za rad nezavisnog operatora sistema koju plaćaju proizvođači za električnu energiju injektiranu u prijenosni sistem iznosi

0,0084 feninga/kWh (smanjenje 1,18%), a kupci za električnu energiju preuzetu iz prijenosne mreže plaćaju istu tarifu kao i prethodne godine u iznosu od 0,1092 feninga/kWh.

Odlukom o tarifama za sistemsku i pomoćne usluge određen je finansijski obim sistemske usluge u 2025. godini u iznosu od 95.922.902 KM. Prilikom utvrđivanja tarife za sistemsku uslugu, na osnovu dostupnih podataka konstatirano je da je moguće izvršiti smanjenje tarife za sistemsku uslugu. Imajući u vidu aktuelne činjenice i poštujući princip obazrivosti zbog utjecaja velikog broja varijabli na prihode i rashode u balansnom mehanizmu, Komisija se opredijelila za zadržavanje tarife za sistemsku uslugu na postojećoj vrijednosti 0,4789 feninga/kWh, uz najavu da će se po potrebi, u odgovarajućem trenutku, pristupiti njenom podešavanju.

Tarife za kupce u Brčko Distriktu BiH

Postupak određivanja tarifnih stavova za usluge distribucije električne energije i tarifnih stavova za snabdijevanje električnom energijom u okviru univerzalne usluge u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine pokrenut je 17. decembra 2024. godine, po zahtjevu koji je regulirana kompanija dostavila 16. decembra 2024. godine.

Javno preduzeće za komunalne djelatnosti Komunalno Brčko, kao javni snabdjevač na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine koji svu električnu energiju za snabdijevanje svojih kupaca nabavlja na veleprodajnom tržištu električne energije, zatražilo je povećanje tarifa koje su u primjeni od 1. marta 2023. godine, odnosno izmjene odluka o tarifama kojim bi se omogućilo:

- povećanje distributivne mrežarine od 27,5% za sve kupce,
- povećanje prosječne cijene snabdijevanja u okviru univerzalne usluge i to za domaćinstva 24%, a 16,6% za kategoriju ‘ostala potrošnja’ odnosno komercijalne kupce priključene na napon 0,4 kV čija godišnja potrošnja ne prelazi 35.000 kWh.
- ostvarenje dobiti u vrijednosti od 2% od troškova nabavke električne energije za snabdijevanje u okviru univerzalne usluge, i
- povećanje tarifnog elementa naknade za mjerno mjesto.

Regulirana kompanija kao glavni razlog zahtjeva za pokretanje tarifnog postupka navela je povećanje nabavne cijene električne energije za 2025. godinu na iznos 17,6024 feninga/kWh, što je 21,4% više od ugovorene cijene za 2023. i 2024. godinu.

Formalna javna rasprava u ovom tarifnom postupku bit će održana 21. januara 2025. godine. Donošenje odluka o tarifama za usluge distribucije, te o tarifama za snabdijevanje električnom energijom u okviru univerzalne usluge u Brčko Distriktu BiH planirano je za sredinu februara 2025. godine, kako bi njihova primjena počela od 1. marta 2025. godine.

3.7 Tržište električne energije

U Bosni i Hercegovini proizvedeno je 14.554 GWh električne energije u 2024. godini, što je 1.268 GWh, odnosno 8,0% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Hidrološki uvjeti su bili izrazito nepovoljni, te je proizvodnja u hidroelektranama priključenim na prijenosni sistem smanjena za 1.552 GWh, odnosno 24,7%, i iznosila je 4.732 GWh.

Proizvodnja u termoelektranama na ugalj iznosila je 8.483 GWh i bila je veća za 0,9%. Dok je u termoelektrani Tuzla zabilježeno povećanje proizvodnje za 27,4%, ostale četiri termoelektrane su imale manju proizvodnju nego prethodne godine.

Proizvodnja u vjetroelektranama priključenim na prijenosni sistem iznosila je 393 GWh, što je za 37 GWh ili 10,3% više nego u 2023. godini. Od 1. oktobra 2024. godine u probnom pogonu se nalazi nova vjetroelektrana Ivovik u općini Tomislavgrad, instaliranog kapaciteta 84 MW.

Tokom 2024. godine na prijenosni sistem su priključene četiri nove solarne fotonaponske elektrane:

- Zvizdan u općini Ljubuški 6. maja (28,5 MW),
- Bileća u istoimenoj općini 24. maja (55 MW),
- Eco-Wat u općini Stolac, I faza 1. juna (57 MW) i II faza 5. decembra (35,47 MW), i
- Deling Invest na području općina Tuzla i Lukavac 9. augusta (29,75 MW).

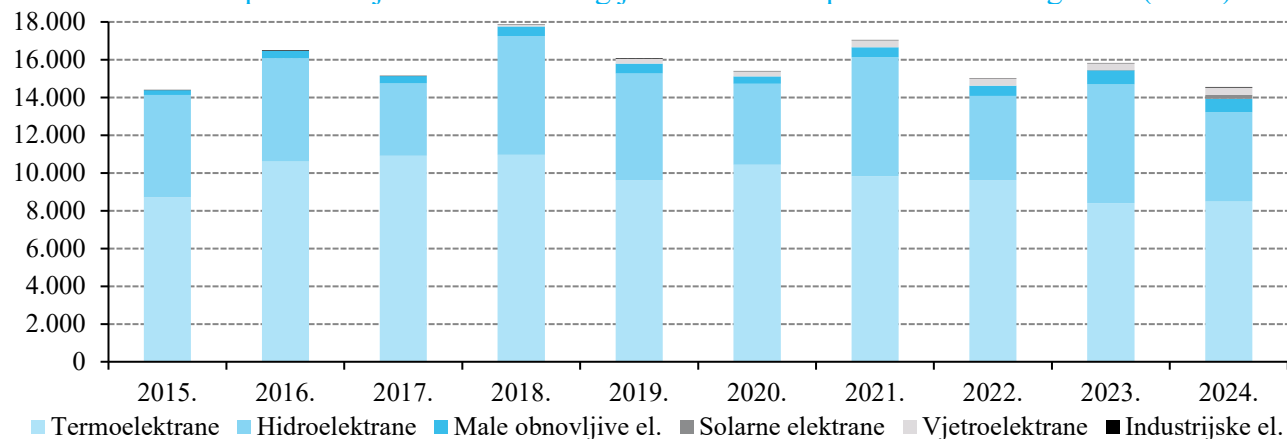
Ukupna proizvodnja pet postojećih solarnih elektrana iznosila je 209 GWh.

Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora u elektranama priključenim na distributivni sistem iznosila je 710,17 GWh, što je 4,4% manje nego u 2023. godini. Nepovoljne hidrološke prilike odrazile su se na proizvodnju i u ovoj kategoriji, jer je proizvodnja malih hidroelektrane značajno smanjena i iznosila je 312,46 GWh (485,82 GWh u 2023. godini).

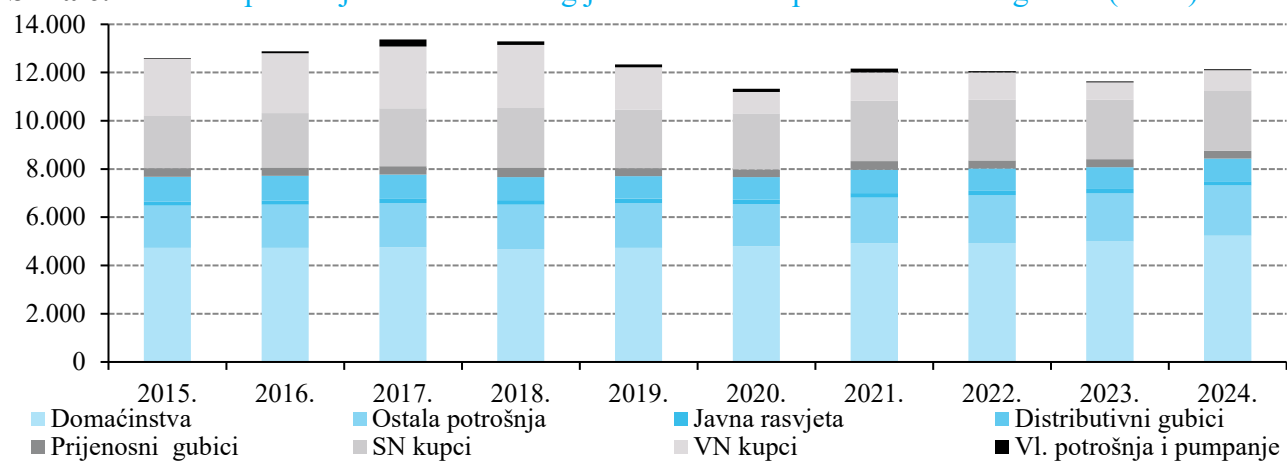
Proizvodnja distributivnih solarnih (fotonaponskih) elektrana bilježi značajno povećanje (62,3%) – u 2024. godini proizvedeno je 387,71 GWh, a u 2023. godini 238,90 GWh. Uočljiv je dinamičan rast proizvodnje solarnih elektrana, mada određeni dio kapaciteta (prema procjenama oko 30 MW) i proizvedenih količina energije iz ovih izvora nije moguće precizno evidentirati, zbog specifičnog statusa proizvodnje električne energije za vlastite potrebe.

U četiri postojeće elektrane na biomasu i biogas proizvedeno je 9,98 GWh (18,13 GWh u 2023. godini). Proizvodnja električne energije u vjetroelektranama priključenim na distributivni sistem u 2024. godini, kao i prethodne godine, iznosila je 0,03 GWh.

Slika 5. Struktura proizvodnje električne energije u BiH tokom prethodnih deset godina (GWh)

Slika 6. Struktura potrošnje električne energije u BiH tokom prethodnih deset godina (GWh)

U elektranama industrijskih proizvođača ukupno je proizvedeno 26,46 GWh električne energije.

Struktura proizvodnje tokom prethodnih deset godina prikazana je na slici 5, a na slici 6 struktura potrošnje električne energije u Bosni i Hercegovini.

Ukupna potrošnja električne energije iznosila je 12.131 GWh i povećana je za 497 GWh, odnosno 4,3% u odnosu na prethodnu godinu. Potrošnja kupaca priključenih na prijenosni sistem (VN kupci) povećana je čak za 19,8% i iznosila je 860 GWh.

Potrošnja jednog od najvećih kupaca električne energije u Bosni i Hercegovini – Metalleghe Silicon d.o.o., Mrkonjić Grad sa svega 28 GWh iz 2023. godine je povećana na 194 GWh. I podaci o potrošnji električne energije ostalih kupaca, iz grupe od četiri najveća, pokazuju povećanja – ArcelorMittal Zenica d.o.o., Zenica za 5,9%, Alumina d.o.o., Zvornik za 7,0% i Heidelberg Materials Cement BiH d.d. Kakanj (bivša Tvornica cementa Kakanj) za 4,7%.

Distributivna potrošnja je iznosila 10.903 GWh, što je 355 GWh ili 3,4% više nego prethodne godine. Najveći porast je zabilježen

kod domaćinstava 4,8%, gdje se električna energija u sve većem obimu koristi za grijanje i hlađenje prostora. Porast potrošnje je zabilježen kod kupaca priključenih na 10 kV napon i u kategoriji ‘ostala potrošnja’ (komercijalni kupci priključeni na 0,4 kV), a smanjenje kod kupaca priključenih na 35 kV napon (1,4%) i javne rasvjete. Potrošnja domaćinstava iznosila je 5.242 GWh i od 2018. godine neprekidno raste.

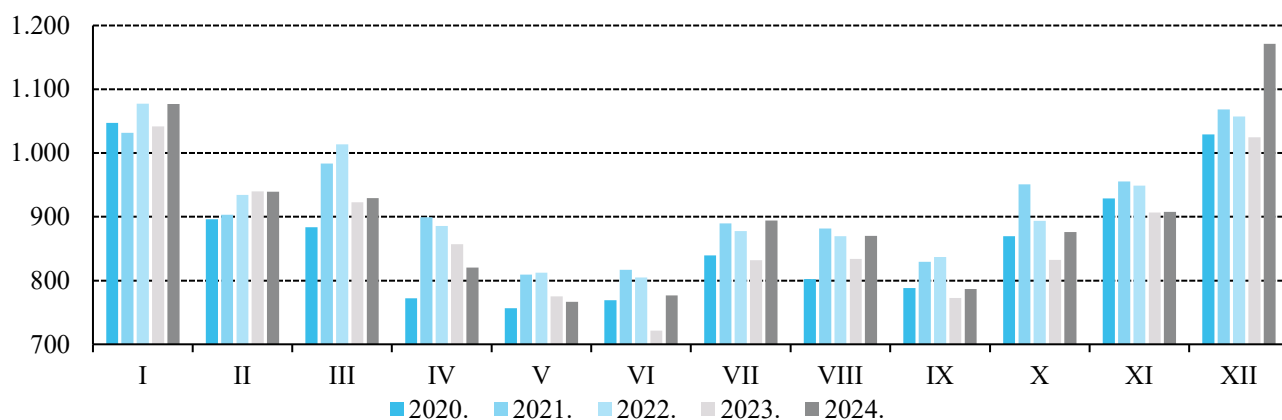
Ukupno preuzimanje električne energije iz prijenosnog sistema iznosilo je 10.960 GWh, što je 485 GWh, odnosno 4,6% više u odnosu na 2023. godinu.

Podaci o energiji koja je preuzeta iz prijenosnog sistema prikazani su na slici 7 po mjesecima, te na slici 8 po snabdjevačima.

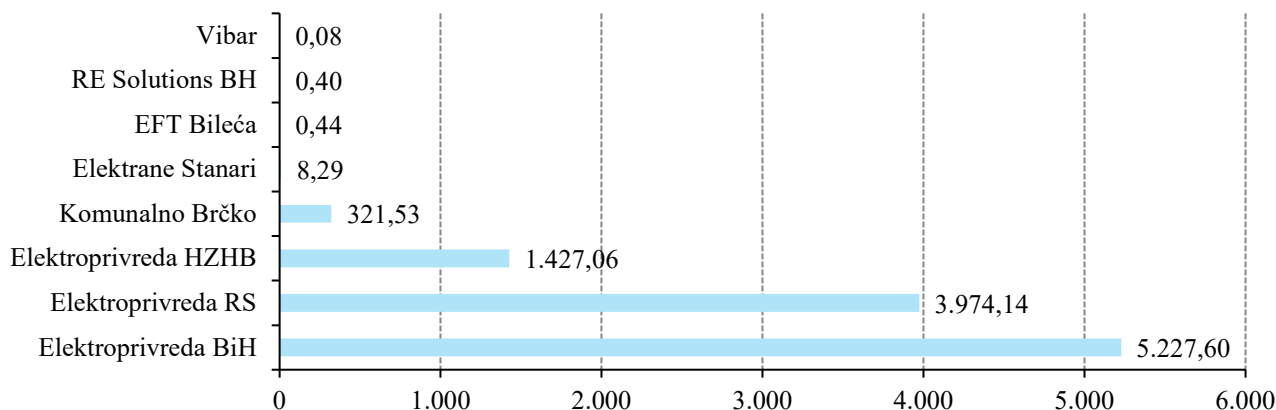
Razlika ukupne proizvodnje i potrošnje, tj. bilansni suficit u 2024. godini iznosio je 2.422 GWh, što Bosnu i Hercegovinu stavlja na prvo mjesto u jugoistočnoj Evropi, ispred Bugarske (oko 900 GWh), dok su ostale zemlje u regiji zabilježile bilansni deficit.

Pregled bilansnih elektroenergetskih veličina ostvarenih u 2024. godini dat je na slici 9. Detaljne bilansne veličine i elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine dati su u prilogima C i D.

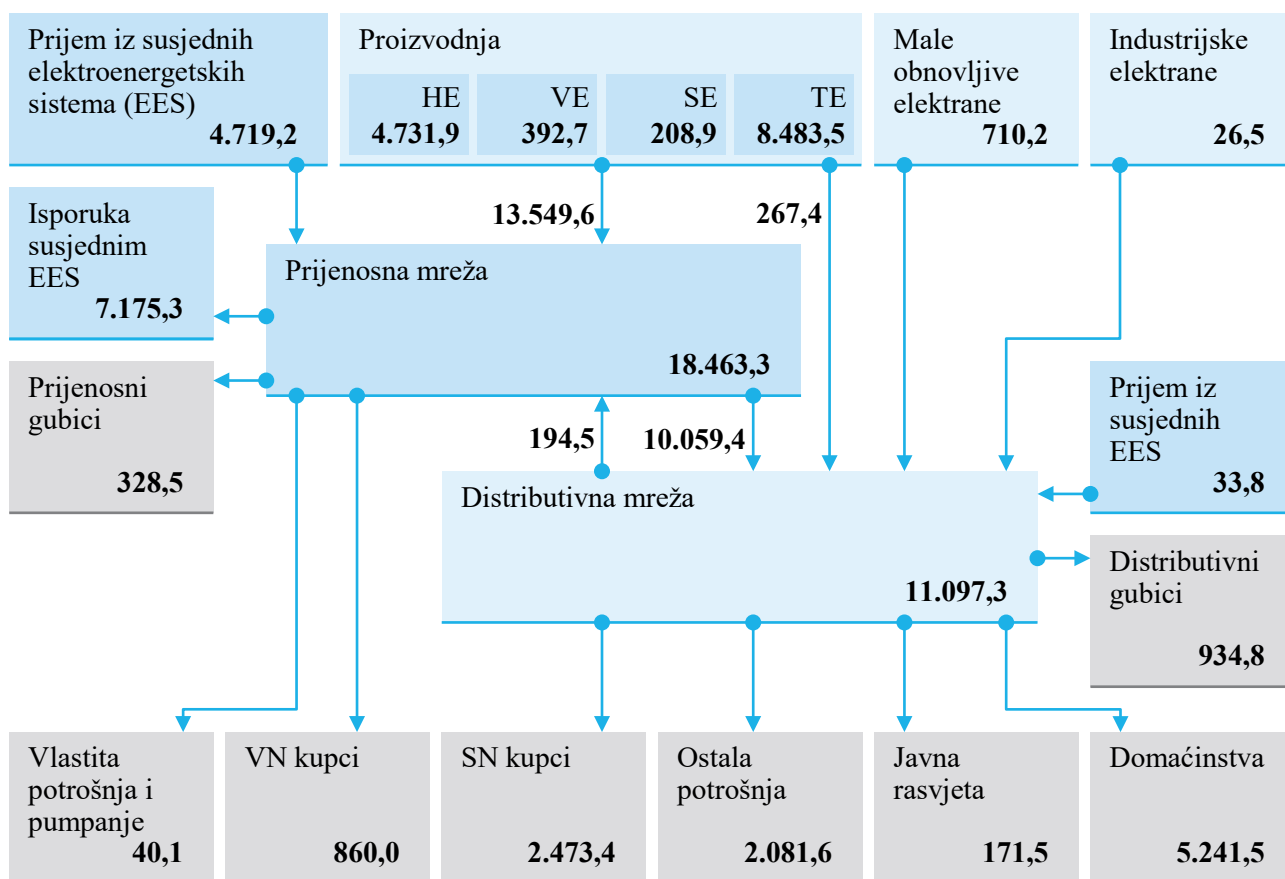
Slika 7. Energija preuzeta u BiH s prijenosne mreže – mjesečni podaci (GWh)

Slika 8. Energija preuzeta s prijenosne mreže u 2024. godini, po snabdjevačima (GWh)

Slika 9. Ostvarene bilansne veličine u 2024. godini (GWh)

Tržište električne energije u Evropi

Prosječna godišnja cijena električne energije za trgovanje dan unaprijed na Mađarskoj berzi (HUPX DAM indeks) u 2024. godini je iznosila 100,81 €/MWh, što je 5,6% manje nego prethodne godine, kada je iznosila 106,82 €/MWh (tabela 5). Primjetna je razlika cijena u prvoj polovini godine kada je prosjek iznosio 74 €/MWh i u drugoj polovini s prosjekom 127 €/MWh. Također, povećana je razlika berzanskih cijena (engl. *market spread*) između regije jugoistočne Evrope i regije zapadne i srednje Evrope (*Core* regija). U prosjeku *Indeks Evropske berze za energiju (EEX)* za Njemačku (EPEX Germany) iznosio je 78,51 €/MWh. Time je razlika između prosječnih indeksa HUPX DAM i EPEX Germany povećana na 22 €/MWh, sa 11 €/MWh koliko je iznosila 2023. godine. Već tradicionalno, na Nord Pool berzi zabilježena je najniža prosječna cijena od 36,06 €/MWh.

Prema preliminarnim podacima, nakon dužeg perioda smanjenja i stagnacije, zabilježen je porast potrošnje u Evropskoj uniji od 1,1%. Proizvodnja je iznosila 2.741 teravatsati (TWh) i zabilježila je porast od 1,7%, a najveće povećanje ostvarile su solarne elektrane 21,7 % i sa 304 TWh postale peti izvor s udjelom od 11,1%. Termoelektrane na uglj su smanjile proizvodnju za

Tabela 5. Cijene električne energije na berzama (€/MWh)

Berzovni indeksi	Prosječna cijena	Maksimalna cijena	Minimalna cijena
EPEX Germany	78,51	492,04	1,78
EPEX Austria	81,17	358,87	2,87
BSP	91,21	340,32	12,18
HUPX DAM	100,81	358,77	8,35
IBEX	101,98	334,98	19,76
SEEPEX	101,64	283,93	22,68
CROPEX	94,71	340,27	12,63

EPEX Germany – Indeks Evropske berze za energiju (EEX) za Njemačku

EPEX Austria – Indeks Evropske berze za energiju (EEX) za Austriju

BSP – Indeks Slovenačke berze

HUPX DAM – Indeks Mađarske berze električne energije – tržište dan unaprijed

IBEX – Bugarski berzovni indeks

SEEPEX – Srbijanski berzovni indeks

CROPEX – Hrvatski berzovni indeks

Tabela 6. Proizvodnja električne energije u EU (TWh)

Vrsta elektrane	2023.	2024.	Promjena (%)
Nuklearne elektrane	619	649	4,7
Gasne elektrane	452	430	-5,6
Hidroelektrane	317	362	9,8
Termoelektrane na ugalj	332	269	-15,7
Vjetroelektrane	474	477	1,5
Biomasa i biogas	153	150	-1,3
Solarne elektrane	247	304	21,7
Ostalo	102	100	-1,5
<i>Ukupno</i>	2.696	2.741	1,7

15,7% i s ostvarenih 269 TWh udio im je po prvi puta pao ispod 10%. Kao i u prethodne 33 godine nuklearne elektrane su najveći izvor s realizacijom 649 TWh i udjelom od 23,7% u ukupnoj proizvodnji (tabela 6). Najveći bilansni suficit u 2024. godini bilježi Francuska 89 TWh, zatim Švedska 33 TWh. Najveći deficit je ostvarila Italija 52 TWh, zatim Njemačka 28 TWh i Mađarska 11 TWh.

Nastavljeno je dinamično instaliranje solarnih elektrana, čiji su ukupni kapaciteti dostigli 328 GW, od čega je 65 GW instalirano u 2024. godini, a 163 GW, odnosno polovina svih postojećih

kapaciteta u zadnje tri godine. Za razliku od ekspanzije solarnih, vjetroelektrane imaju stabilnu dinamiku s prosječnim ulaskom u pogon 12 do 15 GW novih kapaciteta godišnje (12,9 GW u 2024. godini).

Udio fosilnih goriva u proizvodnji električne energije u Evropskoj uniji je pao na najniži dosadašnji nivo – 25,5%. Prema očekivanjima, u 2024. godini desio se historijski preokret u kojem je zajednički udio vjetroelektrana i solarnih elektrana (28,5%) po prvi puta nadmašio udio elektrana na fosilna goriva (ugalj i prirodni gas) u proizvodnji električne energije. Ovakav razvoj je u skladu s ciljevima EU-a o potpunoj dekarbonizaciji elektroenergetskog sektora do 2030., odnosno 2035. godine.

I pored smanjivanja udjela u proizvodnji električne energije, fosilna goriva pokazuju jak utjecaj na kretanje cijena električne energije na veleprodajnim tržištima, naročito u periodima odsustva proizvodnje iz vjetroelektrana, koje su postale drugi izvor po veličini u EU-u. Također, prisutna je značajna razlika u cijenama na berzama gdje nordijske zemlje zbog proizvodnog portfolija zasnovanog na hidro, nuklearnoj i energiji vjetra bilježe značajno niže cijene od cijena u *Core* regiji, a posebno od cijena u jugoistočnoj Evropi, gdje i dalje dominiraju fosilna goriva.

Tržište električne energije u regiji

Priroda promjena na tržištu električne energije Evropske unije bila je prisutna i u jugoistočnoj Evropi, tržištu koje je od direktnog interesa za subjekte iz BiH. U regiji je dominantan Indeks Mađarske berze električne energije na tržištu dan unaprijed (HUPX DAM), čija je prosječna vrijednost bila 100,81 €/MWh u 2024. godini (106,82 €/MWh u 2023. godini, a u 2022. godini 271,95 €/MWh). Zbog prisutnog bilansnog deficita i velikog učešća fosilnih goriva u proizvodnji električne energije, veleprodajne cijene u jugoistočnoj Evropi su više nego u drugim evropskim regijama, te se mogu porediti samo s cijenama u Italiji.

U tabeli 7 je dat pregled proizvodnje i potrošnje u regiji, iz kojeg je vidljivo da je ukupni deficit s 3,2 TWh u 2023. godini, povećan na 16,2 TWh u 2024. godini. Tome su u prvom redu doprinijele nepovoljne hidrološke prilike, ali i slabosti prisutne u radu termoelektrana na ugalj. Slaba hidrologija je bila naročito izražena u drugoj polovini godine, te je u tom periodu došlo do porasta cijena, koje su u novembru i decembru u prosjeku iznosile oko 150 €/MWh.

Primjena *Sistema trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih gasova unutar EU-a*, u uvjetima opadajućih veleprodajnih cijena, bio je razlog ubrzanog napuštanja korištenja uglja u proizvodnji električne energije. Ovaj trend je bio prisutan u Rumuniji i Grčkoj, a od 2023. godine bilježi se i u Bugarskoj. Međutim, rastući trend veleprodajnih cijena u drugoj polovini 2024. godine omogućio je profitabilan rad elektrana na fosilna goriva, pa su

Tabela 7. *Proizvodnja i potrošnja električne energije u regiji u 2024. godini (TWh)*

<i>Država</i>	<i>Proizvodnja</i>	<i>Potrošnja</i>	<i>Razlika</i>
Albanija	6,8	7,2	-0,4
Bosna i Hercegovina	13,4	10,9	2,5
Bugarska	37,7	36,8	0,9
Crna Gora	2,6	3,0	-0,4
Grčka	50,3	50,4	-0,2
Hrvatska	13,3	18,3	-5,0
Kosovo*	5,9	6,5	-0,6
Mađarska	32,2	43,4	-11,1
Rumunija	51,2	54,2	-3,0
Sjeverna Makedonija	4,3	5,0	-0,7
Slovenija	14,8	12,4	2,4
Srbija	33,7	34,3	-0,6
<i>Ukupno</i>	<i>266,2</i>	<i>282,4</i>	<i>-16,2</i>

* Ovaj naziv ne prejudicira status i u skladu je s Rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

gasne elektrane u Grčkoj, koja ima znatne kapacitete, iskoristile povoljne okolnosti na tržištu i proizvele 22 TWh. Istovremeno se grade brojne solarne elektrane, pa su ti kapaciteti dostigli značajne iznose u nekim državama (Grčka 9,0 GW, Mađarska 7,5 GW, Slovenija 1,4 GW). I dalje su prisutni problemi u eksploataciji uglja i raspoloživosti termoblokova (Bosna i Hercegovina, Srbija, Sjeverna Makedonija, Kosovo*). Srbija i Sjeverna Makedonija su uvozile nedostajuće količine, dok se u Bosni i Hercegovini proizvodnja u termoelekttranama stabilizirala na nižem nivou, uz nabavku dijela potrebnog uglja iz rudnika u privatnom vlasništvu. Za razliku od Evropske unije, gdje instalirani kapaciteti vjetroelektrana i solarnih elektrana značajno rastu, u zemljama Zapadnog Balkana dinamika izgradnje ovih izvora ne garantira dostizanje ciljeva tranzicije prema čistoj energiji.

Osnivanje nacionalnih berzi je dovršeno u zemljama Zapadnog Balkana još u 2023. godini, osim u Bosni i Hercegovini koja je sada jedina zemlja u regiji bez institucionalnog veleprodajnog tržišta. Berze u Albaniji, Crnoj Gori i Sjevernoj Makedoniji još uvijek rade s malim prometom električne energije, ali je aktuelan proces njihove integracije u jedinstveno evropsko tržište dan unaprijed i unutarredno tržište.

Tabela 8. Broj kupaca električne energije u BiH po kategorijama potrošnje

Snabdjevač	110 kV	35 kV	10 kV	Ostala potrošnja (tržišno sn.)	Ostala potrošnja (javno sn.)	Domaćinstva	Javna rasvjeta	Ukupno
Elektroprivreda BiH	13	67	975	20.152	48.667	741.434	4.915	816.223
Elektroprivreda RS	5	30	1.033	4.045	27.359	526.553	96	559.121
Elektroprivreda HZHB	3	3	316	4.700	12.614	185.766	2.212	205.614
Komunalno Brčko		1	79	307	3.519	33.261	456	37.623
Ostali snabdjevači			1	3				4
<i>Ukupno</i>	21	101	2.404	29.207	92.159	1.487.014	7.679	1.618.585

Tržište električne energije u Bosni i Hercegovini

Ukupna potrošnja električne energije u Bosni i Hercegovini u 2024. godini iznosila je 12.131 GWh ili 4,3% više nego u prethodnoj godini. Kupci priključeni na prijenosni sistem su preuzeli 860 GWh ili 19,8% više, a kupci priključeni na distributivni sistem 10.903 GWh, uz povećanje u odnosu na prethodnu godinu od 3,4%. Od ovog iznosa 9.968 GWh odnosi se na preuzimanje krajnjih kupaca, a 935 GWh na gubitke u distribuciji. Ukupna prodaja krajnjim kupcima iznosila je 10.828 GWh i veća je za 4,6%.

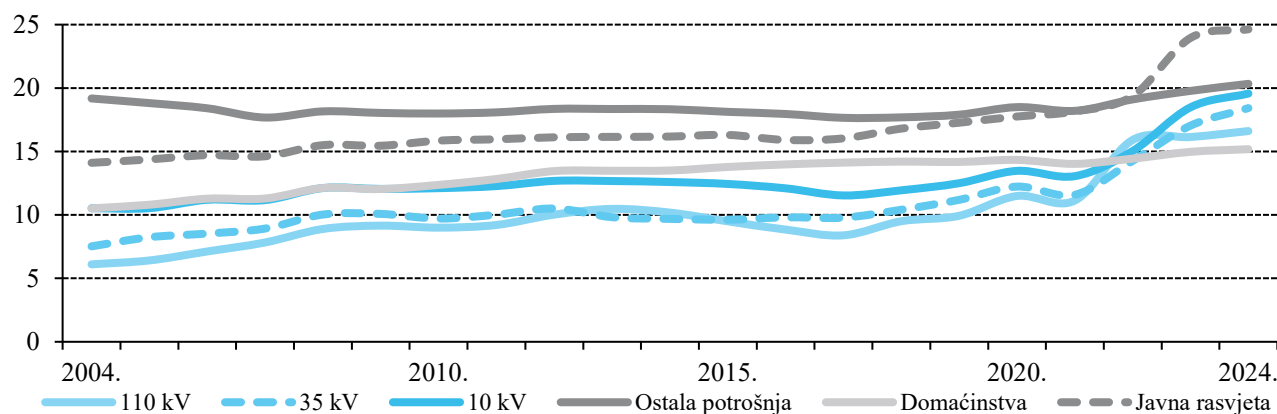
Broj kupaca električne energije u BiH na kraju godine iznosio je 1.618.585, od toga su 1.487.014 domaćinstva, a 131.571 kupci u svim ostalim kategorijama potrošnje (tabela 8).

Nadležne regulatorne komisije u BiH ne utvrđuju tarifne stavove za kupce u onim kategorijama potrošnje koje prema legislativi više ne mogu biti regulirane. Istekom 2014. godine prestala je regulacija tarifa za snabdijevanje za sve kupce, osim za domaćinstva i kupce iz kategorije ‘ostala potrošnja’ (komercijalni kupci priključeni na 0,4 kV) koji imaju status ‘malog kupca’. Od 1. januara 2015. godine svi kupci električne energije u BiH mogu birati svog snabdjevača na tržištu. Kupci koji ne odaberu snabdjevača na tržištu mogu se snabdijevati kod javnih snabdjevača po njihovim tržišnim cijenama, a domaćinstva i mali kupci po reguliranim cijenama u okviru javne, odnosno univerzalne usluge.

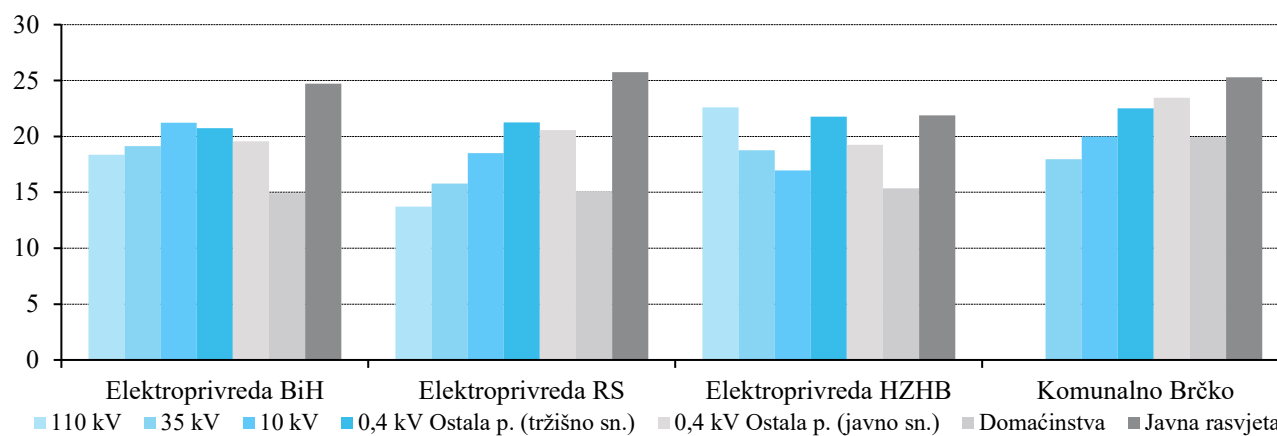
Mogućnost snabdijevanja u okviru ove usluge tokom 2024. godine koristila su sva domaćinstva u BiH i najveći broj malih kupaca iz kategorije ‘ostala potrošnja’. Prosječna cijena električne energije za te kupce iznosila je 16,05 feninga/kWh i veća je 0,4% nego u 2023. godini kada je iznosila 15,99 feninga/kWh.

Pri tome je prosječna cijena za domaćinstva iznosila 15,18 feninga/kWh (povećanje od 1,4%), dok je prosječna cijena za male kupce iz kategorije ‘ostala potrošnja’ koji se snabdijevaju putem

Slika 10. Prosječne cijene električne energije po kategorijama kupaca, bez PDV-a (fening/kWh)

Slika 11. Prosječne cijene električne energije u elektroprivredama, bez PDV-a (fening/kWh)

javne, odnosno univerzalne usluge bila 19,74 feninga/kWh i veća je za 2,1% u odnosu na 2023. godinu.

Prosječne cijene za krajnje kupce u BiH prikazane su na slici 10, a na slici 11 po javnim snabdjevačima, za 2024. godinu.

Regulatorne komisije u BiH djeluju na postepenom uklanjanju naslijeđenih unakrsnih subvencija između pojedinih kategorija kupaca, koje se odvija u skladu s dobrom međunarodnom regulatornom praksom, uz izbjegavanje tzv. ‘tarifnih šokova’. Trend promjene odnosa prosječnih cijena za male komercijalne kupce i domaćinstva vidljiv je na slici 10. Prema podacima iz 2024. godine unakrsna subvencija između tih kategorija u prosjeku iznosi 30,0% bilježeći najmanju vrijednost u slučaju kupaca koje snabdijeva Komunalno Brčko (17,7%), a najveću kod kupaca Elektroprivrede RS (36,4%).

Jasna je potreba da se unakrsne subvencije smanjuju, čime se poštuje osnovni regulatorni princip odražavanja stvarnih troškova u formiranju cijena. Time se omogućava tržišno nadmetanje i u snabdjevanju domaćinstava, odnosno otvara mogućnost tržišnim snabdjevačima da ponude povoljnije cijene i budu konkurentni i u tom segmentu tržišta.

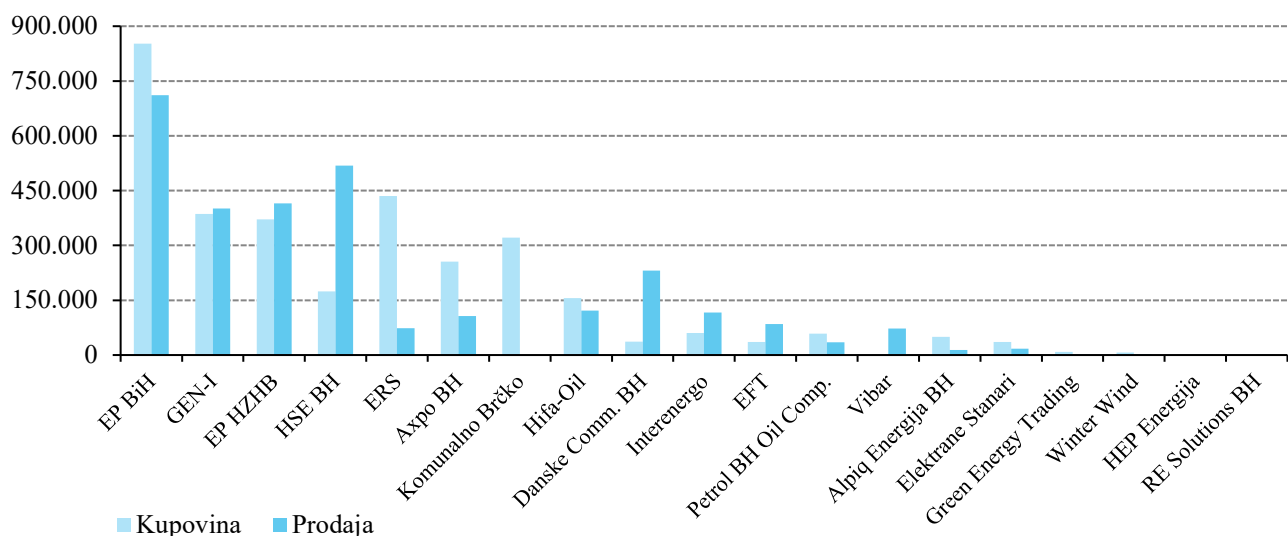
Na maloprodajnom tržištu u Bosni i Hercegovini od 1. januara 2016. godine registrirane su prve promjene snabdjevača kod kupaca priključenih na distributivni sistem, od kada iz mjeseca u mjesec njihov broj varira. U 2024. godini najveći dio kupaca se snabdijevao kod svojih tradicionalnih snabdjevača (tzv. ‘inkubenti’). Nivo veleprodajnih cijena uzrokovao je smanjenje konkurencije na maloprodajnom tržištu, te su pored inkubenata, na maloprodajnom tržištu bila aktivna još tri snabdjevača: HEP Energija d.o.o., Mostar, Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo i Energy Financing Team d.o.o., Bileća. Oni su snabdijevali samo mali dio kupaca na srednjem naponu i kupaca u kategoriji ‘ostala potrošnja’, kojima su isporučili ukupno 14,96 GWh. Inkubenti su snabdijevali sve kupce električne energije priključene na prijenosni sistem i snabdijevali najveći dio kupaca priključenih na distributivni sistem.

Dakle, u 2024. godini kupcima koji su promijenili snabdjevača isporučeno je 14,96 GWh, ili svega 0,15% od ukupno preuzete energije krajnjih kupaca u BiH. U prethodnom periodu desetine hiljada kupaca promijenilo je uvjete snabdijevanja promjenom ugovora sa svojim ranijim tradicionalnim snabdjevačima, čime su na otvorenom tržištu izabrali ponudu za snabdijevanje koja najbolje odgovara njihovim potrebama.

Kupcima koji se snabdijevaju u okviru javne, odnosno univerzalne usluge isporučeno je 6.474,46 GWh (59,8% od ukupne potrošnje krajnjih kupaca), a kupcima za koje cijene nisu regulirane isporučeno je 4.353,63 GWh (40,2%).

Značajno dinamičnije je trgovanje na veleprodajnom tržištu u BiH, koje se zasniva na bilateralnim aranžmanima kupovine i prodaje električne energije (slika 12). Premda ovo tržište i dalje nije institucionalizirano (ne postoji operator tržišta, odnosno berza električne energije), rezultat brojnih bilateralnih ugovora je

Slika 12. Pregled trgovanja na veleprodajnom tržištu u BiH u 2024. godini (MWh)

značajan – 19 aktivnih licenciranih subjekata ostvarilo je promet od 3.244 GWh na domaćem tržištu. Uz to registrirane su i prekogranične transakcije u ukupnom obimu 6.545 GWh, od čega su izvozne iznosile 4.524 GWh, a uvozne 2.021 GWh.

Pored veleprodajnog i maloprodajnog tržišta u Bosni i Hercegovini je funkcionalno i balansno tržište kojim upravlja NOS BiH. U biti radi se o *monopsonom* tržištu, gdje na strani potražnje postoji samo jedan subjekat – NOS BiH, dok na strani ponude egzistiraju uglavnom proizvođači koji pružaju pomoćne usluge. Na balansnom tržištu se također obavlja i obračun odstupanja (debalansa) balansno odgovornih strana od dnevnog rasporeda u energetske i finansijskom smislu. Cijene debalansa se određuju na osnovu cijena regulacijske (balansne) energije na satnom nivou. Sve transakcije između ponuđača s jedne strane i NOS-a BiH s druge strane obavljaju se na tržišnom principu putem godišnjih i mjesečnih tendera, dok se cijene regulacijske energije formiraju dan unaprijed putem ponuda pružalaca na satnoj osnovi.

Vrijednost ukupno nabavljenih pomoćnih usluga na balansnom tržištu u 2024. godini iznosi 103,80 miliona KM, od čega se 60,96 miliona KM odnosi na nabavku energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sistemu, 12,58 miliona KM na plaćanje odstupanja prema SHB regulacijskom bloku frekvencije i snage razmjene (LFC blok SHB) – tzv. *FSKAR* obračun, te 30,26 miliona KM na plaćanja regulacijskih kapaciteta (snage) i regulacijske (balansne) energije (tabela 9).

Regulacijska energija je angažirana u smjeru ‘nagore’ u iznosu 68,10 GWh (od čega je 2,99 GWh pozitivna rezerva za održavanje frekvencije – FCR, 47,92 GWh rezerva za automatsku obnovu frekvencije – aFRR i 17,19 GWh rezerva za ručnu obnovu frekvencije – mFRR). U smjeru ‘nadolje’ regulacijska energija je angažirana u iznosu 51,89 GWh (od čega je 3,24 GWh negativna

Tabela 9. Vrijednost nabavljenih pomoćnih usluga

<i>Pomoćna usluga</i>	<i>2023. (KM)</i>	<i>2024. (KM)</i>	<i>Promjena (%)</i>
FCR – kapacitet	830.715	843.106	1,5
aFRR – kapacitet	7.266.227	6.039.550	-16,9
mFRR – kapacitet	7.941.410	7.037.200	-11,4
Balansna energija ‘nagore’	12.010.387	20.949.061	74,4
Balansna energija ‘nadolje’	-9.431.267	-4.611.041	-51,1
Gubici u prijenosnom sistemu	39.961.871	60.959.382	52,5
Odstupanja prema LFC bloku SHB (<i>FSKAR</i> obračun)	1.730.731	12.579.061	626,8
<i>Ukupno</i>	<i>60.310.074</i>	<i>103.796.319</i>	<i>72,1</i>

FCR, 46,68 GWh aFRR i 1,97 GWh mFRR). Po pitanju debalansa balansno odgovornih strana, iskazano je ukupno odstupanje u smjeru deficita (manjka) energije od 88,82 GWh i ukupno odstupanje u smjeru suficita (viška) energije od 41,71 GWh, što je rezultiralo deficitom prema LFC bloku SHB u iznosu od 47,11 GWh. Pri tome su ostvarene prosječne cijene debalansa od 307,61 KM/MWh za deficit i 88,87 KM/MWh za suficit energije.

NOS BiH je, pružanjem sistemske usluge, od snabdjevača koji preuzimaju energiju iz prijenosnog sistema i kroz obračun odstupanja balansno odgovornih strana od dnevnog rasporeda, ostvario prihod 99.808.945 KM, od čega 52.485.287 KM prema tarifi za sistemsku uslugu i 47.323.658 KM za debalanse.

Povećanjem veleprodajnih cijena električne energije u drugoj polovini 2024. godine povećane su i cijene balansne energije, a time i cijene debalansa. Uz lošu hidrološku situaciju i probleme u radu termoelektrana, balansno odgovorne strane su bile suočene s manjkom energije, što se odrazilo i na povećanje odstupanja od dnevnog rasporeda, pa su debalansi u finansijskom smislu porasli za 82,9%. Pored toga, evidentiran je izvoz prekograničnih balansnih usluga u vrijednosti 570.747 KM i uvoz u vrijednosti 1.192.088 KM.

Prekogranična trgovina

Dobra povezanost sistema Bosne i Hercegovine sa susjednim elektroenergetskim sistemima omogućava visok nivo prekogranične razmjene električne energije. Zbog smanjenja proizvodnje i povećanja potrošnje, smanjen je izvoz električne energije, te je u 2024. godini izvezeno 4.524 GWh, što je 12,1% manje nego u prethodnoj godini. Električnu energiju izvozilo je

Slika 13. Pregled prekograničnih transakcija po subjektima u 2024. godini (MWh)

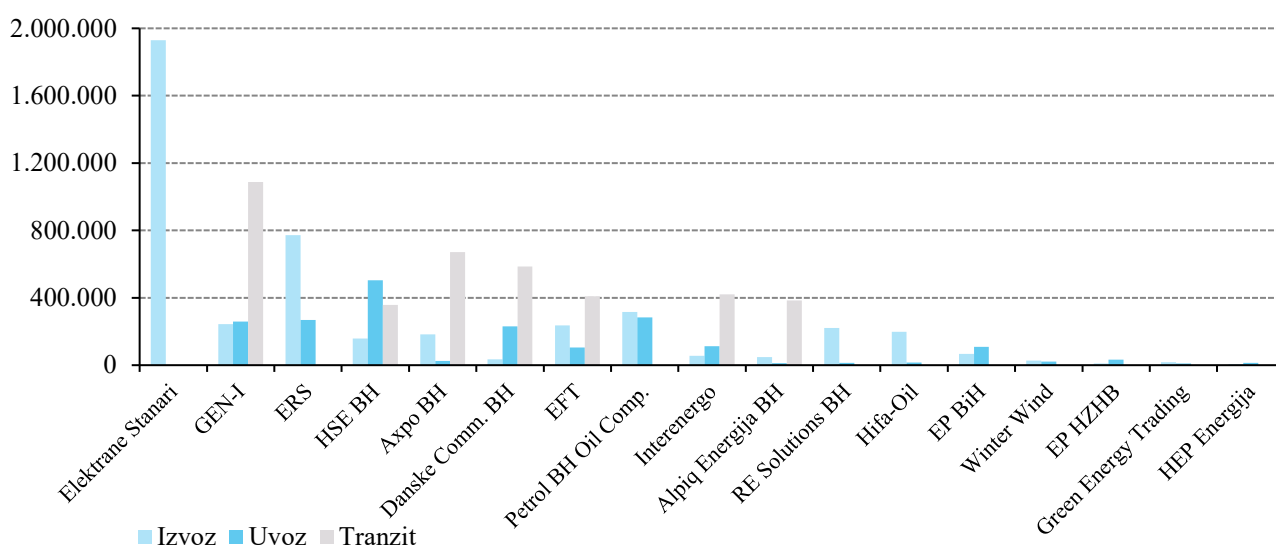

Tabela 10. Prekogranična trgovina po granicama, uključujući registrirani tranzit (GWh)

Zemlja	Izvoz	Uvoz
Hrvatska	2.159,0	4.101,2
Srbija	3.490,5	1.203,3
Crna Gora	2.791,1	632,5
<i>Ukupno</i>	8.440,6	5.937,0

17 subjekata, a po obimu na prvom mjestu su bile Elektrane Stanari d.o.o., Stanari s 1.929 GWh, a zatim slijede MH Elektroprivreda Republike Srpske – Matično preduzeće, a.d., Trebinje sa 772 GWh, Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo s 315 GWh, GEN-I d.o.o., Sarajevo s 244 GWh itd.

Uvoz električne energije je iznosio 2.021 GWh i povećan je 120,3% u odnosu na prethodnu godinu. Među 16 subjekata koji su obavljali uvoz električne energije najveću realizaciju imali su HSE BH Energetsko preduzeće d.o.o., Sarajevo (503 GWh), Petrol BH Oil Company (284 GWh), MH Elektroprivreda Republike Srpske – Matično preduzeće, a.d., Trebinje (269 GWh), GEN-I d.o.o., Sarajevo (259 GWh) itd.

Pregled prekograničnih transakcija po subjektima u 2024. godini dat je na slici 13.

Najveći obim prekogranične trgovine električnom energijom se obavljao na granici s Hrvatskom, zatim na granicama sa Srbijom i Crnom Gorom (tabela 10).

Tokom 2024. godine registriran je tranzit električne energije preko prijenosnog sistema BiH u iznosu od 3.916 GWh, što je 681 GWh ili 21,1% više nego prethodne godine. Tranzitni tokovi imaju specifičan značaj jer se koriste kao osnovni element kod obračuna prihoda i rashoda u okviru *Mehanizma naplate između*

Tabela 11. Prihodi ostvareni na godišnjim aukcijama

Godina	Prihod (KM)	Godina	Prihod (KM)
2013.	2.036.125	2020.	2.605.349
2014.	2.905.655	2021.	3.533.182
2015.	1.091.719	2022.	7.914.536
2016.	952.030	2023.	17.166.909
2017.	2.021.274	2024.	14.635.393
2018.	1.171.731	2025.	27.350.378
2019.	2.683.896		

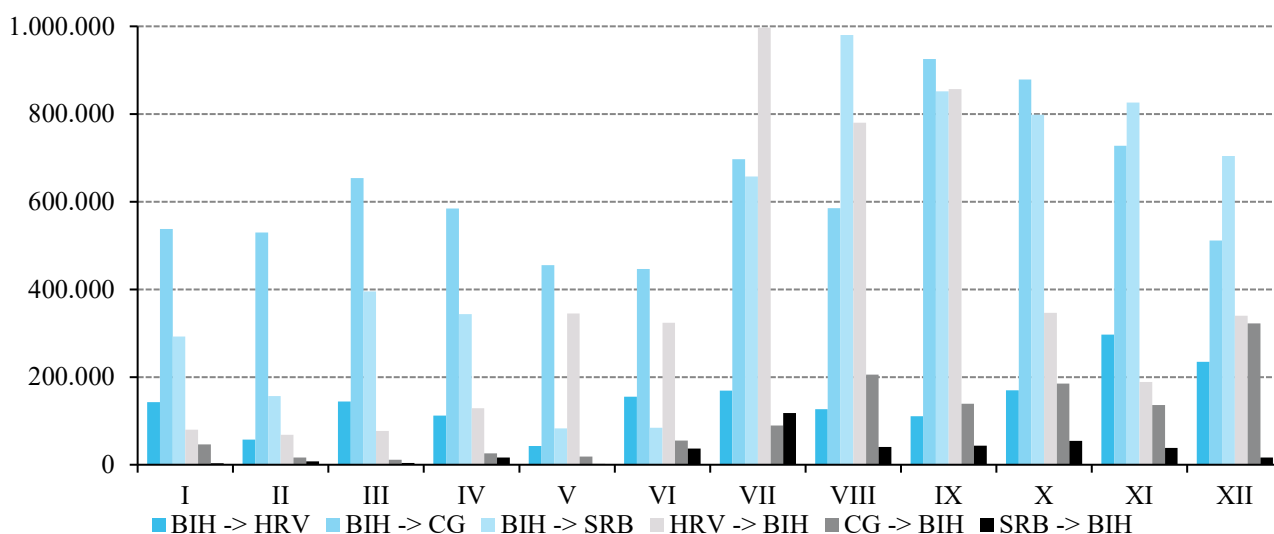
operatora prijenosnog sistema (ITC mehanizam). Kako njegov obračun, zbog kompleksne procedure znatno kasni, tek sredinom 2024. godine su objavljeni kompletni podaci za 2023. godinu. Prema tim podacima ukupan rashod koji je BiH ostvarila iznosi 16.950.760 KM, čime se po četvrti put u nizu ne bilježi prihod u definiranom vremenskom okviru. Prema pravilima povećani tranzitni tokovi uvećavaju prihod, dok povećanje kako izvoznih tako i uvoznih tokova utječe na povećanje rashoda.

Ukupan prihod Bosne i Hercegovine po osnovu aukcija za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta na godišnjem nivou, koje su održane početkom decembra 2024. godine za narednu godinu iznosi 27.350.378 KM, što je najveći iznos od kada se aukcije obavljaju (tabela 11). Treću godinu zaredom najviša cijena postignuta je na granici s Crnom Gorom u iznosu 6,27 €/MWh za 199 MW prijenosnog kapaciteta u smjeru iz BiH. U smjeru iz BiH prema Srbiji (za kapacitet 150 MW) postignuta je cijena 5,10 €/MWh, dok je u smjeru prema Hrvatskoj dodijeljen kapacitet od 400 MW po cijeni 1,51 €/MWh. Na svim granicama u smjeru prema BiH za iste iznose ponuđenih kapaciteta cijene su višestruko niže.

Na slici 14 prikazani su prihodi po osnovu mjesečnih aukcija, po granicama i smjerovima. Ovi prihodi su u 2024. godini povećani 9,4% i iznosili su 17.447.824 KM. Dnevne i unutardnevne aukcije prekograničnih kapaciteta za 2024. godinu rezultirale su prihodom od 4.185.312 KM, što je 161,9% više od ostvarenja u prethodnoj godini.

U skladu s pravilima Elektroprijenos Bosne i Hercegovine je korisnik svih prihoda po osnovu dodjele prava na korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta, kao i prihoda, odnosno rashoda od primjene *Mehanizma naplate između operatora prijenosnog sistema* (ITC mehanizma).

Slika 14. Prihod po osnovu mjesečnih i dnevnih aukcija, po granicama i smjerovima (KM)

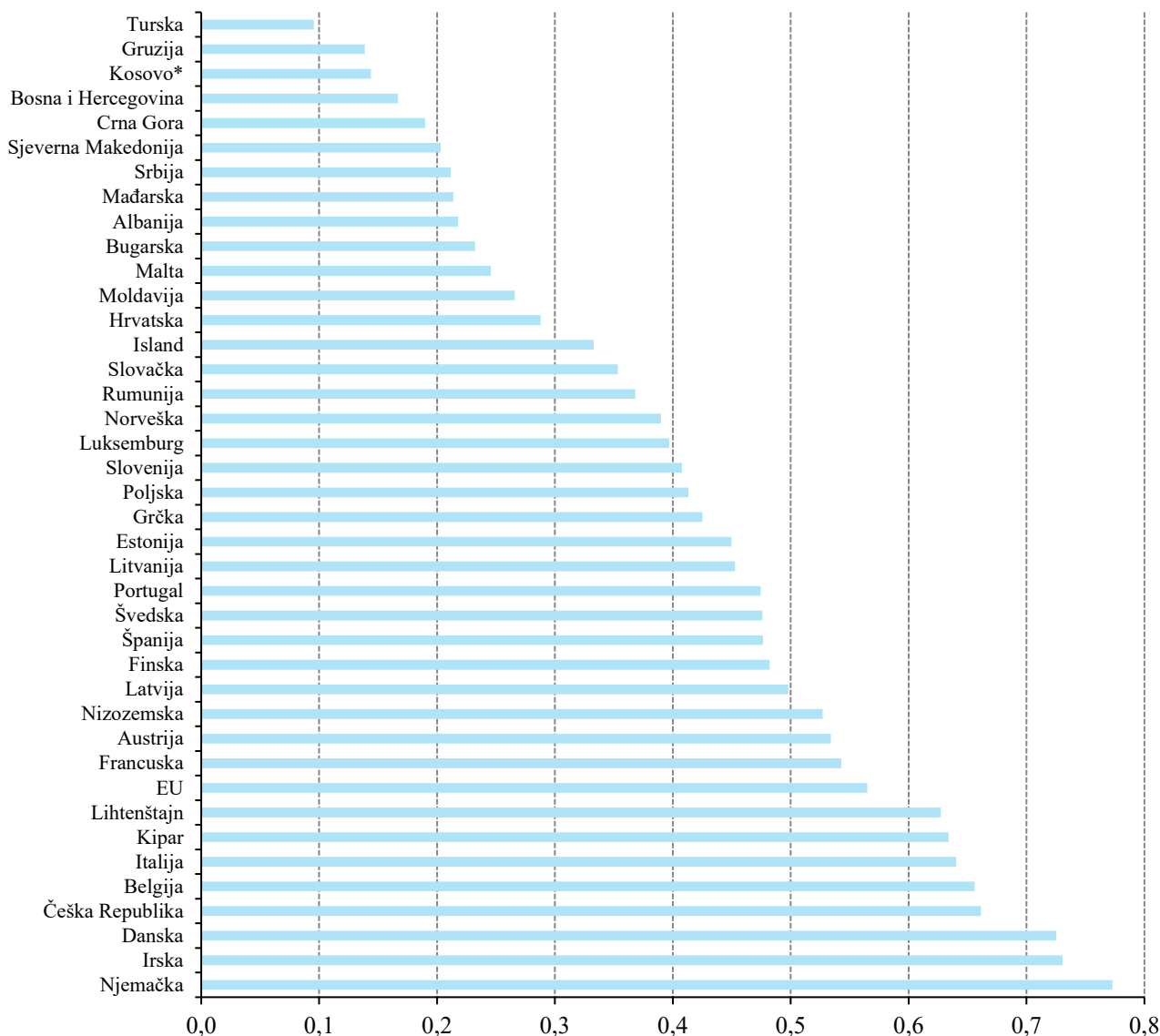
3.8 Energetska statistika

Svjestan značaja objektivnosti prikaza podataka o energetske veličinama i cijenama električne energije, DERK je i tokom 2024. godine posebnu pažnju posvetio unapređenju svog djelovanja u segmentu energetske statistike.

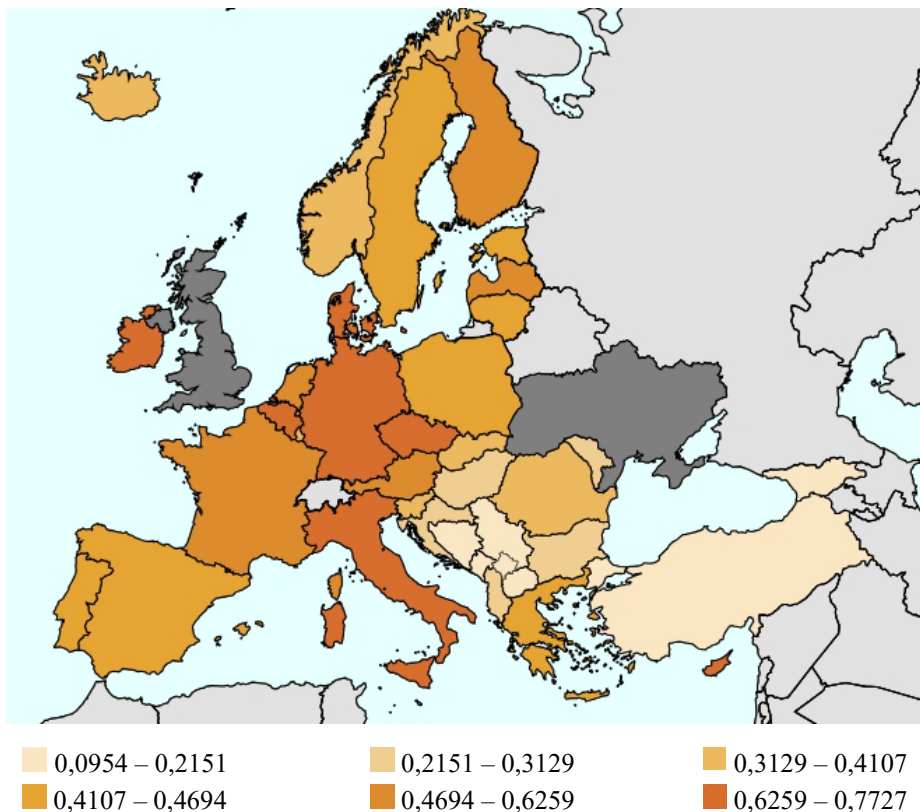
Ključni partner u razmjeni energetske veličina i podataka je Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, s kojom DERK dugi niz godina sarađuje, naročito u ispunjavanju obaveze izvještavanja prema međunarodnim tijelima, slijedeći propisane metodologije i dinamiku izvještavanja. Saradnja dvije institucije pridonosi razvoju energetske statistike i harmonizaciji sistema službene statistike Bosne i Hercegovine i statistike zemalja Evropske unije u svim oblastima, a posebno u oblasti energije.

Slika 15. Cijene električne energije u KM/kWh za domaćinstva (godišnja potrošnja od 2.500 do 5.000 kWh) u prvoj polovini 2024. godine, po metodologiji Eurostata

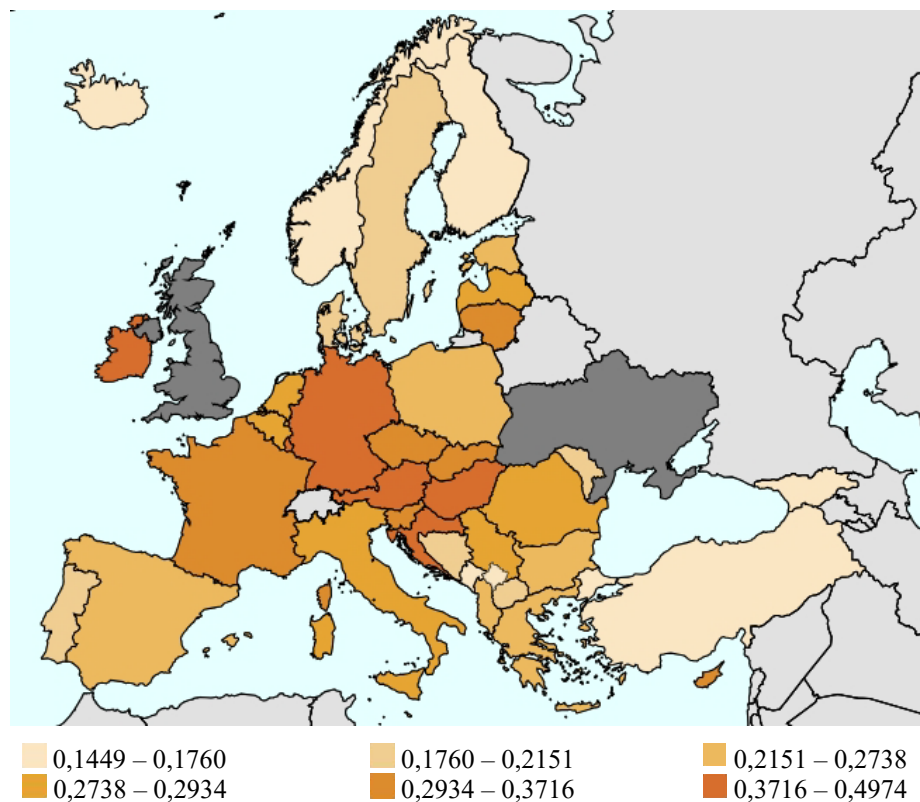

Napomena: navedeni iznosi uključuju sve poreze i naknade

Slika 16. Geografski prikaz cijena električne energije za domaćinstva (u KM/kWh) u prvoj polovini 2024. godine, po metodologiji Eurostata

Slika 17. Geografski prikaz cijena električne energije za industriju (u KM/kWh) u prvoj polovini 2024. godine, po metodologiji Eurostata

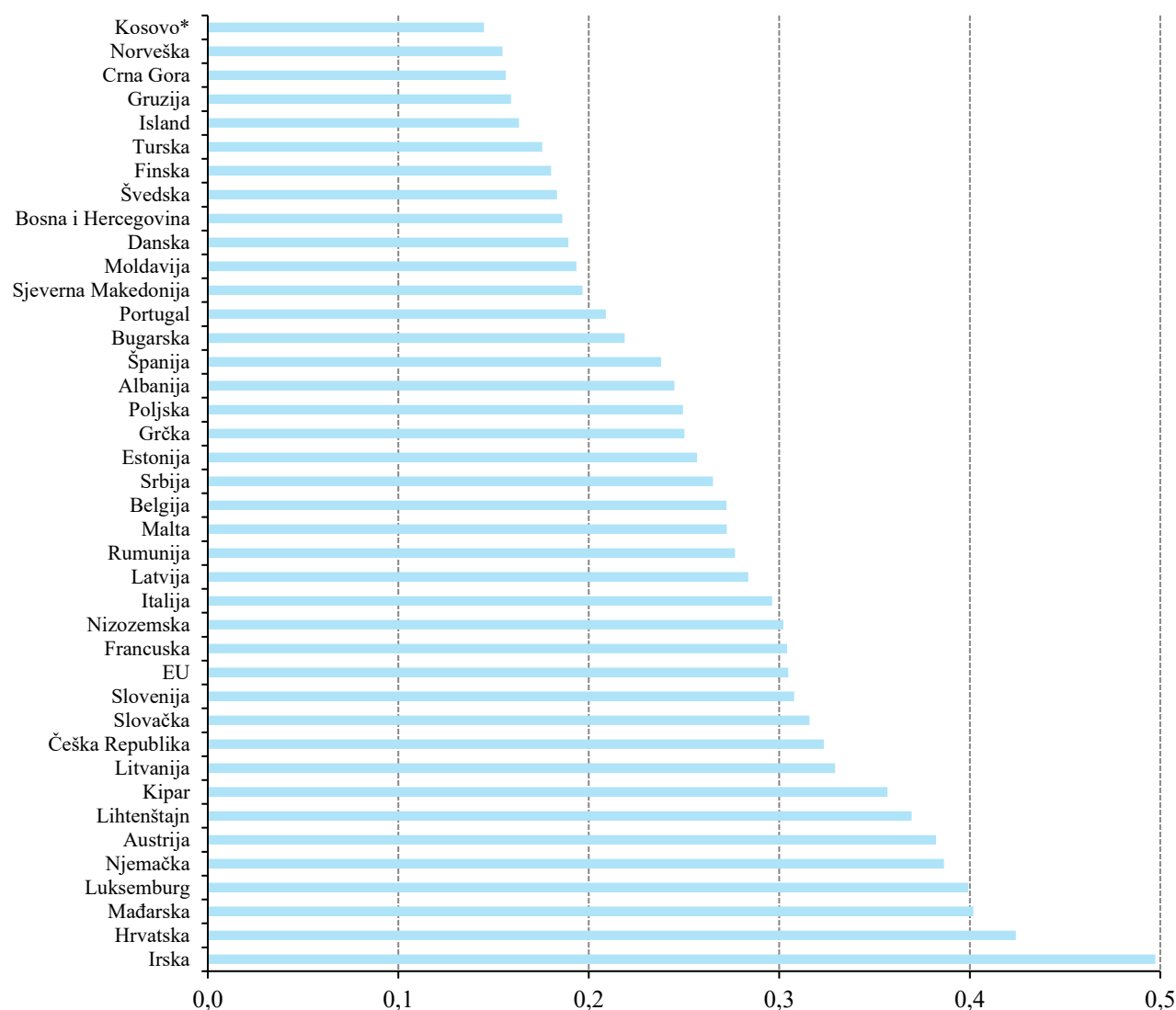
Rezultati saradnje dvije institucije su prepoznatljivi i u izvještajima Eurostata koji od 2011. godine uključuju podatke o cijenama električne energije u BiH, što omogućuje njihovu usporedbu sa zemljama Evropske unije i nekim zemljama koje su u procesu pristupanja EU-u (slike 15 – 18).

Pored analize podataka o elektroenergetskom sektoru BiH, DERK kontinuirano prikuplja i analizira podatke o regionalnom tržištu, uključujući podatke berzi električne energije sa sjedištima u Leipzigu, Budimpešti, Sofiji, Beogradu, Ljubljani i Zagrebu (tabela 5).

Na osnovu sistematiziranog pristupa prema brojnim elektroenergetskim pokazateljima, DERK je i tokom 2024. godine kvalitetno odgovarao na brojne upite različitih domaćih i međunarodnih institucija prezentirajući statističke podatke o elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine.

Eurostat je statistička institucija Evropske unije smještena u Luksemburgu. Njen zadatak je da osigura statistiku Evropskoj uniji na evropskom nivou koje omogućuju poređenja između zemalja i regija.

Slika 18. Cijene električne energije u KM/kWh za industriju (godišnja potrošnja od 500 do 2.000 MWh) u prvoj polovini 2024. godine, po metodologiji Eurostata

Napomena: navedeni iznosi isključuju sve poreze i naknade

3.9 Sudski i drugi sporovi

Svih šest dosadašnjih presuda Suda Bosne i Hercegovine je potvrdilo zakonitost odluka DERK-a koje su bile sudskim putem osporene od pravnih lica o čijim zahtjevima je odlučivao nakon provedenih tarifnih postupaka ili postupaka rješavanja sporova. Tokom 2024. godine, nije bilo novih zahtjeva od aktivno legitimiranih subjekata za preispitivanje odluka iz regulatorne prakse Državne regulatorne komisije za električnu energiju.

Jedna od specifičnosti regulacije je adjudikativna funkcija regulatora, odnosno nadležnost za rješavanje sporova koji nastanu između korisnika i pružaoca usluga u reguliranom sektoru. Shodno *Zakonu o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH*, rješavanje sporova koji se odnose na prijenosni sistem dio je nadležnosti i ovlaštenja Državne regulatorne komisije za električnu energiju. Tokom 2024. godine, nije bilo novih zahtjeva za rješavanje sporova koji su u nadležnosti DERK-a.

Osim direktnog osiguravanja prava na fer i nediskriminirajući pristup prijenosnoj mreži i aktivne zaštite kupaca kroz rješavanje sporova, Državna regulatorna komisija nastoji djelovati edukativno i preventivno, te ova nastojanja u značajnoj mjeri predupređuju ove sporove. Preventivne aktivnosti se ostvaruju na više načina – provođenjem nadzora nad reguliranim subjektima i kvalitetom usluga koje pružaju, prikupljanjem, analizom i obradom podataka o propisima i postupanjima reguliranih subjekata u domenu pristupa prijenosnoj mreži i zaštite potrošača, te aktivnim učešćem predstavnika DERK-a u kreiranju različitih platformi i edukativnih alata za korisnike sistema i kupce električne energije.

3.10 Ostale ključne aktivnosti

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je i tokom 2024. godine razmjenjivala podatke s većim brojem državnih institucija, među kojim se izdvajaju Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Direkcija za evropske integracije Vijeća ministara BiH, Konkurencijsko vijeće BiH i Agencija za statistiku BiH,⁴ te pripremala različite informacije za njihove potrebe. Poseban doprinos DERK je dao radu Odbora za stabilizaciju i pridruživanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji i Pododbora za transport, energiju, okoliš i regionalni razvoj. U skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima da kao regulatorno tijelo djeluje i na području Brčko Distrikta BiH, DERK u svom radu sarađuje i s Vladom Distrikta.

⁴ Memorandume o saradnji Državna regulatorna komisija za električnu energiju potpisala je s Agencijom za statistiku BiH 19. aprila 2011. godine i s Konkurencijskim vijećem BiH 28. maja 2014. godine.

Državna regulatorna komisija i entitetske regulatorne komisije – Regulatorna komisija za energiju u Federaciji BiH i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske, sarađuju i usklađuju svoje djelovanje od svog osnivanja.

DERK kontinuirano proaktivno djeluje u reformi i razvoju pravnog okvira za električnu energiju u BiH u skladu s pravnom stečevinom Evropske unije. Pri tome, na temelju dosadašnjih regulatornih iskustava u primjeni zakona u oblasti električne energije, kao i na temelju dosadašnje edukacije i saradnje s relevantnim međunarodnim institucijama, izražava spremnost da pruži potporu i konkretnu pomoć u ispunjavanju obaveza Bosne i Hercegovine putem različitih normativnih aktivnosti.

Na zahtjev Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, koje je nadležno tijelo za kreiranje politike u skladu sa *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH*, DERK je imenovao predstavnike u *Radnu grupu za nastavak rada na izradi i usaglašavanju Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prijenosu i tržištu električne energije u BiH*, kao i u *Radnu grupu za prijenos i provedbu Uredbe (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetske infrastrukturu*. DERK očekuje da se izradom novog državnog zakona završi prijenos *Trećeg energetskog paketa* i paketa *Čista energija za sve Evropljane*, odnosno *Paketa za integraciju tržišta električne energije (EIP)*, koji je kompletiran u Energetskoj zajednici uz obavezu da se do kraja 2023. godine izvrši prijenos njegovog sadržaja u domaće zakonodavstvo i osigura provedba (vidjeti dio 4.1 i Prilog E).

DERK, djelujući u skladu sa svojim ovlaštenjima, daje podršku u izradi *Integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana Bosne i Hercegovine (NECP)*. Proces njegove izrade vodi Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, uz saradnju s nadležnim entitetskim ministarstvima. DERK učestvuje u aktivnostima interesorne radne grupe uspostavljene za izradu ovog plana, kao i u radu Tematske radne grupe za energetske efikasnost, Tematske radne grupe za obnovljive izvore i Tematske radne grupe za sigurnost snabdijevanja i unutrašnje energetske tržište. Nacrt NECP-a dostavljen je na pregled Sekretarijatu Energetske zajednice 30. juna 2023. Krajem decembra iste godine, Sekretarijat je, na osnovu člana 9. Uredbe (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unijom i djelovanjem u području klime, ocijenio Nacrt plana i dao svoje detaljne preporuke. Bosna i Hercegovina je pozvana da inovira njegov sadržaj i svoj konačni NECP usvoji i dostavi Sekretarijatu Energetske zajednice do 30. juna 2024. godine.

Na poziv Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, DERK aktivno učestvuje u aktivnostima *Radne grupe za uspostavljanje sistema energetskog menadžmenta i informacijskog sistema energetske efikasnosti u institucijama BiH*.

Značajnu podršku DERK daje i u okviru *Programa integriranja Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju*, aktivno učestvujući u aktivnostima iz Poglavlja 15 – Energija, Poglavlja 21 – Trans-evropske mreže, i Poglavlja 28 – Zaštita zdravlja i potrošača.

Predstavnici DERK-a su i u 2024. godini aktivno učestvovali u realizaciji projekta Svjetske banke, u okviru kojeg su se provodile aktivnosti u pripremi *Studije o skladištenju energije i balansnim uslugama u Bosni i Hercegovini*.

Tokom 2024. godine predstavnici DERK-a su aktivno učestvovali u trogodišnjem projektu koji provodi Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (njem. *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit – GIZ*) *Akcija zajednice za energetska tranziciju u Bosni i Hercegovini*, pokrenutom u junu 2023. godine, kao i u regionalnom trogodišnjem projektu GIZ-a *Zelena agenda: Dekarbonizacija sektora električne energije na Zapadnom Balkanu* koji se provodi od novembra 2022. godine.

Djelujući kao nacionalni regulator u zastupanju interesa BiH, DERK je učestvovao u više lokalnih i regionalnih projekata koji su se odvijali tokom 2024. godine. Pri tome se posebno ističu aktivnosti koje su Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) i Nacionalna asocijacija regulatora SAD (NARUC) organizirali po slijedećim temama:

- Povećanje stabilnosti i tehničke ekspertize na evropskim i evroazijskim energetske tržištima,
- Globalni razvoj i prosperitet žena: Unapređenje žena lidera u energetici,
- Pravedna i sigurna energetska tranzicija – Regionalna procjena adekvatnosti resursa, i
- Spremnost za vanredne situacije i donošenje pravila o pripravnosti.

U tim oblastima, u okviru Regulatornog partnerstva bosanskohercegovačkih energetske regulatora (DERK, FERK i RERS) s NARUC-om, a koje podržava USAID, tokom 2024. godine organizirano je nekoliko stručnih usavršavanja. *Memorandum o razumijevanju* između strana u projektu Regulatornog partnerstva potpisan je u januaru 2014. godine. Od tada se razmjenjuju informacije i iskustva, te upoznaju najbolje prakse kako bi regulatori mogli nastaviti da kreiraju i sprovode fer i nezavisnu regulaciju u cilju osiguranja efikasnog, transparentnog i stabilnog funkcioniranja elektroenergetskog sektora u isto vrijeme štiteći interese kupaca i investitora.

U skladu sa svojim nadležnostima Državna regulatorna komisija za električnu energiju je učestvovala u realizaciji petogodišnjeg *USAID Projekta asistencije energetske sektoru* (USAID EPA), koji je završen u septembru 2024. godine. Projekt je pružio tehničku pomoć u koordiniranju, upravljanju i poboljšanju

pravnog okvira i transparentnosti u energetsom sektoru. U tom smislu je i tokom 2024. godine pripremljen niz analiza, preporuka i drugih dokumenata, uz direktno učešće predstavnika DERK-a.

U cilju jačanja energetske sigurnosti Bosne i Hercegovine i ubrzanja reforme energetske sektora Vlada Sjedinjenih Američkih Država je 1. oktobra 2024. godine pokrenula novi petogodišnji projekt pod nazivom *Projekt asistencije energetsom sektoru* (EPA). U fokusu Projekta je električna energija, prirodni gas, energetska sigurnost, obnovljiva energija, energetska efikasnost, e-mobilnost, zakonski i regulatorni okvir, kibernetička sigurnost i digitalizacija, te odnosi s javnošću. Najavljena je saradnja i podrška otvorenom dijalogu s donosiocima odluka, liderima u energetsom sektoru, privatnom sektoru, nevladinim organizacijama, medijima i građanima kako bi se primijenile ključne reforme potrebne za izgradnju otpornijeg, diverzificiranog i održivog energetske sektora.

Tokom 2024. godine, u skladu sa svojim nadležnostima, predstavnici DERK-a su učestovali u trogodišnjem projektu *EU4Energy*, odnosno projektu tehničke pomoći Evropske unije energetsom sektoru Bosne i Hercegovine, koji je pokrenut u novembru 2022. godine. Svrha projekta je pružiti potrebnu tehničku pomoć za podršku sistematskoj reformi energetske sektora u zemlji, uključujući ispunjavanje obaveza Bosne i Hercegovine iz *Ugovora o uspostavi Energetske zajednice*, *Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama* i drugih relevantnih međunarodnih dokumenata.

Slijedeći uspješnu organizaciju prethodnih energetske samita, kroz koje je uspostavljen novi model dijaloga o aktuelnim temama iz sektora energije, Vlada Sjedinjenih Američkih Država, putem Projekta asistencije energetsom sektoru (USAID EPA), Delegacija Evropske unije u BiH, Savezna vlada Njemačke preko Njemačkog društva za međunarodnu saradnju (GIZ), Ministarstvo vanjskih poslova Republike Češke putem Ambasade u Sarajevu, Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u Bosni i Hercegovini i Britanska ambasada u Sarajevu, organizirali su Energetski samit 2024 u Bosni i Hercegovini.

Samit je održan u Neumu od 24. do 26. aprila 2024. godine, pod pokroviteljstvom Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i regulatornih komisija za energiju u Bosni i Hercegovini, uključujući Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju.

Na ovom skupu učestvovali su predstavnici državnih i entitetske parlamenata, ministarstava i regulatora, općina, elektroprivrednih preduzeća, privrednih komora, malih i srednjih preduzeća, nevladinih organizacija i medija, te međunarodnih organizacija i donatora koji djeluju u sektoru.

4. AKTIVNOSTI U MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA

4.1 Energetska zajednica

Ugovor o uspostavi Energetske zajednice, koji je potpisan 25. oktobra 2005. godine i stupio na snagu 1. jula 2006. godine, omogućava kreiranje najvećeg internog tržišta za električnu energiju i gas na svijetu, u kojem efektivno učestvuje Evropska unija i sljedećih devet Ugovornih strana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Gruzija, Kosovo*, Moldavija, Sjeverna Makedonija, Srbija i Ukrajina.⁵

U skladu s izraženim interesom, u radu tijela Energetske zajednice učestvuju: Austrija, Bugarska, Češka, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Kipar, Latvija, Litvanija, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Rumunija, Slovačka, Slovenija i Švedska. Ovih 19 tzv. zemalja učesnica iz Evropske unije direktno učestvuje u radu tijela Energetske zajednice, a njihove pozicije prilikom glasanja izražava Evropska komisija. Status posmatrača imaju Armenija, Norveška i Turska.

Zaključivanjem ovog Ugovora, Ugovorne strane iz regije se obavezuju da između sebe uspostave zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionirati po standardima tržišta energije EU-a s kojim će se integrirati. To se postiže postepenim preuzimanjem dijelova *acquis-a* EU-a, odnosno provedbom odgovarajućih uredbi i direktiva EU-a u područjima električne energije, gasa, sigurnosti snabdijevanja, nafte, okoliša, obnovljivih izvora, energetske efikasnosti, infrastrukture, konkurencije i statistike (Prilog E).

U cilju osiguranja adekvatnog vođenja procesa uspostave i funkcioniranja Energetske zajednice, osnovane su sljedeće institucije: Ministarsko vijeće, Stalna grupa na visokom nivou, Regulatorni odbor i Sekretarijat. Dok su Forum za električnu energiju (Atinski forum) i Forum za gas osnovani Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice, Naftni forum osnovan je Odlukom Ministarskog vijeća 2008. godine. Pravni forum, Forum za pravednu tranziciju, Forum za konkurenciju, Forum za rješavanje sporova i Forum za ulaganja u obnovljivu energiju sazivaju se na osnovu inicijative Sekretarijata.

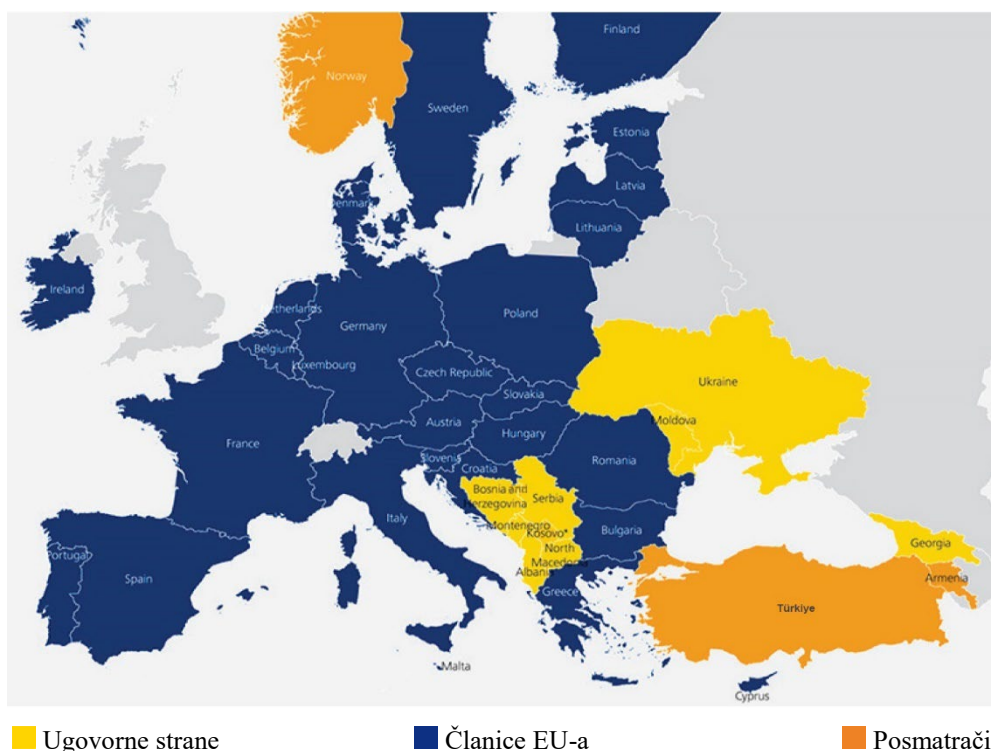
Energetska zajednica je inicijalno uspostavljena na period od deset godina. Ugovor je u dva navrata produžavan za deset godina, u oktobru 2013. godine i u decembru 2023. godine. Dakle, Ugovor o uspostavi Energetske zajednice važi do 30. juna 2036. godine.

Osnovni ciljevi Energetske zajednice su kreiranje stabilnog i jedinstvenog regulatornog okvira i tržišnog prostora koji osigurava pouzdano snabdijevanje energijom i može privući investicije u sektore električne energije i prirodnog gasa. Pored toga, to je razvoj alternativnih pravaca snabdijevanja i poboljšanje stanja u okolišu, uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora.

⁵ Lista odražava Ugovorne strane na dan 31. decembra 2024. godine. Moldavija ima status Ugovorne strane od 1. maja 2010. godine, Ukrajina od 1. februara 2011. godine, a Gruzija od 1. jula 2017. godine.

Ugovorne strane u vrijeme stupanja na snagu bile su i Bugarska i Rumunija, koje su pristupile Evropskoj uniji 1. januara 2007. godine, kao i Hrvatska koja je članica EU-a od 1. jula 2013. godine.

Slika 19. Geografski obuhvat Energetske zajednice

Ministarsko vijeće, kao najviše tijelo, osigurava postizanje ciljeva Energetske zajednice. Čine ga po jedan predstavnik svake Ugovorne strane i dva predstavnika Evropske unije.

Stalna grupa na visokom nivou (PHLG), koja okuplja visoke dužnosnike Ugovornih strana i dva predstavnika Evropske komisije, osigurava kontinuitet sastanaka Ministarskog vijeća i provođenje dogovorenih aktivnosti, te odlučuje o provođenju mjera u određenim oblastima.

Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), sa sjedištem u Atini, čine predstavnici državnih regulatornih tijela zemalja regije, a Evropsku uniju predstavlja Evropska komisija, uz pomoć po jednog regulatora iz zemalja učesnica iz EU-a, te jednog predstavnika Agencije za saradnju energetske regulatora (ACER). ECRB razmatra pitanja regulatorne saradnje i može prerasti u tijelo koje donosi regionalne regulatorne odluke i služi kao institucija za rješavanje sporova. Regulatorni odbor ima glavnu ulogu u radu proširenog tržišta.

Forumi Energetske zajednice okupljaju sve zainteresirane aktere – predstavnike vlada, regulatora, kompanija, kupaca, međunarodnih finansijskih institucija i dr.

Sekretarijat Energetske zajednice, sa sjedištem u Beču, predstavlja ključni administrativni faktor i s Evropskom komisijom osigurava neophodnu saradnju i pruža podršku za rad drugih institucija. Sekretarijat je odgovoran za nadgledanje odgovarajuće provedbe obaveza Ugovornih strana i podnosi godišnji izvještaj o napretku

*Ursula von der Leyen
(Ursula fon der Lajen),
predsjednica Evropske komisije:
“Na Zapadni Balkan širimo
iste mjere solidarnosti koje
smo poduzeli unutar naše
Unije – poput energetske, ali
i saradnje u oblasti civilne
zaštite, odnosno borbe protiv
šumskih požara ovog ljeta i
nedavnih poplava u Bosni i
Hercegovini.”*

(Berlin, 14. oktobra 2024.)

Ministarskom vijeću. Sekretarijat djeluje kao ‘čuvar’ Ugovora, dok Evropska komisija ima ulogu generalnog koordinatora.

U proteklom periodu Energetska zajednica je izrasla u organizaciju koja osigurava čvrst institucionalni okvir za saradnju, međusobnu podršku i razmjenu iskustava, te služi kao model za regionalnu saradnju u vezi energetske pitanja.

Značajnu podršku razvoju regije daju mjere koje su definirane u okviru ‘Berlinskog procesa’, odnosno inicijative za šest zemalja Zapadnog Balkana (WB6 inicijativa) u koju su uključene Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo*, Sjeverna Makedonija i Srbija. Berlinski proces je politička i diplomatska inicijativa za saradnju na visokom nivou pokrenuta 2014. godine s ciljem pružanja podrške reformskim naporima zemalja jugoistočne Evrope na njihovom evropskom putu.

Deset godina nakon njegove uspostave, Samit Berlinskog procesa održan je u Berlinu, 14. oktobra 2024. godine. Samit je okupio šefove država ili vlada Zapadnog Balkana, njihove kolege iz devet država članica EU-a (Austrije, Bugarske, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Njemačke, Poljske i Slovenije), Ujedinjenog Kraljevstva, te visoke zvaničnike institucija EU-a, uz učešće predstavnika najvažnijih međunarodnih finansijskih institucija, te međunarodnih organizacija. Mađarska je, u svojstvu rotirajućeg predsjedavajućeg Vijeća Evropske unije, pozvana kao posmatrač.

Tom prilikom, u aktuelnom kontekstu geopolitičke nesigurnosti i rata na evropskom tlu, posebno je istaknuta ključna uloga Berlinskog procesa u jačanju veza u trgovini, energetici, transportu, provedbi inovacija i zelenoj tranziciji.

U domenu energije, klimatske politike i Zelene agende za Zapadni Balkan prepoznate su mogućnosti koje zelena transformacija nudi regiji Zapadnog Balkana za usklađivanje standarda i integraciju u tržište EU-a. U tom kontekstu, istaknuta je neophodnost proaktivnog i koordiniranog pristupa kreatora politike u regiji i poslovnog sektora, kako bi se spajanjem tržišta električne energije i uspostavljanjem Sistema trgovanja emisijama jedinicama stakleničkih gasova nadoknadio mehanizam za ugljičnu prilagodbu na granicama (CBAM)⁶. Učesnici su pozdravili rezultate Prvog ministarskog sastanka o Zelenoj agendi za zapadni Balkan (GAWB), na kojem je 8. oktobra 2024. godine donesena *Hamburška deklaracija o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan* koja je obnovila i ojačala opredijeljenost Zapadno-balkanske šestorke za punu i pravovremenu provedbu ove Agende⁷, s vizijom da se klimatska neutralnost postigne do 2050. godine, u skladu s *Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama* i *Evropskim zelenim planom*.

⁶ Vidjeti Uredbu (EU) 2023/956 Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. maja 2023. o uspostavi mehanizma za ugljičnu prilagodbu na granicama.

⁷ Sofijska deklaracija o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan potpisana je 10. novembra 2020. godine, u kontekstu Berlinskog procesa.

Na Samitu Berlinskog procesa međunarodne finansijske institucije su ponovile svoju dugogodišnju posvećenost pružanju podrške i ohrabrile regiju da nastavi aktivnosti u dekarbonizaciji svojih ekonomija, te da uz ulaganja u infrastrukturu ubrza primjenu obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti.

Ministarsko vijeće Energetske zajednice godišnji sastanak održalo je 12. decembra 2024. godine. Tom prilikom je, u skladu sa prilagođenom Uredbom (EU) 2022/869 o smjernicama za trans-evropsku energetska infrastrukturu, usvojena *Lista projekata od interesa Energetske zajednice* (PECI). Time je zaključen rigorozan proces u kojem je naglasak stavljen na podsticanje integracije tržišta, konkurentnosti, sigurnosti snabdijevanja i ciljeva klimatske neutralnosti. Identificirani prioritetni projekti omogućavaju značajna poboljšanja infrastrukture, promoviraju regionalnu integraciju i privlače daljnje investicije. Na ovoj listi dva, od ukupno šest projekata, uključuju investicije u Bosni i Hercegovini:

- Povećanje kapaciteta postojeće 220 kV interkonekcije između Bosne i Hercegovine i Crne Gore, dalekovod DV 220 kV Trebinje – Perućica, i
- Transbalkanski koridor: Dvostruki dalekovod DV 400 kV Bajina Bašta (Srbija) – Višegrad (BiH)/Pljevlja (Crna Gora) (dionice u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori).

PECI lista ažurira se svake druge godine kako bi se osigurala usklađenost s prioritetima regije.

Odlukom Stalne grupe na visokom nivou (PHLG) 11. decembra 2024. godine u *acquis* je, uz potrebna prilagođenja, uključena

- Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/2299 od 15. novembra 2022. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Vijeća u pogledu strukture, formata, tehničkih pojedinosti i postupka za integrirane nacionalne energetske i klimatske izvještaje o napretku.

Rok za njen prijenos i primjenu ističe 15. marta 2025. godine.

Napominje se da je u Energetskoj zajednici 2022. godine kompletiran *Paket za integraciju tržišta električne energije (EIP)*, uz obavezu da se do kraja 2023. godine izvrši prijenos njegovog sadržaja u domaći pravni okvir i osigura provedba. Time se omogućava uključenje Ugovornih strana u jedinstveno evropsko tržište električne energije, na osnovu principa reciprociteta. Ovaj Paket sadrži devet pravila, četiri akta koja su dio paketa *Čista energija za sve Evropljane*:

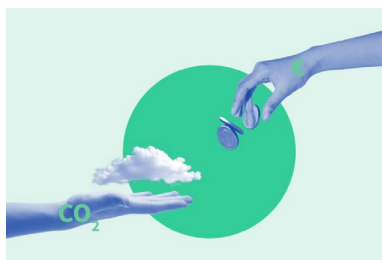
- Direktiva (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije,
- Uredba (EU) 2019/943 o unutrašnjem tržištu električne energije,
- Uredba (EU) 2019/942 o osnivanju Agencije Evropske unije za saradnju energetskih regulatora, i

- Uredba (EU) 2019/941 o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije,

kao i pet pravila i smjernica za rad mreža (vidjeti dio 3.1), čije je uspostavljanje definirano članom 6. Uredbe (EZ) br. 714/2009 iz *Trećeg energetskeg paketa*, a koji utvrđuju detaljna pravila o različitim tržišnim segmentima i radu sistema:

- Uredba Komisije (EU) 2015/1222 o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima,
- Uredba Komisije (EU) 2016/1719 o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta,
- Uredba Komisije (EU) 2017/2195 o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja,
- Uredba Komisije (EU) 2017/1485 o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sistema, i
- Uredba Komisije (EU) 2017/2196 o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sistema.

Odluka Ministarskog vijeća Energetske zajednice iz decembra 2022. godine kojom su u *acquis* uključene Direktiva 2003/87/EZ o uspostavi sistema trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih gasova unutar Unije, Provedbena uredba (EU) 2018/2066 o praćenju i izvještavanju o emisijama stakleničkih gasova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ i Provedbena uredba (EU) 2018/2067 o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ, omogućava Ugovornim stranama da imaju tačan i verificiran pregled ukupnih emisija iz energetskih i drugih instalacija, što predstavlja temelj za mogući budući mehanizam određivanja cijena ugljika.

To je bio važan prvi korak kako bi se osigurala usklađenost sa zahtjevima koji proizlaze iz *Uredbe (EU) 2023/956 Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. maja 2023. o uspostavi mehanizma za ugljičnu prilagodbu na granicama* (CBAM). Ova Uredba je dio paketa propisâ *Spremni za 55* (engl. *Fit for 55*), detaljnije opisanom u ranijim izvještajima o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju. Paket *Spremni za 55* definira međucilj u smanjivanju neto emisija stakleničkih gasova u zemljama EU-a za najmanje 55% do 2030. godine, u odnosu na veličine iz 1990. godine.

Aktivnosti Energetske zajednice u 2024. godini obavljane su pod predsjedavanjem Bosne i Hercegovine, a u 2025. godini Gruzija će predsjedavati ovim aktivnostima.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju pripremila je prevod *acquis-a* Energetske zajednice, pregledno naveden u Prilogu E ovom Izvještaju, i objavila ga u okviru svoje internet prezentacije (www.derk.ba).

Bosna i Hercegovina i Energetska zajednica

Aktivnim djelovanjem u Energetskoj zajednici Bosna i Hercegovina potvrđuje svoju opredijeljenost za reformu energetskog sektora, liberalizaciju tržišta energije i usklađivanje svoje politike s članicama Evropske unije.

Potpisivanjem *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane* (SSP) 16. juna 2008. godine država je preuzela obavezu postepenog usklađivanja svog postojećeg i budućeg zakonodavstva i njegovu propisnu primjenu i provođenje do kraja prijelaznog perioda od šest godina od dana stupanja Sporazuma na snagu. S obzirom da je SSP stupio na snagu 1. juna 2015, rok za ispunjavanje te obaveze istekao je 1. juna 2021. godine.

Evidentno je da u samoj Bosni i Hercegovini, na različitim administrativnim nivoima treba učiniti dodatne napore u prijenosu i provedbi pravne stečevine Evropske unije i Energetske zajednice. Za realizaciju svih obaveza rokovi su već prošli, izuzimajući nedavno uključenu *Provedbenu uredbu Komisije (EU) 2022/2299*, koja treba biti primijenjena do 15. marta 2025. godine.

Na ovo ukazuju i brojne odluke Ministarskog vijeća Energetske zajednice zbog kršenja koja se odnose na odredbe o prirodnom gasu iz Drugog energetskog paketa (Slučaj ECS-8/11 S), te na prijenos i provedbu Trećeg energetskog paketa (ECS-6/16 S), Direktive o smanjenju sadržaja sumpora u tečnim gorivima (ECS-2/13 S), Direktive 2004/35/EZ o odgovornosti za okoliš u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u okolišu (ECS-10/23), kao i na nepoštivanja gornjih granica emisija utvrđenih u Nacionalnom planu za smanjenje emisija (ECS-9/21).

Sekretarijat Energetske zajednice je tokom 2024. godine uputio obrazložene zahtjeve Ministarskom vijeću Energetske zajednice u okviru postupaka koji se odnose na nedostatak prijenosa i provedbe Paketa za integraciju tržišta električne energije (ECS-6/24), Direktive 2009/119/EZ o obavezi održavanja minimalnih zaliha sirove nafte i/ili naftnih derivata (ECS-14/24), Uredbe (EU) 2017/1938 o mjerama zaštite sigurnosti snabdijevanja gasom (ECS-19/24) i Direktive (EU) 2018/2001 o promociji korištenja energije iz obnovljivih izvora (ECS-14/24), čime je broj otvorenih slučajeva zbog kršenja obaveza koje Bosna i Hercegovina ima prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice povećan na 13.

Aktivnosti DERK-a u tijelima Energetske zajednice

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju, iz domena Energetske zajednice, odvijao se uz neophodnu saradnju s Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, zatim kroz podršku i doprinos realizaciji različitih projekata u

funkciji razvoja Energetske zajednice i naročito kroz proaktivan odnos u istraživanjima koja su planirale i provodile različite grupe šireg tematskog spektra, a koje okupljaju energetske regulatore iz regije i Evropske unije.

Ključne aktivnosti DERK-a u Energetskoj zajednici i dalje su usmjerene na Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), uspostavljen 11. decembra 2006. godine u Atini. Sve od tada DERK aktivno učestvuje u njegovom radu, predstavljajući i zastupajući interese Bosne i Hercegovine. Afirmaciji BiH doprinosi predsjedavanje Radnom grupom ECRB-a za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta.

Tokom 2024. godine, u kojoj je održao četiri sastanka, Regulatorni odbor dao je značajan doprinos kreiranju politike Energetske zajednice u domenu regulatornih inicijativa za razvoj tržišta električne energije i gasa, te pripremi *Liste projekata od interesa Energetske zajednice*. Između ostalog, pripremljeni su brojni dokumenti koji sadrže rezultate regulatornog nadzora veleprodajnih i maloprodajnih tržišta električne energije i gasa, koja pružaju kvalitetnu bazu znanja za buduća poboljšanja politike i ubrzavanje dekarbonizacije i integracije tržišta. ECRB je usvojio svoj novi *Poslovnik o radu*, koji poboljšava jasnoću procesa donošenja odluka i time omogućava ECRB-u da efikasno doprinese procesu integracije energetskog tržišta.

U protekloj godini ECRB je nastavio zajedničke aktivnosti s Agencijom za saradnju energetskih regulatora (ACER), Vijećem evropskih energetskih regulatora (CEER) i Asocijacijom mediteranskih energetskih regulatora (MEDREG).

Regulatorni odbor značajan dio svojih aktivnosti organizira kroz svoje radne grupe (Radna grupa za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta, Radna grupa za električnu energiju, Radna grupa za gas i Radna grupa za cjelovitost i transparentnost veleprodajnog tržišta energije – REMIT), djelujući uz podršku Odsjeka Sekretarijata za ECRB.

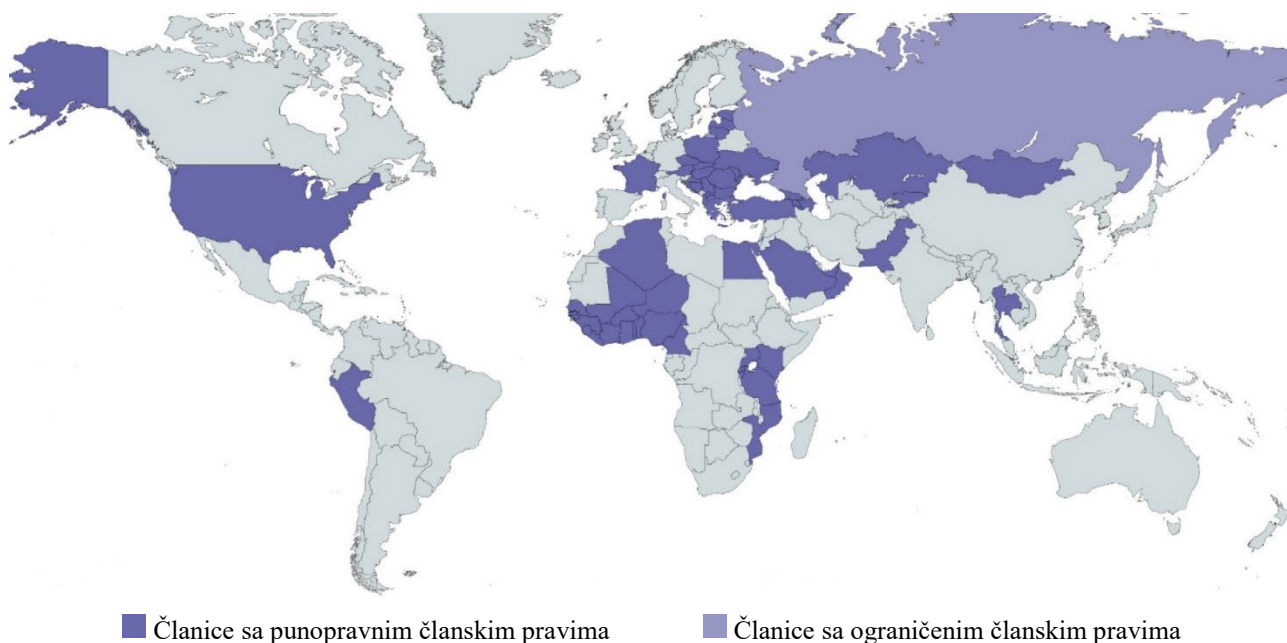
4.2 Regionalna asocijacija energetskih regulatora – ERRA

Regionalna asocijacija energetskih regulatora (ERRA) je organizacija nezavisnih regulatornih tijela za energiju iz Evrope, Azije, Afrike i Amerike. Promjenama Statuta u 2015. godini uklonjene su barijere za pridruživanje regulatora iz novih regija i omogućena aktivna uloga svih članica. ERRA ima 35 punopravnih i 12 pridruženih članica, i okuplja regulatore iz 43 države i dvije regionalne regulatorne institucije, s gotovo svih kontinenata – Evrope, Azije, Afrike i Amerike (slika 20).

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je punopravna članica ERRA-e od 19. maja 2004. godine. U maju 2010. godine, kao pridružene članice ove organizacije primljene su i entitetske regulatorne komisije iz Bosne i Hercegovine – Regulatorna

Slika 20. Članstvo u ERRA-i

komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske.

Ciljevi ERRA-e su poboljšanje reguliranja energetske djelatnosti, poticanje razvoja nezavisnih i stabilnih regulatora, saradnja između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustva između članica, te bolji pristup informacijama o svjetskoj praksi u reguliranju energetske djelatnosti. ERRA promovira i organizira obuke iz oblasti reguliranja energije.

Tokom 2024. godine obrađivane su aktuelne teme u sektoru, uključujući razvojne trendove u elektroenergetskom sektoru, fleksibilnost elektroenergetskog sistema u kontekstu dekarbonizacije i povećanog prihvata energije iz obnovljivih izvora, ulogu energetske zajednice i kupaca – potrošača (*prosumer-a*) na tržištu električne energije, integraciju obnovljivih izvora energije, elektromobilnost, zaštitu ranjivih kategorija kupaca, te regulatorni okvir za dinamičko određivanje cijena.

U skladu sa svojim nadležnostima predstavnici DERK-a aktivno učestvuju u radu Generalne skupštine ERRA-e, Odbora za tržišta električne energije i ekonomsko reguliranje, Odbora za energetske tranzicije i Odbora za zaštitu kupaca. Pružanjem relevantnih informacija o energetske sektoru BiH i regulatornoj praksi, DERK ispunjava svoju ulogu, u skladu s članstvom u ERRA-i.

4.3 Asocijacija mediteranskih energetske regulatora – MEDREG

Asocijacija mediteranskih energetske regulatora (MEDREG) osnovana je 2007. godine radi promoviranja saradnje energetske

Slika 21. Geografski obuhvat MEDREG-a

regulatora iz 23 zemlje na sjevernoj, južnoj i istočnoj obali Mediteranskog bazena. MEDREG okuplja regulatorna tijela iz Albanije, Alžira, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Egipta, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Izraela, Jordana, Kipra, Libana, Libije, Malte, Maroka, Palestine, Portugala, Slovenije, Sjeverne Makedonije, Španije, Tunisa i Turske (slika 21).

Glavni cilj Asocijacije je promocija jasnih, stabilnih i usklađenih pravnih i regulatornih okvira radi omogućavanja investicija u energetska infrastrukturu i podrške integraciji tržišta. MEDREG promovira stalnu razmjenu znanja, iskustva i stručnosti, prikupljanje podataka kroz sveobuhvatne studije, izvještaje s preporukama, te specijalizirane obuke u sferi energetske regulacije. Asocijacija je posvećena zaštiti kupaca, fokusirajući se na pristup informacijama i podizanje svijesti o promjenama u sektoru.

Organizacijska struktura MEDREG-a obuhvata Generalnu skupštinu, Sekretarijat sa sjedištem u Milanu i radne grupe za: institucionalna pitanja, električnu energiju, gas, problematiku kupaca, te okoliš, obnovljive izvore energije i energetska efikasnost.

Predstavnici DERK-a afirmaciji BiH u MEDREG-u doprinose kroz neposredno učešće u radu Generalne skupštine i dopredsjedavanjem Radnom grupom za problematiku kupaca, te dostavljanjem traženih informacija i komentara u pripremi različitih izvještaja i drugih dokumenata. Tokom 2024. godine aktivnosti MEDREG-a su, između ostalog, bile fokusirane na razvoj tržišta električne energije, doprinos obnovljivih izvora energije dekarbonizaciji, mogućnosti korišćenja 'zelenog' tečnog prirodnog gasa u energetska tranziciji, regulatorni okvir za razvoj skladištenja energije i zaštitu ranjivih kategorija kupaca.

*Stefano Besseghini
(Stefano Besegini), stalni
potpredsjednik MEDREG-a:
"Saradnja (energetskih
regulatornih tijela
Mediteranske regije) je
neophodna radi usvajanja
koherentnog regulatornog
pristupa na regionalnom
nivou, što je preduvjet za
privlačenje infrastrukturnih
investicija i iskorišćavanje
punog potencijala obnovljive
energije i tečnog prirodnog
gasa u Mediteranskoj regiji,
i, u konačnici, za
dekarbonizaciju energetskog
sektora."*

(Selinunte, 12. juna 2024.)

4.4 Vijeće evropskih energetske regulatora – CEER

Vijeće evropskih energetske regulatora (CEER) je neprofitna asocijacija nezavisnih, zakonom propisanih tijela odgovornih za reguliranje energije na državnom nivou. Vijeće okuplja 39 nacionalnih regulatornih tijela (30 punopravnih članova i devet posmatrača) iz država članica Evropske unije, Evropske slobodne trgovinske zone (EFTA) i zemalja u procesu pridruživanja Evropskoj uniji (slika 22).

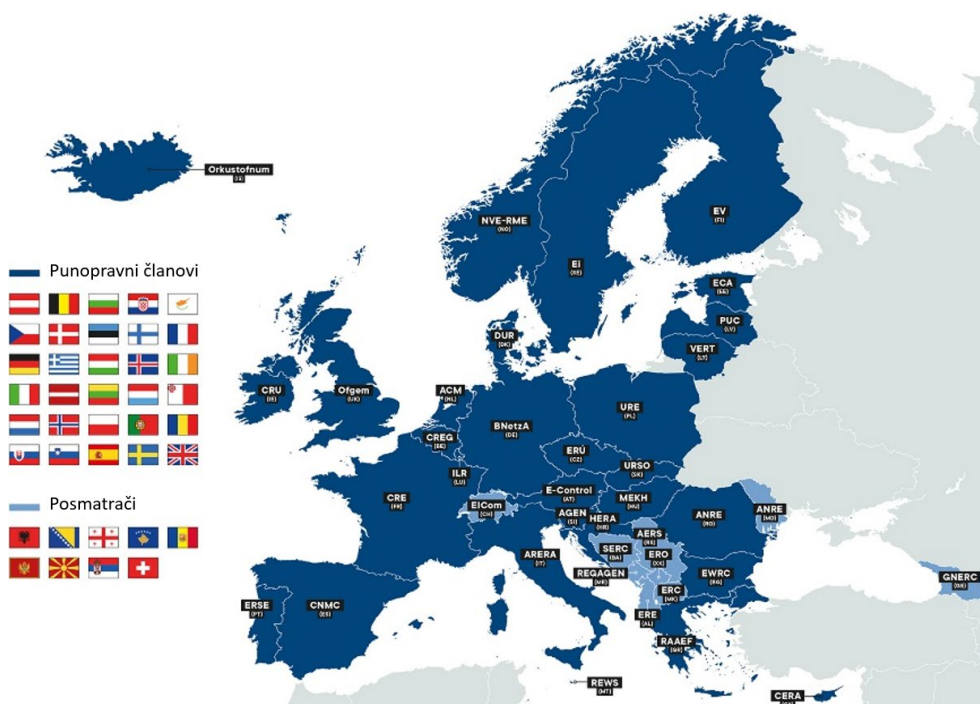

Glavni cilj CEER-a je da podrži kreiranje jedinstvenog, konkurentnog, efikasnog i održivog tržišta za gas i električnu energiju u Evropi. Vijeće evropskih energetske regulatora djeluje kao platforma za saradnju, razmjenu informacija i pomoć između evropskih nacionalnih regulatornih tijela u oblasti energije.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju status posmatrača u CEER-u ima od 1. januara 2017. godine. U tom svojstvu predstavnici DERK-a učestvuju u radu Generalne skupštine i radnih grupa CEER-a. Također, DERK ima pristup CEER-ovoj afirmiranoj regulatornoj mreži i instrumentima saradnje, uz mogućnost detaljnog razumijevanja energetske politike i prakse Evropske unije. U tom pogledu, učešće u radu Vijeća evropskih energetske regulatora je korisno i na putu Bosne i Hercegovine ka članstvu u Evropskoj uniji, i ispunjavanju obaveza koje ono povlači u smislu provedbe *acquis-a* u oblasti energije.

Veliki dio aktivnosti CEER-a u 2024. godini bio je posvećen funkcionalnim maloprodajnim tržištima, te zaštiti kupaca, uz njihovo jačanje radi aktivnog učešća na tržištu i razvoju regulative.

Slika 22. Članstvo u CEER-u

4.5 Međunarodna konfederacija energetske regulatora – ICER

Osnovana u oktobru 2009. godine, Međunarodna konfederacija energetske regulatora (ICER) predstavlja dobrovoljni okvir za saradnju na svjetskom nivou. Cilj ICER-a je da poboljša informiranost javnosti i kreatora političkih odluka, kao i razumijevanje reguliranja energije i njegove uloge u rješavanju širokog spektra socio-ekonomskih, okolišnih i tržišnih pitanja. Preko 270 regulatornih tijela, putem 15 regionalnih regulatornih asocijacija ostvaruju članstvo u ICER-u (slika 23).

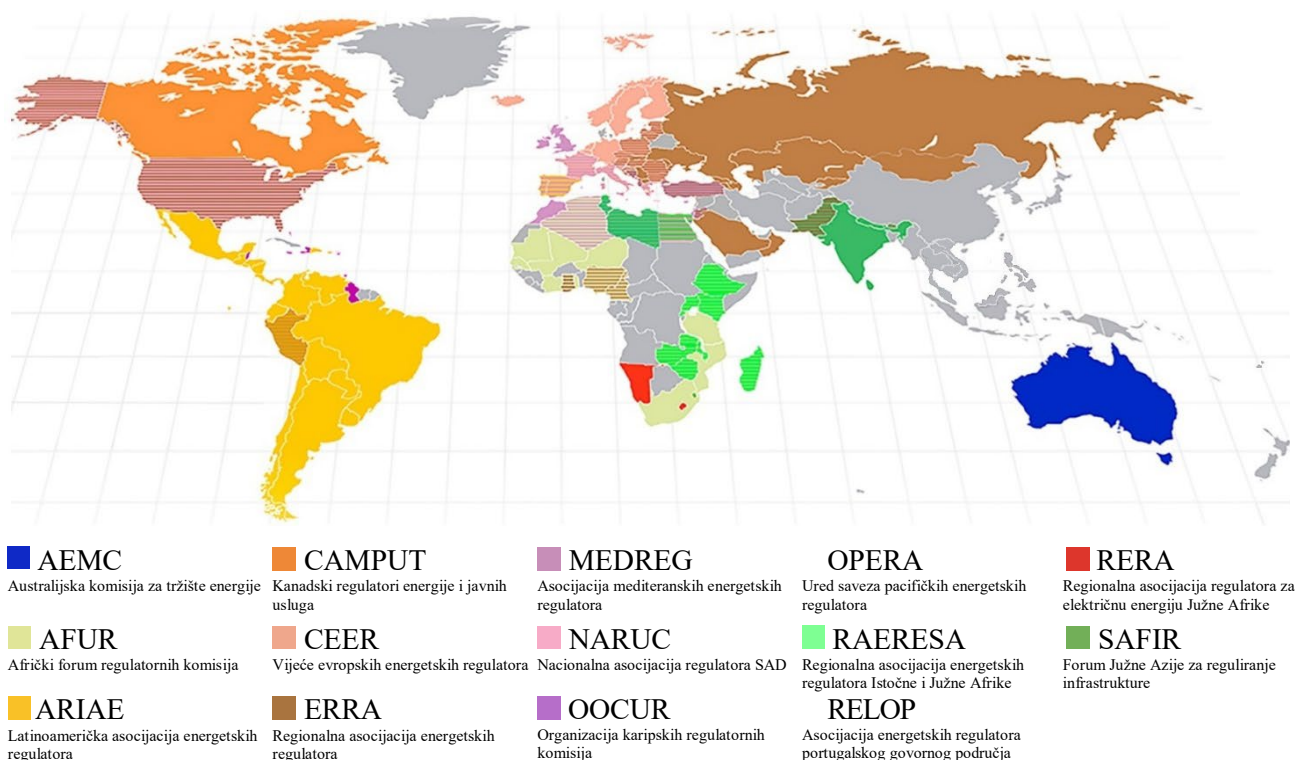
DERK aktivno učestvuje i prati rad ICER-a putem ERA-e, MEDREG-a i CEER-a, te pruža podršku djelovanju ICER-a na razne načine, uključujući razmjenu znanja i dostavu potrebnih informacija, čime se omogućava uvid i razmjena praksi u područjima od interesa za rad regulatora.

ICER-ove aktivnosti su usmjerene na nekoliko ključnih područja, u skladu s temama koje definira *Svjetski energetski regulatorni forum*, vodeća međunarodna konferencija o reguliranju energije koja se održava svake tri godine. Osmi Svjetski energetski regulatorni forum, održan je u Limi, Peru, od 22. do 25. augusta 2023. godine. Glavna tema ovog Foruma odnosila se na izazove energetske transformacije, uz fokus na konkurenciju, institucionalnost, univerzalni pristup energiji i energetske tranzicije. Deveti Svjetski energetski regulatorni forum bit će održan u Tbilisiju, Gruzija, od 21. do 25. septembra 2026. godine.

WFER IX

Slika 23. Članice ICER-a

ICER promovira osnaživanje uloge žena u oblasti energije kroz ujednačavanje rodne perspektive u svim aktivnostima, što je nastavak aktivnosti započetih oktobra 2013. godine u okviru inicijative ICER-a pod nazivom *Žene u oblasti energije*. Iste godine pokrenuto je izdavanje Hronike ICER-a, kao sredstva za daljnju razmjenu regulatornih znanja i istraživanja.

4.6 Balkanska energetska škola – BES

Na inicijativu Regulatornog tijela Italije za energiju, mreže i okoliš (ARERA), regulatorna tijela Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Italije i Sjeverne Makedonije su 16. decembra 2022. godine osnovala *Balkansku energetsku školu* (BES). Balkanska energetska škola, čije je sjedište u Milanu, Italija, promovira usklađivanje regulatornog okvira na regionalnom nivou s ciljem pružanja podrške razvoju energetskog tržišta na području Balkana i njegovoj efikasnoj integraciji na nivou Evropske unije. Fokus aktivnosti BES-a je razvoj elektroenergetskih i gasnih mreža, integracija obnovljivih izvora energije, spajanje tržišta i ostale relevantne aktivnosti u okviru energetske tranzicije, kroz intenzivno jačanje kapaciteta i razmjenu znanja i iskustva.

Balkanska energetska škola proizašla je iz uspješnog iskustva *Programa razmjene znanja* (KEP) odnosno *Podrške jačanju energetskih regulatornih tijela na Zapadnom Balkanu* koji je u okviru programa finansiranog od Centralnoevropske inicijative (CEI) promovirala i koordinirala ARERA.

Tokom 2024. godine održana su dva sastanka Generalne skupštine Balkanske energetske škole. Uspješno je organizirano pet edukativnih radionica o aktuelnim energetskim temama u regiji. Državna regulatorna komisija za električnu energiju je bila domaćin 5. sastanka Generalne skupštine BES-a i dva seminara, koji su održani u Sarajevu u novembru 2024. godine.

5. REVIZIJSKI IZVJEŠTAJ

Državna regulatorna komisija za električnu energiju se finansira iz vlastitih prihoda određenih *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini*. Osnovni prihod u 2024. godini je bila regulatorna naknada koju su plaćali vlasnici licenci za prijenos električne energije, aktivnosti nezavisnog operatora sistema, međunarodnu trgovinu, snabdijevanje kupaca, te distribuciju električne energije u Brčko Distriktu BiH. Regulatorna naknada se određuje tako da pokrije troškove DERK-a, a za procijenjeni višak prihoda nad rashodima se smanjuju obaveze za plaćanje regulatorne naknade u narednom periodu. *Odluku o utvrđivanju regulatorne naknade za 2024. godinu* DERK je donio 13. septembra 2023. godine, čime je vlasnicima licenci omogućeno blagovremeno planiranje.

Osim brige za realizaciju pomenutih vlastitih prihoda finansijsko poslovanje DERK-a pokriva i sljedeće aktivnosti:

- nastanak i podmirenje finansijskih obaveza za potrebe definirane u odobrenom finansijskom planu,
- kratkoročno planiranje i upravljanje novčanim tokovima,
- redovno praćenje realizacije finansijskog plana za tekuću godinu,
- analiza i procjena budućih novčanih tokova u svrhu pripreme novog finansijskog plana,
- priprema finansijskog plana za narednu godinu,
- praćenje i razvoj finansijskog upravljanja i interne kontrole,
- unutrašnje finansijsko izvještavanje kao osnova za donošenje odgovarajućih poslovnih odluka, i
- finansijsko izvještavanje prema vanjskim tijelima, ovlaštenim institucijama i javnosti.

Finansijski izvještaji u kojim su iskazani rezultati poslovanja na kraju poslovne godine su konačan rezultat svih navedenih aktivnosti i donesenih odluka. U cilju nezavisne i nepristrasne provjere iskazanih rezultata poslovanja, kao i usklađenosti tih postupaka s važećim propisima, DERK svake godine provodi eksternu reviziju svojih finansijskih izvještaja.

U prvom kvartalu 2024. godine reviziju finansijskih izvještaja DERK-a za prethodnu godinu vršilo je Društvo za reviziju, računovodstvo i konsalting Revik d.o.o., Sarajevo, član mreže nezavisnih kompanija koje se bave profesionalnim uslugama revizije, računovodstva i poslovnog savjetovanja *HLB International*.

Obavljajući reviziju u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima revizori su prikupili dokaze o transakcijama i drugim podacima objavljenim u finansijskim izvještajima kako bi se u

“Prema našem mišljenju, priloženi godišnji finansijski izvještaji istinito i fer prikazuju finansijski položaj DERK-a na dan 31. decembra 2023. godine, njegovu finansijsku uspješnost i novčane tokove za tada završenu godinu u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Federacije BiH i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI-ima).”

*Revik d.o.o., Sarajevo,
19. marta 2024.*

Revik d.o.o. Sarajevo

Member of **HLB** International

razumnoj mjeri uvjerali da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogreške. Osim utvrđivanja realnosti finansijskih izvještaja u cjelini, revizija podrazumijeva i ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva DERK-a.

Na osnovu pribavljenih dokaza nezavisni revizor je pozitivno ocijenio finansijske izvještaje DERK-a za 2023. godinu, izražavajući mišljenje da prezentacija finansijskih izvještaja, priznavanje i mjerenje transakcija i poslovnih događaja, objektivno i istinito prikazuje stanje sredstava, obaveza, kapitala i finansijskog rezultata poslovanja.

Navedenim mišljenjem je zadržana najviša revizijska ocjena usklađenosti finansijskih izvještaja s međunarodno važećim standardima i zakonskim propisima, koju je DERK od svog osnivanja dobijao od eksternih revizora, među kojim su i ocjene Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

Provođenjem eksterne revizije DERK osigurava i nezavisan i pouzdan izvještaj o korištenju imovine te upravljanju prihodima i rashodima. Vodeći se opredjeljenjem i principima objektivnosti i javnosti u radu, a u cilju pružanja informacija o svom finansijskom položaju i rezultatima poslovanja, Državna regulatorna komisija svake godine objavljuje revizijski izvještaj. Revidirani finansijski izvještaji za 2023. godinu su, pored objave u zakonom propisanom registru i “Službenom glasniku BiH” broj 32/24, objavljeni i u okviru internet prezentacije DERK-a.

DERK je funkciju interne revizije uspostavio potpisivanjem Sporazuma o vršenju interne revizije sa Jedinicom za internu reviziju Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (JIR). U skladu s revizijskom procjenom rizika i odobrenim planovima rada JIR-a, u 2024. godini obavljena je naknadna revizija procesa Finansijsko upravljanje i kontrola.

U Izvještaju o obavljenom naknadnom revizijskom pregledu interni revizori su konstatirali da su sve četiri preporuke, koje su date prethodne godine tokom revizije ovog procesa, realizirane u potpunosti.

U skladu s odredbama *Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini* DERK je usvojio Finansijski plan za 2025. godinu, koji je objavljen u “Službenom glasniku BiH” broj 62/24 i dostavljen Parlamentnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Na osnovu usvojenog plana 10. septembra 2024. godine je donesena *Odluka o utvrđivanju regulatorne naknade* kako bi vlasnici licenci mogli blagovremeno planirati svoje aktivnosti u 2025. godini.

6. OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2025. GODINI

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastaviti će svoje aktivnosti na osiguranju uvjeta za slobodnu trgovinu i kontinuirano snabdijevanje električnom energijom po unaprijed definiranom standardu kvaliteta za dobrobit građana Bosne i Hercegovine, uz poštovanje međunarodnih sporazuma, domaćih zakona, odgovarajućih evropskih uredbi i direktiva, kao i drugih pravila o unutrašnjem tržištu električne energije.

DERK će i u 2025. godini zadržati kontinuitet saradnje s Parlamentarnom skupštinom Bosne i Hercegovine, a posebno s Komisijom za saobraćaj i komunikacije Predstavničkog doma PS BiH i Komisijom za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda PS BiH. Također, primarni interes će ostati i razmjena informacija i usklađenost ključnih regulatornih aktivnosti s Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, nadležnim za kreiranje politike u skladu sa *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini*.

Svi do sada primjenjivani modaliteti međusobnog praćenja i usklađivanja djelovanja koristit će se i u 2025. godini u odnosima s Regulatornom komisijom za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatornom komisijom za energetiku Republike Srpske, kao i s drugim regulatornim tijelima uspostavljenim na državnom nivou, prije svega s Konkurencijskim vijećem BiH.

Kako bi zadovoljio potrebe različitih nivoa odlučivanja za kvalitetnim i pouzdanim statističkim podacima u području energije DERK će ostati referentan izvor i aktivan generator ovih podataka. U ovom cilju DERK će slijediti razvoj pravila Evropske unije i poštovati agendu Energetske zajednice, uz nastavak saradnje s Agencijom za statistiku Bosne i Hercegovine.

DERK će pratiti aktivnosti i trendove u kompletnom energetskom sektoru i neposredno se uključivati u sve relevantne događaje.

Kroz svoje djelovanje DERK će biti usmjeren na:

- donošenje tarifa u okviru svojih nadležnosti,
- izdavanje, promjenu, suspenziju i ukidanje licenci,
- regulatorni nadzor licenciranih subjekata,
- kreiranje novih regulatornih pravila, te analiziranje ranije donesenih regulatornih pravila i postojeće prakse, uz pregled i reviziju akata DERK-a,
- praćenje nabavke pomoćnih usluga i pružanja systemske usluge i uravnoteženja elektroenergetskog sistema BiH, i po potrebi nastavak razvoja modela ovih usluga,
- stvaranje većeg stepena integracije domaćeg tržišta električne energije,

- doprinos uređenju i funkcioniranju veleprodajnog tržišta, uključujući uspostavljanje institucionalnog okvira za organizirano tržište dan unaprijed i unutardnevno tržište,
- doprinos uređenju i funkcioniranju potpuno otvorenog malo-prodajnog tržišta u BiH,
- razvoj pravila kojim se regulira priključenje korisnika na prijenosni sistem,
- jačanje kapaciteta za ispunjavanje međunarodnih obaveza u vezi s regulatornim izvještavanjem,
- odobravanje i nadziranje pravila koja razvija Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini, Elektroprijenos Bosne i Hercegovine i Komunalno Brčko,
- odobravanje *Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period 2026. – 2035. godina, Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže* za naredni desetogodišnji period, kao i *Plana investicija Elektroprijenosa BiH*,
- praćenje primjene Mehanizma naplate između operatora prijenosnog sistema (ITC mehanizam) i rada Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Evropi (SEE CAO),
- regulatorno djelovanje u vezi pravila i smjernica za rad mreža i Uredbe o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije,
- regulatorno djelovanje u razvoju kibersigurnosti u elektro-energetskom sektoru BiH,
- informiranje reguliranih subjekata i javnosti o regulatornoj praksi, i
- obavljanje ostalih poslova koji mu budu povjereni u nadležnost.

U provođenju svojih aktivnosti DERK će, u granicama ovlaštenja koja su mu zakonom povjerena, voditi računa o zaštiti kupaca i dati svoj doprinos u iznalaženju najbolje primjenjivih rješenja.

S obzirom na činjenicu da je Bosna i Hercegovina temeljem Ugovora o uspostavi Energetske zajednice obavezna u svoje zakonodavstvo prenijeti i u praksi provesti propise Evropske unije o internom energetskom tržištu (*Treći energetski paket*), DERK će u okvirima svojih kompetencija i optimalnom koordinacijom s drugim ključnim subjektima dati svoj doprinos razvoju pravnog okvira.

Na isti način Državna regulatorna komisija za električnu energiju će djelovati i povodom proširenja *acquis-a*, odnosno pravnog okvira Energetske zajednice, koji od 15. decembra 2022. godine uključuje i cijeli paket energetskih propisa Evropske unije za očuvanje konkurentnosti u tranziciji prema čistoj energiji (*Čista energija za sve Evropljane*), kao i sva pravila za rad mreža, čime

je, uz potrebna prilagođenja i donošenje *Procesnog akta o regionalnoj integraciji tržišta*, u Energetskoj zajednici kompletiran *Paket za integraciju tržišta električne energije* (EIP).

U interesu svih ključnih subjekata je provedba energetske tranzicije i reforme elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini, harmonizacija podzakonskih propisa i efikasna koordinacija među tijelima koja učestvuju u njihovoj pripremi i izradi. Cilj je kreiranje jasnog i pouzdanog zakonodavnog okvira zasnovanog na direktivama i uredbama Evropske unije o unutrašnjem tržištu električne energije.

U tom smislu, DERK planira nastavak aktivnog učešća u izradi zakonodavnog okvira u oblasti električne energije u Bosni i Hercegovini u skladu s pravnom stečevinom EU-a, te u otklanjanju nedostataka u elektroenergetskom sektoru koji su navedeni u izvještajima Evropske komisije o BiH.

Državna regulatorna komisija će u skladu sa svojim nadležnostima dati doprinos realizaciji preporuka sa sastanaka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji i Pododbora za transport, energiju, okoliš i regionalni razvoj. DERK će nastaviti svoje učešće u *Programu integriranja Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju*, dajući doprinos aktivnostima iz Poglavlja 15 – Energija, Poglavlja 21 – Transevropske mreže, i Poglavlja 28 – Zaštita zdravlja i potrošača.

DERK će, djelujući u skladu sa svojim ovlaštenjima, dati podršku u izradi *Integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana Bosne i Hercegovine*. DERK će nastaviti učešće u aktivnostima interesorne radne grupe uspostavljene za izradu ovog plana, kao i u radu Tematske radne grupe za energetske efikasnost, Tematske radne grupe za obnovljive izvore i Tematske radne grupe za sigurnost snabdijevanja i unutrašnje energetske tržište.

DERK će participirati u podršci i provedbi regionalnih prioriteta i projekata Energetske zajednice, ali i prioriteta koji su u okviru Energetske zajednice identificirani za elektroenergetski sektor BiH, i navode se u Zaključcima Ministarskog vijeća i *Izvještaju o provedbi acquis-a prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice*. DERK će dati svoj puni doprinos u realizaciji mjera u sektoru energije koje su dogovorene u okviru 'Berlinskog procesa'.

U 2025. godini nastavlja se višegodišnji *Projekt asistencije energetske zajednice u Bosni i Hercegovini* (EPA), koji je Vlada Sjedinjenih Američkih Država pokrenula 1. oktobra 2024. godine. DERK će pratiti njegove aktivnosti i učestvovati u realizaciji pojedinih komponenti koje su u funkciji rada regulatora.

Na isti način Državna regulatorna komisija za električnu energiju će djelovati i povodom trogodišnjeg projekta *EU4Energy*,

odnosno projekta tehničke pomoći Evropske unije energetsom sektoru BiH, pokrenutog u novembru 2022. godine.

DERK će nastaviti saradnju sa Njemačkim društvom za međunarodnu saradnju (njem. *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit – GIZ*) i aktivno učestvovati u projektu *Akcija zajednice za energetske tranziciju u Bosni i Hercegovini*, pokrenutom u junu 2023. godine, kao i u regionalnom projektu *Zelena agenda: Dekarbonizacija sektora električne energije na Zapadnom Balkanu* koji se provodi od novembra 2022. godine.

U centru zanimanja bit će i aktivnosti međunarodnih tijela koje se odnose na reguliranje tržišta električne energije, prije svega onih u čijem radu DERK i sam učestvuje:

- ECRB – Regulatorni odbor Energetske zajednice,
- ERRA – Regionalna asocijacija energetskih regulatora,
- MEDREG – Asocijacija mediteranskih energetskih regulatora,
- CEER – Vijeće evropskih energetskih regulatora,
- ICER – Međunarodna konfederacija energetskih regulatora,
- BES – Balkanska energetska škola.

Državna regulatorna komisija će nastaviti praćenje rada Agencije za saradnju energetskih regulatora (ACER), i zavisno od razvoja pravnog okvira u Bosni i Hercegovini razmotriti mogućnosti za direktno učešće u radu ovog tijela.

DERK će u narednom periodu vršiti analizu sadržaja i aktivnosti koje proizlaze iz novih propisa koje pripremaju institucije Evropske unije. Ovakav pristup uvažava činjenicu da sve nove uredbe i direktive EU-a iz sektora energije postaju obavezujuće i za Bosnu i Hercegovinu putem mehanizama koji su razvijeni prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice.

PRILOG A: Osnovni podaci o elektroenergetskom sistemu Bosne i Hercegovine

(korišteni podaci NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda u BiH)

Osnovni podaci o instaliranoj snazi proizvodnih objekata

Ukupna instalirana snaga proizvodnih objekata u Bosni i Hercegovini iznosi 5.185,14 MW, od čega u većim hidroelektranama 2.129,06 MW, u termoelektranama 1.965 MW, u većim vjetroelektranama 218,6 MW, a u većim fotonaponskim (solarnim) elektranama 235,62 MW. Instalirana snaga malih hidroelektrana je 168,54 MW, malih solarnih elektrana 372,02 MW, elektrana na biogas i biomasu 2,71 MW, malih vjetroelektrana 0,40 MW, dok je 92,85 MW instalirano u industrijskim elektranama.

Veći proizvodni objekti, priključeni na elektroprijenosnu mrežu

Hidroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Bočac	2×55	110
Čapljina	2×210	420
Dub	2×4,93	9,86
Dubrovnik (BiH+Hr.)	126+108	234
Grabovica	2×57	114
Jablanica	6×30	180
Jajce I	2×30	60
Jajce II	3×10	30
Mostar	3×24	72
Mostarsko blato	2×30	60
Peć-Mlini	2×15,3	30,6
Rama	80+90	170
Salakovac	3×70	210
Trebinje I	2×54+63	171
Trebinje II	8	8
Ulog	2×17,56	35,12
Ustiprača	2×3,74	7,48
Višegrad	3×105	315

Vjetroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Ivovik	20×4,2	84
Jelovača	18×2	36
Mesihovina	22×2,3	50,6
Podveležje	15×3,2	48

Fotonaponske elektrane	Instalirana snaga (MW)
Bileća	55,0
Deling Invest	29,75
Eco-Wat (I+II faza)	(57+35,47)
Petnjik	29,9
Zvizdan	28,5

Termoelektrane	Instalirana snaga (MW)	Raspoloživa snaga (MW)
GACKO	300	276
KAKANJ	450	398
Kakanj G5	110	100
Kakanj G6	110	90
Kakanj G7	230	208
STANARI	300	283
TUZLA	615	550
Tuzla G4	200	182
Tuzla G5	200	180
Tuzla G6	215	188
UGLJEVIK	300	279

Osnovni podaci o prijenosnom sistemu

<i>dalekovodi</i>	
Nazivni napon dalekovoda	Dužina (km)
400 kV	865,97
220 kV	1.526,23
110 kV	4.089,16
110 kV – kablovski vod	34,66

<i>interkonekcije</i>	
Nazivni napon dalekovoda	Broj interkonektora
400 kV	4
220 kV	10
110 kV	23
<i>Ukupno</i>	<i>37</i>

<i>trafostanice</i>		
Vrsta trafostanice	Broj trafostanica	Instalirana snaga (MVA)
TS 400/x kV	10	6.130,5
TS 220/x kV	8	1.423,0
TS 110/x kV	137	5.889,0

<i>transformatori</i>		
Prijenosni odnos transformatora	Broj transformatora	Instalirana snaga (MVA)
TR 400/x kV	14	4.900,0
TR 220/x kV	14	2.100,0
TR 110/x kV	260	6.442,5

**PRILOG B: Karta elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine
s operativnim područjima Elektroprijenosa BiH i
distributivnim područjima elektroprivreda
(31. decembra 2024. godine)**

PRILOG C: Bilansne veličine elektroenergetskog sektora Bosne i Hercegovine

(GWh)

2024. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.198,43	2.028,50	1.448,89		56,12	4.731,94
Proizvodnja termoelektrana	3.954,04	2.603,22			1.926,20	8.483,46
Proizvodnja većih solarnih i vjetroelektrana	105,60		138,57		357,39	601,56
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	59,59	37,61			639,43	736,63
Proizvodnja	5.317,66	4.669,33	1.587,46		2.979,14	14.553,59
Distributivna potrošnja	5.206,13	3.911,86	1.496,67	288,18		10.902,84
Prijenosni gubici						328,46
Veliki kupci	506,29	338,41	15,34			860,04
Vlastita potrošnja elektrana i pumpanje	1,01	16,20	13,66		9,21	40,08
Potrošnja	5.713,43	4.266,47	1.525,67	288,18	9,21	12.131,42
2023. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.565,65	2.693,75	1.931,30		93,14	6.283,84
Proizvodnja termoelektrana	3.593,97	2.823,91			1.987,36	8.405,24
Proizvodnja većih solarnih i vjetroelektrana	100,21		151,12		119,20	370,53
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	73,63	67,96			620,50	762,09
Proizvodnja	5.333,46	5.585,62	2.082,42		2.820,20	15.821,70
Distributivna potrošnja	5.024,59	3.805,03	1.440,27	277,84		10.547,73
Prijenosni gubici						334,02
Veliki kupci	503,82	188,83	24,97			717,62
Vlastita potrošnja elektrana i pumpanje	0,34	13,42	15,01		6,49	35,26
Potrošnja	5.528,75	4.007,28	1.480,25	277,84	6,49	11.634,63
2022. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.125,62	1.978,29	1.296,81		57,83	4.458,55
Proizvodnja termoelektrana	4.544,09	2.957,13			2.128,21	9.629,43
Proizvodnja većih vjetroelektrana	121,16		154,64		114,59	390,39
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	58,33	40,53			458,73	557,59
Proizvodnja	5.849,20	4.975,95	1.451,45		2.759,36	15.035,96
Distributivna potrošnja	4.911,88	3.917,49	1.431,65	284,85		10.545,87
Prijenosni gubici						333,03
Veliki kupci	511,51	573,76	38,97			1.124,24
Vlastita potrošnja elektrana i pumpanje		14,68	35,03		4,79	54,50
Potrošnja	5.423,39	4.505,93	1.505,65	284,85	4,79	12.057,64
2021. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.665,49	2.487,46	2.082,77		78,27	6.313,99
Proizvodnja termoelektrana	4.840,82	3.107,68			1.872,48	9.820,98
Proizvodnja većih vjetroelektrana	107,17		162,99		111,65	381,81
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	63,59	58,89			416,17	538,66
Proizvodnja	6.677,06	5.654,04	2.245,76		2.478,58	17.055,44
Distributivna potrošnja	4.861,66	3.896,14	1.424,27	285,65		10.467,72
Prijenosni gubici						369,20
Veliki kupci	549,67	422,94	12,95		184,32	1.169,88
Vlastita potrošnja elektrana i pumpanje		12,43	143,86		6,69	162,98
Potrošnja	5.411,33	4.331,51	1.581,08	285,65	191,01	12.169,78
2020. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.024,07	1.677,83	1.533,93		40,65	4.276,48
Proizvodnja termoelektrana	5.155,80	3.285,61			2.001,57	10.442,98
Proizvodnja većih vjetroelektrana			147,50		114,31	261,81
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	58,05	36,07			315,28	409,40
Proizvodnja	6.237,92	4.999,51	1.681,43		2.471,81	15.390,67
Distributivna potrošnja	4.677,57	3.690,32	1.352,59	272,74		9.993,22
Prijenosni gubici						317,16
Veliki kupci	560,62	216,72	17,20		95,50	890,04
Vlastita potrošnja elektrana i pumpanje		12,57	112,59		3,92	129,08
Potrošnja	5.238,19	3.919,61	1.482,38	272,74	99,42	11.329,50

PRILOG D: Elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine

		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Proizvodnja električne energije	(GWh)	15.390,67	17.055,44	15.035,96	15.821,70	14.553,59
Neto uvoz	(GWh)	3.266,28	3.312,00	3.875,64	3.699,33	4.753,14
Neto izvoz	(GWh)	7.327,44	8.197,66	6.853,90	7.886,41	7.175,32
Ukupna isporučena električna energija	(GWh)	11.329,50	12.169,78	12.057,64	11.634,63	12.131,42
Ukupna potrošnja električne energije	(GWh)	11.329,50	12.169,78	12.057,64	11.634,63	12.131,42
Prijenosni gubici	(GWh)	317,16	369,20	333,03	334,02	328,46
Prijenosni gubici	(%)	1,75%	1,87%	1,83%	1,79%	1,78%
Distributivni gubici	(GWh)	912,62	965,04	931,12	909,69	934,80
Distributivni gubici	(%)	9,13%	9,22%	8,83%	8,62%	8,57%
Potrošnja elektrana i pumpanje	(GWh)	129,08	162,98	54,50	35,26	40,07
Ukupna potrošnja krajnjih kupaca	(GWh)	9.970,65	10.672,56	10.738,99	10.355,65	10.828,09
<i>Nerezidencijalni kupci</i>		5.175,82	5.761,04	5.810,40	5.355,32	5.586,56
<i>Domaćinstva</i>		4.794,83	4.911,52	4.928,59	5.000,33	5.241,53
Maksimalno opterećenje sistema	(MW)	1.804,00	1.909,00	1.893,00	1.851,00	2.049,00
Ukupna instalirana snaga elektrana	(MW)	4.530,64	4.608,26	4.655,62	4.770,23	5.185,14
Termoelektrane na ugalj		2.156,23	2.157,85	2.157,85	2.157,85	2.057,85
Ukupno hidroelektrane		2.248,79	2.256,78	2.258,49	2.262,48	2.297,60
<i>male hidroelektrane</i>		172,19	180,18	181,89	185,88	168,54
<i>pumpne hidroelektrane</i>		420,00	420,00	420,00	420,00	420,00
Ostali obnovljivi izvori ukupno		124,00	193,62	239,27	349,90	829,35
<i>vjetroelektrane</i>		87,00	135,00	135,00	135,00	219,00
<i>solarne elektrane</i>		34,89	56,51	101,56	212,19	607,64
<i>elektrane na biomasu</i>		1,12	1,12	1,12	1,12	1,12
<i>elektrane na biogas</i>		0,99	0,99	1,59	1,59	1,59
Prijenosna mreža	(km)	6.454,80	6.457,78	6.458,78	6.460,12	6.516,02
	400 kV	865,93	865,93	865,93	865,97	865,97
	220 kV	1.520,09	1.520,09	1.520,09	1.520,81	1.526,23
	110 kV	4.068,68	4.071,74	4.072,74	4.073,34	4.089,16
Broj interkonektora		37	37	37	37	37
Instalirana snaga trafostanica	(MVA)	13.045,50	13.065,50	13.065,50	13.342,50	13.442,50
Kupci električne energije		1.588.773	1.570.415	1.590.197	1.607.251	1.618.585
<i>Nerezidencijalni kupci</i>		137.629	125.895	128.354	130.649	131.571
<i>Domaćinstva</i>		1.451.144	1.444.520	1.461.843	1.476.602	1.487.014
Kvalificirani kupci		1.588.773	1.570.415	1.590.197	1.607.251	1.618.585
Kupci koji su promijenili snabdjevača		17	12	7	4	4
Isporučena energija	(GWh)	157,90	235,55	251,34	22,90	14,96
Udio u ukupnoj potrošnji krajnjih kupaca	(%)	1,58%	2,21%	2,34%	0,22%	0,15%
Kupci za koje cijene nisu regulirane		13.640	9.910	13.442	14.723	39.412
Isporučena energija	(GWh)	3.423,61	3.851,16	4.234,31	3.834,69	4.353,63
Udio u ukupnoj potrošnji krajnjih kupaca	(%)	34,34%	36,08%	39,43%	37,03%	40,21%

PRILOG E: *Acquis* Energetske zajednice

Acquis Energetske zajednice (pravni okvir Energetske zajednice) prati razvoj pravnog okvira Evropske unije, tzv. *acquis communautaire*, u dijelu koji se tiče energije i srodnih sektora. Prilikom definiranja novog *acquis-a*, Ministarsko vijeće (MC) i Stalna grupa na visokom nivou (PHLG) svojim odlukama vrše određena prilagođavanja propisa EU-a institucionalnom okviru Energetske zajednice, vodeći računa i o vremenskim ograničenjima u regiji. Time se osigurava da Ugovorne strane idu u korak s razvojem Evropske unije i kontinuirano usklađuju svoju pravni okvir s onim u EU-u.

Acquis Energetske zajednice obuhvata ključnu energetske legislativu EU-a u područjima električne energije, gasa, sigurnosti snabdijevanja, nafte, okoliša, obnovljivih izvora, energetske efikasnosti, infrastrukture, konkurencije i statistike. U *acquis* Energetske zajednice u novembru 2021. uključen je prvi, a u decembru 2022. preostali dio paketa *Čista energija za sve Evropljane*, odnosno kompletiran je *Paket za integraciju tržišta električne energije*. Tom prilikom usvojeni su i ambiciozni energetske i klimatske ciljevi do 2030. U decembru 2023. uključena je Uredba (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetske infrastrukturu, a u decembru 2024. Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/2299.

Napomena: Opći rokovi za prijenos propisa u nacionalno zakonodavstvo i njihovu provedbu navode se u zagradama.

Međusektorski *acquis*

- Uredba (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Vijeća od 11. decembra 2018. o upravljanju energetske unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Evropskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Evropskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju van snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. decembra 2022.),
- Delegirana uredba Komisije (EU) 2020/1044 od 8. maja 2020. o dopuni Uredbe (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Vijeća u pogledu vrijednosti potencijala globalnog zagrijavanja i smjernica za inventare te u pogledu sistema inventara Unije i o stavljanju van snage Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 666/2014, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. decembra 2022.),
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/1208 od 7. augusta 2020. o strukturi, formatu, postupcima dostavljanja i reviziji informacija koje države članice dostavljaju u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju van snage Provedbene uredbe Komisije (EU) 749/2014, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. decembra 2022.),
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/2299 od 15. novembra 2022. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Vijeća u pogledu strukture, formata, tehničkih pojedinosti i postupka za integrirane nacionalne energetske i klimatske izvještaje o napretku, prilagođena Odlukom 2024/01/PHLG-EnC (rok: 15. marta 2025.),
- Uredba (EU) br. 1227/2011 Evropskog parlamenta i Vijeća od 25. oktobra 2011. o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije, prilagođena Odlukom 2018/10/MC-EnC (rok: 29. maja 2020.).

Acquis o električnoj energiji

- Direktiva (EU) 2019/944 Evropskog parlamenta i Vijeća od 5. juna 2019. o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU, prilagođena Odlukom 2021/13/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Uredba (EU) 2019/943 Evropskog parlamenta i Vijeća od 5. juna 2019. o unutrašnjem tržištu električne energije, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Uredba (EU) 2019/942 Evropskog parlamenta i Vijeća od 5. juna 2019. o osnivanju Agencije Evropske unije za saradnju energetske regulatora, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.)
- Uredba Komisije (EU) 2017/2196 od 24. novembra 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sistema, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Uredba Komisije (EU) 2017/2195 od 23. novembra 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Uredba Komisije (EU) 2017/1485 od 2. augusta 2017. o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sistema, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Uredba Komisije (EU) 2016/1719 od 26. septembra 2016. o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Uredba Komisije (EU) br. 2016/1447 od 26. augusta 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje na mrežu sistema za prijenos istosmjernom strujom visokog napona i istosmjerno priključenih modula elektroenergetskog parka, prilagođena Odlukom 2018/04/PHLG-EnC (rok: 12. jula 2021.),
- Uredba Komisije (EU) 2016/1388 od 17. augusta 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za priključak kupca, prilagođena Odlukom 2018/05/PHLG-EnC (rok: 12. jula 2021.),
- Uredba Komisije (EU) 2016/631 od 14. aprila 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje proizvođača električne energije na mrežu, prilagođena Odlukom 2018/03/PHLG-EnC (rok: 12. jula 2021.),
- Uredba Komisije (EU) 2015/1222 od 24. jula 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Uredba Komisije (EU) br. 543/2013 od 14. juna 2013. o dostavi i objavi podataka na tržištima električne energije i o izmjeni Priloga I Uredbe (EZ) br. 714/2009 Evropskog parlamenta i Vijeća, prilagođena Odlukom 2015/01/PHLG-EnC (rok: 24. decembra 2015.),
- Uredba Komisije (EU) br. 838/2010 od 23. septembra 2010. o utvrđivanju smjernica koje se odnose na mehanizam naknade između operatora prijenosnih sistema i zajednički regulatorni pristup naplati prijenosa, prilagođena Odlukom 2013/01/PHLG-EnC (rok: 1. januara 2014.).

Nastavak na sljedećoj stranici ⇨

⇒ *Nastavak s prethodne stranice*

Acquis o gasu

- Uredba Komisije (EU) 2017/460 od 16. marta 2017. o uspostavi mrežnih pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za gas, prilagođena Odlukom 2018/07/PHLG-EnC (rok: 28. februara 2020.),
- Uredba Komisije (EU) 2017/459 od 16. marta 2017. o uspostavi mrežnih pravila za mehanizme raspodjele kapaciteta u transportnim sistemima za gas, prilagođena Odlukom 2018/06/PHLG-EnC (rok: 28. februara 2020.),
- Uredba Komisije (EU) 2015/703 od 30. aprila 2015. o uspostavi mrežnih pravila interoperabilnosti i razmjene podataka, prilagođena Odlukom 2018/02/PHLG-EnC (rok: 1. oktobra 2018.),
- Uredba Komisije (EU) br. 312/2014 od 26. marta 2014. o uspostavi mrežnih pravila o uravnoteženju gasa transportnih mreža, prilagođena Odlukom 2019/01/PHLG-EnC (rok: 12. decembra 2020.),
- Direktiva 2009/73/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište prirodnog gasa i stavljanju van snage Direktive 2003/55/EZ, prilagođena Odlukom 2011/02/MC-EnC (rok: 1. januara 2015.),
- Uredba (EZ) br. 715/2009 Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. o uvjetima za pristup mrežama za transport prirodnog gasa i stavljanju van snage Uredbe (EZ) br. 1775/2005, prilagođena odlukama 2018/01/PHLG-EnC, 2011/02/MC-EnC i 2022/01/MC-EnC (rok: 1. januara 2015.).

Acquis o sigurnosti snabdijevanja

- Uredba (EU) 2022/1032 Evropskog parlamenta i Vijeća od 29. juna 2022. o izmjeni uredbi (EU) 2017/1938 i (EZ) br. 715/2009 u pogledu skladištenja gasa, prilagođena Odlukom 2022/01/MC-EnC (rok: 1. oktobra 2022.),
- Uredba (EU) 2019/941 Evropskog parlamenta i Vijeća od 5. juna 2019. o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju van snage Direktive 2005/89/EZ, prilagođena Odlukom 2021/13/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Uredba (EU) 2017/1938 Evropskog parlamenta i Vijeća od 25. oktobra 2017. o mjerama zaštite sigurnosti snabdijevanja gasom i stavljanju van snage Uredbe (EU) br. 994/2010, prilagođena odlukama 2021/15/MC-EnC i 2022/01/MC-EnC (rok: 31. decembra 2022.).

Acquis o nafti

- Direktiva Vijeća 2009/119/EZ od 14. septembra 2009. o obavezi država članica da održavaju minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata, prilagođena Odlukom 2012/03/MC-EnC (rok: 1. januara 2023.).

Acquis o okolišu

- Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/2067 od 19. decembra 2018. o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća, prilagođena Odlukom 2022/05/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/2066 od 19. decembra 2018. o praćenju i izvještavanju o emisijama stakleničkih gasova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća i o izmjeni Uredbe Komisije (EU) br. 601/2012, prilagođena Odlukom 2022/05/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Direktiva (EU) 2016/802 Evropskog parlamenta i Vijeća od 11. maja 2016. o smanjenju sadržaja sumpora u određenim tekućim gorivima prilagođena Odlukom 2016/15/MC-EnC (rok: 30. juna 2018.),
- Direktiva 2011/92/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. decembra 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš, izmijenjena Direktivom 2014/52/EU, prilagođena Odlukom 2016/12/MC-EnC (rok: 1. januara 2019.),
- Direktiva 2010/75/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 24. novembra 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprečavanje i kontrola zagađenja), prilagođena odlukama 2013/06/MC-EnC i 2015/06/MC-EnC (rok: 1. januara 2018.),
- Direktiva 2004/35/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. aprila 2004. o odgovornosti za okoliš u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u okolišu, izmijenjena Direktivom 2006/21/EZ, Direktivom 2009/31/EZ i Direktivom 2013/30/EU, prilagođena Odlukom 2016/14/MC-EnC (rok: 1. januara 2021.),
- Direktiva 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. oktobra 2003. o uspostavi sistema trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih gasova unutar Unije i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ, prilagođena Odlukom 2022/05/MC-EnC (rok: 31. decembra 2023.),
- Direktiva 2001/80/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 23. oktobra 2001. o ograničenju emisija određenih zagađivača vazduha iz velikih uređaja za loženje, prilagođena Odlukom 2013/05/MC-EnC (rok: 31. decembra 2017.),
- Direktiva 2001/42/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. juna 2001. o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš, prilagođena Odlukom 2016/13/MC-EnC (rok: 31. marta 2018.),
- Član 4(2) Direktive Vijeća 79/409/EEZ od 2. aprila 1979. o zaštiti ptica (rok: 1. jula 2006.).

Acquis o obnovljivim izvorima

- Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskog parlamenta i Vijeća od 11. decembra 2018. o promociji korištenja energije iz obnovljivih izvora, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. decembra 2022.).

Acquis o energetskej efikasnosti

- Uredba (EU) br. 2017/1369 Evropskog parlamenta i Vijeća od 4. jula 2017. o utvrđivanju okvira za označavanje energetske efikasnosti i stavljanju van snage Direktive 2010/30/EU, prilagođena Odlukom 2018/03/MC-EnC (rok: 1. januara 2020.),
- Direktiva 2012/27/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 25. oktobra 2012. o energetskej efikasnosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i stavljanju van snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. decembra 2022.),
- Direktiva 2010/31/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 19. maja 2010. o energetskej efikasnosti zgrada, prilagođena odlukama 2009/05/MC-EnC i 2010/02/MC-EnC (rok: 30. septembra 2012.).

Nastavak na sljedećoj stranici ⇒

⇒ *Nastavak s prethodne stranice*

Acquis o infrastrukturi

- Uredba (EU) 2022/869 Evropskog parlamenta i Vijeća od 30. maja 2022. o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu, izmjeni uredbi (EZ) br. 715/2009, (EU) 2019/942 i (EU) 2019/943 i direktiva 2009/73/EZ i (EU) 2019/944 te stavljanju van snage Uredbe (EU) br. 347/2013, prilagođena Odlukom 2023/02/MC-EnC (rok: 31. decembra 2024.),

Acquis o konkurenciji

U skladu s Aneksom III Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, nisu dozvoljene i bit će procjenjivane u skladu s čl. 101., 102. i 107. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije sljedeće aktivnosti:

- Sprečavanje, ograničavanje ili poremećaj konkurencije,
- Zloupotreba dominantne pozicije,
- Pružanje državne pomoći koja uzrokuje ili prijeti poremećajem konkurencije.

Poštovat će se odredbe Ugovora o funkcioniranju Evropske unije, posebno člana 106. koje se odnose na javna preduzeća i preduzeća kojim su data posebna ili isključiva prava.

Acquis o statistici

- Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/803 od 17. maja 2019. o tehničkim zahtjevima u pogledu sadržaja izvještaja o kvalitetu evropske statistike o cijenama prirodnog gasa i električne energije u skladu s Uredbom (EU) 2016/1952 Evropskog parlamenta i Vijeća, prilagođena Odlukom 2020/03/MC-EnC (rok: 15. juna 2022.),
- Uredba (EU) 2016/1952 Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. oktobra 2016. o evropskoj statistici cijena prirodnog gasa i električne energije te stavljanju van snage Direktive 2008/92/EZ, prilagođena Odlukom 2018/1/MC-EnC (rok: 1. marta 2018.),
- Uredba (EZ) br. 1099/2008 Evropskog parlamenta i Vijeća od 22. oktobra 2008. o energetske statistici, prilagođena odlukama 2012/02/MC-EnC, 2013/02/MC-EnC, 2015/02/MC-EnC, 2021/12/MC-EnC i 2022/01/PHLG-EnC (rok: 31. decembra 2022.).

Propisi koji se navode u ovom prilogu su dostupni u okviru internet prezentacije Državne regulatorne komisije za električnu energiju (www.derk.ba).

Dodatne informacije o radu i postupcima koje vodi Državna regulatorna komisija za električnu energiju mogu se naći u okviru internet prezentacije na adresi www.derk.ba, odnosno dobiti kontaktom na telefone 035 302060 i 035 302070, telefax 035 302077, e-mail info@derk.ba ili u sjedištu DERK-a u Tuzli, Đorđa Mihajlovića 4/II.

